

Arbetsmarknadspolitiska frågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas drygt 120 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden hösten 2001 som tar upp olika arbetsmarknadsrelaterade frågor som arbetsförmedlingsverksamhet, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkring och särskilda grupper på arbetsmarknaden. I betänkandet behandlas också delar av Riksdagens revisorers förslag angående svenskundervisning för invandrare och invandrades arbetsmarknad, 2000/01:RR12, med följdmotioner. Förslagen avser prioriteringen av utomnordiska medborgare inom arbetsmarknadspolitiken och möjligheten att erbjuda utbildning i svenska inom ramen för arbetsmarknadspolitiken.

Utskottet föreslår att riksdagen gör två tillkännagivanden till regeringen.

Det första avser Riksdagens revisorers förslag om en översyn av prioriteringen inom arbetsmarknadspolitiken avseende de utomnordiska medborgarna. Utskottet anser att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer noggrant skall överväga vilka begrepp som är relevanta att använda när det gäller personer med utländsk bakgrund.

Det andra förslaget om ett tillkännagivande innebär att det bör införas ytterligare insatser inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet aktivitetsgaranti i syfte att stödja och hjälpa vissa grupper som står långt utanför den reguljära arbetsmarknaden.

I övrigt avstyrks samtliga motioner. Även Riksdagens revisorers förslag om utökad möjlighet till svenskundervisning avstyrks med motiveringen att frågan övervägs inom Regeringskansliet.

Totalt har företrädarna för Moderaterna, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Miljöpartiet avgivit 45 reservationer och sju särskilda yttranden i ärendet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	11
Utskottets överväganden	12
1. Särskilda grupper.....	12
Allmänt.....	12
Motioner	12
Arbetshandikappade	12
Äldre.....	13
Ungdomar.....	14
Invandrare.....	15
Förslag från Riksdagens revisorer 2000/01:RR12	17
Motioner väckta med anledning av RRV:s förslag.....	18
Utskottets ställningstagande	19
Allmänt.....	19
Arbetshandikappade	21
Äldre.....	23
Ungdomar.....	25
Invandrare – Riksdagens revisorers förslag.....	27
2. Arbetsmarknadspolitiska program m.m.....	32
Allmänna frågor.....	33
Arbetsmarknadsutbildning.....	36
Aktivitetsgarantin	40
Stöd till start av näringsverksamhet.....	43
Datortek	45
Friår	46
Diverse frågor.....	46
3. Arbetsförmedlingsverksamhet m.m.....	48
4. Arbetslöshetsförsäkring.....	54
Allmänna frågor.....	54
Inträdesvillkor m.m.	56
Överhoppningsbar tid m.m.	61
Företagares ersättningsrätt m.m.	62
Bemanningsföretag.....	65
Reservationer.....	68
1. Arbetshandikappades integritet (punkt 1) (m).....	68
2. Arbetsmarknadspolitiska program för arbetshandikappade m.m. (punkt 2) (m).....	68
3. Arbetsmarknadspolitiska program för arbetshandikappade m.m. (punkt 2) (kd).....	69
4. Arbetsmarknaden för äldre (punkt 3) (m).....	70

5. Arbetsmarknaden för äldre (punkt 3) (kd).....	71
6. Arbetsmarknaden för äldre (punkt 3) (c, fp).....	72
7. Ungdomsprogram m.m. (punkt 5) (m)	72
8. Ungdomars arbetslöshetsförsäkring (punkt 6) (m)	73
9. Unga förtidspensionerade (punkt 7) (c).....	74
10. AMS statistik (punkt 10) (fp)	74
11. Invandrarkvinnors arbetsmarknad (punkt 11) (v).....	75
12. Invandrarkvinnors arbetsmarknad (punkt 11) (kd).....	75
13. Introduktion av invandrare (punkt 14) (c)	76
14. Riksdagens revisorers förslag om svenskundervisning för invandrare m.m. (punkt 15) (m, c, fp)	76
15. Riksdagens revisorers förslag om svenskundervisning för invandrare m.m. (punkt 15) (kd)	77
16. Krav för att stå till arbetsmarknadens förfogande (punkt 16) (kd).....	78
17. Lokala initiativ (punkt 17) (m, kd, c, fp).....	79
18. Diskriminering (punkt 18) (m, kd).....	79
19. Förändringar av programstrukturen m.m. (punkt 19, motiveringen) (m)	80
20. Förändringar av programstrukturen m.m. (punkt 19) (kd)	80
21. Krav på kollektivavtal (punkt 20, motiveringen) (m).....	81
22. Utbetalning av aktivitetsstöd (punkt 21, motiveringen) (m).....	81
23. Kvalitetsaspekter på arbetsmarknadsutbildningen (punkt 22) (m, fp).....	82
24. Lärlingsutbildning (punkt 24) (m, kd).....	82
25. Företagsanpassat arbetsmarknadsstöd m.m. (punkt 25) (mp).....	83
26. Aktivitetsgaranti (punkt 26, motiveringen) (m).....	83
27. Aktivitetsgaranti (punkt 26) (kd).....	84
28. Aktivitetsgaranti (punkt 26) (c, fp).....	85
29. Ytterligare insatser inom aktivitetsgarantin (punkt 27) (kd).....	85
30. Konkurrenssituationen vid stöd till start av näringsverksamhet (punkt 29) (kd)	86
31. Stöd till start av näringsverksamhet för personer som inte är arbetslösa (punkt 30) (mp)	86
32. Utvärdering av datortek (punkt 31) (kd).....	87
33. Trädgårds- och jordbruksnäring (punkt 33) (c)	88
34. Arbetsförmedlingsverksamhet m.m. (punkt 36) (m, kd, c, fp)	88
35. Arbetslivscentrum (punkt 37) (c, fp)	89
36. Resursfördelningsmodell (punkt 38) (c, fp)	89
37. Nordisk arbetsmarknad (punkt 40) (m)	90
38. Införande av en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (punkt 41) (m, kd, c, fp).....	90
39. Tillsynen över arbetslöshetskassorna m.m. (punkt 42) (m, kd, c, fp)	91
40. Deltidsarbetslöshet m.m. (punkt 43) (v).....	92

41. Deltidsarbetslöshet m.m. (punkt 43) (kd)	92
42. Studerandes ersättningsrätt (punkt 49) (kd, c)	93
43. Företagarnas ersättningsrätt (punkt 50) (m, kd, c, fp).....	94
44. Samernas ersättningsrätt (punkt 51) (mp).....	94
45. Bemanningsföretag (punkt 52) (m, kd).....	95
Särskilda yttranden	97
1. Lönebidrag (c)	97
2. Arbetshandikappade (fp)	97
3. Utformning av lönebidrag (mp).....	97
4. Diskriminering av äldre (kd)	98
5. Aktivitetsgaranti (c).....	98
6. Särskilda grupper m.m. (v)	99
7. Bemanningsföretag (fp).....	101
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	102
Förslag från Riksdagens revisorer 2000/01:RR12	102
Motioner väckta med anledning av Riksdagens revisorers förslag	
2000/01:RR12.....	102
Motioner från allmänna motionstiden 2001	103

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Arbetshandikappades integritet

Riksdagen avslår motion 2001/02:A278 yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (m)

2. Arbetsmarknadspolitiska program för arbetshandikappade m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A239, 2001/02:A257, 2001/02:A269, 2001/02:A278 yrkandena 3–7, 2001/02:A367 yrkande 17 och 2001/02:A370.

Reservation 2 (m)

Reservation 3 (kd)

3. Arbetsmarknaden för äldre

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A204 yrkande 2, 2001/02:A240, 2001/02:A334, 2001/02:A367 yrkande 7 i denna del, 2001/02:A389 yrkande 18, 2001/02:A391 yrkande 8 och 2001/02:So630 yrkande 1.

Reservation 4 (m)

Reservation 5 (kd)

Reservation 6 (c, fp)

4. Diskriminering av äldre

Riksdagen avslår motion 2001/02:A367 yrkande 7 i denna del.

5. Ungdomsprogram m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A208, 2001/02:A308, 2001/02:A356, 2001/02:A389 yrkande 19 och 2001/02:Kr425 yrkande 5.

Reservation 7 (m)

6. Ungdomars arbetslöshetsförsäkring

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr425 yrkande 4.

Reservation 8 (m)

7. Unga förtidspensionerade

Riksdagen avslår motion 2001/02:K284 yrkande 7.

Reservation 9 (c)

8. Ungdomsarbetsförmedlingar

Riksdagen avslår motion 2001/02:A202.

9. Riksdagens revisorers förslag om prioriteringar inom arbetsmarknadspolitiken

Riksdagen dels, med delvis bifall till Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 yrkande 2, som sin mening ger regeringen tillkänna vad utskottet anfört om prioriteringar inom arbetsmarknadspolitiken, dels avslår motion 2000/01:Ub40 yrkande 2.

10. AMS statistik

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub38 yrkandena 5 och 6 samt 2001/02:A250 yrkandena 1–3.

Reservation 10 (fp)

11. Invandrarkvinnors arbetsmarknad

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A317 yrkande 3 och 2001/02:Sf399 yrkande 34.

Reservation 11 (v)

Reservation 12 (kd)

12. Invandrares sysselsättningsgrad

Riksdagen avslår motion 2001/02:A317 yrkande 1.

13. Invandrares företagande

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A389 yrkande 20 i denna del och 2001/02:Sf400 yrkande 5.

14. Introduktion av invandrare

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sf255 yrkande 10.

Reservation 13 (c)

15. Riksdagens revisorers förslag om svenskundervisning för invandrare m.m.

Riksdagen avslår dels Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 yrkande 3, dels motionerna 2000/01:Ub39 yrkandena 4 och 6, 2000/01:Ub40 yrkande 3, 2001/02:A284, 2001/02:A389 yrkande 20 i denna del, 2001/02:Sf333 yrkande 4, 2001/02:Sf399 yrkande 32 i denna del, 2001/02:N315 yrkande 10 samt 2001/02:N319 yrkande 6.

Reservation 14 (m, c, fp)

Reservation 15 (kd)

16. Krav för att stå till arbetsmarknadens förfogande

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sf399 yrkande 32 i denna del och 2000/01:Ub39 yrkande 5.

Reservation 16 (kd)

17. Lokala initiativ

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub38 yrkande 7, 2001/02:A226 yrkande 7 och 2001/02:Sf334 yrkande 3.

Reservation 17 (m, kd, c, fp)

18. Diskriminering

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A319 yrkande 2 och 2001/02:Sf399 yrkande 36.

Reservation 18 (m, kd)

19. Förändringar av programstrukturen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A367 yrkande 10 och 2001/02:A389 yrkande 4.

Reservation 19 (m) - motiv.

Reservation 20 (kd)

20. Krav på kollektivavtal

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A289 och 2001/02:A296.

Reservation 21 (m) – motiv.

21. Utbetalning av aktivitetsstöd

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A351 och 2001/02:A359.

Reservation 22 (m) - motiv.

22. Kvalitetsaspekter på arbetsmarknadsutbildningen

Riksdagen avslår motion 2001/02:A389 yrkande 14.

Reservation 23 (m, fp)

23. Arbetsmarknadsutbildningens mål

Riksdagen avslår motion 2001/02:A299.

24. Läringsutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A367 yrkande 11 och 2001/02:Ub429 yrkande 2.

Reservation 24 (m, kd)

25. Företagsanpassat arbetsmarknadsstöd m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A321 och 2001/02:A386.

Reservation 25 (mp)

26. Aktivitetsgaranti

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A259 yrkande 5, 2001/02:A353, 2001/02:A367 yrkande 4, 2001/02:A389 yrkande 15 och 2001/02:Sf395 yrkandena 11 i denna del och 13.

Reservation 26 (m) - motiv.

Reservation 27 (kd)

Reservation 28 (c, fp)

27. Ytterligare insatser inom aktivitetsgarantin

Riksdagen dels tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om ytterligare insatser inom aktivitetsgarantin, dels avslår motionerna 2001/02:A214, 2001/02:A258, 2001/02:A268, 2001/02:A277, 2001/02:A312, 2001/02:A344 och 2001/02:A367 yrkande 5.

Reservation 29 (kd)

28. Ersättning i aktivitetsgarantin

Riksdagen avslår motion 2001/02:A293.

29. Konkurrenssituationen vid stöd till start av näringsverksamhet

Riksdagen avslår motion 2001/02:A367 yrkande 15.

Reservation 30 (kd)

30. Stöd till start av näringsverksamhet för personer som inte är arbetslösa

Riksdagen avslår motion 2001/02:N365 yrkande 1.

Reservation 31 (mp)

31. Utvärdering av datortek

Riksdagen avslår motion 2001/02:A367 yrkande 14.

Reservation 32 (kd)

32. Friårfsöket

Riksdagen avslår motion 2001/02:A322.

33. Trädgårds- och jordbruksnäring

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ340 yrkande 4 och 2001/02:MJ341 yrkande 7.

Reservation 33 (c)

34. Kulturarbetare

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr227 yrkandena 1 och 13 samt 2001/02:Kr419 yrkande 30.

35. Flyttningsbidrag

Riksdagen avslår motion 2001/02:A300.

36. Arbetsförmedlingsverksamhet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A313, 2001/02:A367 yrkande 3, 2001/02:A384 yrkande 3, 2001/02:A389 yrkande 9 och 2001/02:Sf395 yrkande 11 i denna del.

Reservation 34 (m, kd, c, fp)

37. Arbetslivscentrum

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub552 yrkande 7.

Reservation 35 (c, fp)

38. Resursfördelningsmodell

Riksdagen avslår motion 2001/02:A259 yrkande 2.

Reservation 36 (c, fp)

39. Arbetsmarknadsnämnder

Riksdagen avslår motion 2001/02:A387.

40. Nordisk arbetsmarknad

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A282, 2001/02:A380 samt 2001/02:A390 yrkandena 3 och 4.

Reservation 37 (m)

41. Införande av en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring

Riksdagen avslår motion 2001/02:A219 yrkande 6.

Reservation 38 (m, kd, c, fp)

42. Tillsynen över arbetslöshetskassorna m.m.

Riksdagen avslår motion 2001/02:A251 yrkande 8.

Reservation 39 (m, kd, c, fp)

43. Deltidsarbetslöshet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A251 yrkande 3, 2001/02:A314 yrkande 6 och 2001/02:A317 yrkande 2.

Reservation 40 (v)

Reservation 41 (kd)

44. Tillämpning av deltidreglerna

Riksdagen avslår motion 2001/02:A285.

45. Avvisande av erbjudande

Riksdagen avslår motion 2001/02:A221.

46. Inlämnande av kassakort

Riksdagen avslår motion 2001/02:A275.

47. Förtroendevaldas ersättningsrätt

Riksdagen avslår motion 2001/02:A320.

48. Vårdbidrag

Riksdagen avslår motion 2001/02:A263.

49. Studerandes ersättningsrätt

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A251 yrkande 4, 2001/02:A363, 2001/02:A364 och 2001/02:Ub552 yrkande 2.

Reservation 42 (kd, c)

50. Företagarnas ersättningsrätt

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A211 yrkande 22, 2001/02:A212 yrkande 11, 2001/02:A251 yrkandena 6 och 7 samt 2001/02:N314 yrkande 6.

Reservation 43 (m, kd, c, fp)

51. Samernas ersättningsrätt

Riksdagen avslår motion 2001/02:A213.

Reservation 44 (mp)

52. Bemanningsföretag

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A225, 2001/02:A251 yrkande 5 och 2001/02:A368 yrkandena 1–5.

Reservation 45 (m, kd)

Stockholm den 21 mars 2002

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Sven-Erik Österberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sven-Erik Österberg (s), Hans Andersson (v), Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Björn Kaaling (s), Martin Nilsson (s), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Laila Bjurling (s), Patrik Norinder (m), Sonja Fransson (s), Camilla Sköld Jansson (v), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m), Barbro Feltzing (mp), Elver Jonsson (fp) och Anders Karlsson (s).

Redogörelse för ärendet

Utskottet behandlade hösten 2001 olika frågor om arbetsmarknadspolitik i budgetbetänkande 2001/02:AU1. Förutom budgetpropositionen 2001/02:1 och med anledning av denna väckta motioner behandlades även ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden. Betänkandet avsåg i huvudsak strikt budgetrelaterade frågor.

Detta betänkande tar upp kvarvarande motioner om olika arbetsmarknadsrelaterade frågor om arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkring och särskilda grupper på arbetsmarknaden. I betänkandet behandlas också delar av Riksdagens revisorers förslag angående svenskundervisning för invandrare och invandras arbetsmarknad, 2000/01:RR12, och motioner som väckts med anledning av dessa förslag.

I ett inledande avsnitt behandlar utskottet frågor som rör olika grupper på arbetsmarknaden. I anslutning till detta behandlas förslaget från Riksdagens revisorer. Andra frågor som tas upp är arbetsförmedlingsverksamhet och arbetsmarknadspolitiska program. Avslutningsvis behandlas ett antal motioner som gäller arbetslöshetsförsäkringen.

Den övervägande delen av motionerna har väckts under innevarande riksmöte. De motioner som är från föregående riksmöte hänför sig till förslaget från Riksdagens revisorer. De sistnämnda motionerna refereras i det följande med angivande av årtal (2000/01) medan de förstnämnda refereras utan årtal (2001/02).

Utskottets överväganden

1. Särskilda grupper

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet ett antal motionsförslag som rör äldre, ungdomar, arbetshandikappade och invandrare. Utskottet behandlar också Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 om att se över prioriteringen av utomnordiska medborgare inom arbetsmarknadspolitiken (yrk. 2) och att utbildning i svenska i högre grad skall kunna erbjudas inom ramen för arbetsmarknadspolitiken (yrk. 3) jämte motioner. Med anledning av förstnämnda förslag föreslår utskottet ett tillkännagivande med innebörden att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer noggrant skall överväga vilka begrepp som är relevanta att använda när det gäller personer med utländsk bakgrund. Det andra förslaget avstyrks med motiveringen att frågan övervägs inom Regeringskansliet. Samtliga motioner avstyrks.

Jämför reservationerna 1 (m), 2 (m), 3 (kd), 4 (m), 5 (kd), 6 (c, fp), 7 (m), 8 (m), 9 (c), 10 (fp), 11 (v), 12 (kd), 13 (c), 14 (m, c, fp), 15 (kd), 16 (kd), 17 (m, kd, c, fp) och 18 (m, kd).

Allmänt

Under den allmänna motionstiden väcktes ett antal motioner om olika grupper på arbetsmarknaden som äldre, ungdomar, arbetshandikappade och invandrare. Gemensamt för tre av dessa grupper – äldre, arbetshandikappade och invandrare – är att de oavsett konjunkturläge är överrepresenterade i fråga om arbetslöshet och har svårt att få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Ungdomar drabbas erfarenhetsmässigt framför allt när konjunkturläget försämras.

Det finns även andra grupper som bör uppmärksammas, däribland de deltidarbetslösa. Utskottet återkommer till den frågan under avsnittet Arbetslöshetsförsäkring.

Motioner

Arbetshandikappade

I kommittémotion A278 utvecklar *Moderaterna* sin syn när det gäller arbetshandikappade. Det nuvarande stödet fungerar inte tillfredsställande. Det har så omfattande brister att möjligheterna till förbättringar inom ramen för befintligt system är begränsade.

Moderaterna anser att det är en självklarhet att personer med funktionshinder har olika behov och önskemål. Den enskilde individen måste bemötas med respekt och ges möjlighet att välja. Personens integritet får inte kränkas i samband med beslut om stöd (yrk. 1 och 2).

Bestämmelser om vem som kan anses vara arbetshandikappad och därmed i behov av stöd måste göras tydligare. Den som inte har något arbetshandikapp skall inte heller komma i fråga för anställning inom verksamheter som exempelvis Samhall AB (yrk. 3).

De arbetshandikappades rehabilitering och möjligheter till arbete inom den reguljära arbetsmarknaden måste stärkas (yrk. 4).

Incitamenten måste stärkas genom ekonomisk belöning för varje genomförd rehabilitering av en arbetshandikappad och för varje nyanställning av en arbetshandikappad på den reguljära arbetsmarknaden (yrk. 5).

Stöden till de arbetshandikappade bör kontinuerligt utvärderas och redovisas offentligt. De övergripande målsättningarna måste förtydligas för att motverka målkonflikter (yrk. 6).

Stöden måste utformas så att det görs tydlig åtskillnad mellan kommersiell och icke kommersiell verksamhet. Samhall AB bör inte konkurrera med privat verksamhet (yrk. 7).

Kristdemokraterna anser i kommittémotion A367 att en sänkning av lönebidraget inte bör ske om det vid en omförhandling av lönebidragsnivån finns risk för uppsägning (yrk. 17).

Flera motioner behandlar frågor som rör Samhall AB.

Marianne Jönsson (s) anser i motion A239 att huvuduppgiften vid översynen av Samhall AB bör vara att säkerställa de arbetshandikappades arbeten men också att analysera följderna av att många arbetshandikappade blir utan arbete på grund av för höga krav på effektivitet och resultat.

Agneta Ringman och Margareta Sandgren (s) anser i motion A269 att Samhall AB:s verksamhet inte bör minska i omfattning.

Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s) hävdar i motion A370 att ägarnas förväntningar om att verksamheten i Samhall AB skall bedrivas med ökad effektivitet och bättre resursutnyttjande kan medföra svårigheter att uppfylla de arbetsmarknadspolitiska kraven.

I motion A257 anser *Barbro Feltzing och Kerstin-Maria Stalin (mp)* att det bör utformas ett system som innebär att lönebidraget kopplas till lämplig nivå av prisbasbeloppet.

Äldre

I kommittémotion A391 behandlar *Moderaterna* de äldre arbetslösas möjlighet till yrkesutbildning. Enligt *Moderaterna* måste det skapas en möjlighet för äldre arbetslösa att genomgå kortare och mer specifika yrkesutbildningar. Sådana utbildningar skulle kunna arrangeras av yrkeshögskolor eller inom ramen för en företagsinriktad lärlingsutbildning (yrk. 8).

Kristdemokraterna hävdar i kommittémotion A367 (yrk. 7) att många äldre tvingas att lämna arbetslivet tidigare än de själva vill. Bara var fjärde svensk arbetar till 65 års ålder och den faktiska pensionsåldern är 59 år. Många äldre upplever att den arbetslivserfarenhet och de kunskaper som de har förvärvat under sina yrkesverksamma år tas till vara i mycket liten utsträckning. Det finns också mycket som tyder på att arbetsgivare inte vill anställa äldre arbetskraft. Partiet anser att det är viktigt att man på olika sätt tar till vara de äldres kompetens och erfarenheter. Det tar tid innan de yngre fått motsvarande erfarenheter. Partiet anser att det bör skapas möjligheter för de äldre att delta längre i arbetslivet. *Kristdemokraterna* föreslår att diskrimineringslagarna på arbetsmarknadsområdet utökas till att också omfatta förbud mot diskriminering av denna grupp. Partiet föreslår också en informationskampanj om den stora betydelsen av äldre i arbetslivet.

Sistnämnda yrkande framställs av *Kristdemokraterna* även i kommittémotion A204 (yrk. 2).

Folkpartiet pekar i partimotion A389 på att arbetslösa som fyllt 50 år har betydligt svårare att komma in på arbetsmarknaden än vad yngre har. Detta gäller särskilt äldre kvinnor. Enligt partiet är många arbetsgivare tveksamma till att anställa äldre arbetslösa trots att dessa har lång erfarenhet och hög kompetens. De äldre arbetstagarna stannar också kvar längre hos sin arbetsgivare än de yngre. *Folkpartiet* är motståndare till alla förslag som innebär att äldre arbetskraft skall pensioneras eller "generationsväxlas" från arbetsmarknaden i förtid (yrk. 18)

I partimotion So630 anser *Folkpartiet* att det behövs en nationell handlingsplan för att undanröja de hinder som finns på arbetsmarknaden för äldres möjligheter att arbeta (yrk. 1).

Catharina Hagen (m) anser i motion A240 att det finns behov av att se över och ändra de regler som motverkar arbetslinjen för äldre.

Krister Örnfjäder m.fl. (s) betonar i motion A334 att det krävs en attitydförändring när det gäller äldre. Det behövs olika insatser för att förbättra situationen för arbetslösa över 50 år.

Ungdomar

Moderaterna anser i kommittémotion Kr425 att kampen mot ungdomsarbetslösheten måste ha högsta prioritet. Ungdomsarbetslösheten har sin grund i ett dåligt företagsklimat, vilket enligt *Moderaterna* måste åtgärdas genom skattesänkningar, regelförenklingar, konkurrensförbättringar m.m.

För att kunna minska ungdomsarbetslösheten måste enligt *Moderaterna* därutöver en rad andra åtgärder vidtas. Den nuvarande utformningen av arbetslöshetsförsäkringen ger dåliga incitament till landets arbetslösa att ge sig ut på arbetsmarknaden. Försäkringen bör därför förändras så att den inte blir en form av evig medborgarlön för den som en gång lyckats få tillträde till arbetsmarknaden. Den bör också utformas så att den uppmuntrar arbetslösa att ta deltidsarbeten och korttidsanställningar (yrk. 4).

Vidare anser Moderaterna att arbetsmarknadspolitiken bör koncentreras på två åtgärder, dels en lärlingsutbildning som skall erbjudas alla arbetslösa ungdomar mellan 20 och 25 år, dels en arbetsmarknadsutbildning som är inriktad på specifika yrkesområden med definierade kompletteringar av de arbetslösas kompetens (yrk. 5).

I partimotion K284 slår *Centerpartiet* fast att alla människor måste ges möjlighet att finna ett arbete. Detta skall även gälla funktionshindrade ungdomar som i dag i stor utsträckning förtidspensionerats. Genom pensionering berövas den enskilde möjligheten att finna en egen försörjning (yrk. 7).

Enligt *Folkpartiets* uppfattning i partimotion A389 (yrk. 19) måste de arbetsmarknadspolitiska insatser som finns för ungdomar sättas in mycket snabbt för att ungdomarna skall kunna få eller behålla kontakt med arbetslivet.

Magnus Jacobsson och Amanda Agestav (kd) föreslår i motion A202 att det införs en försöksverksamhet med ungdomsarbetsförmedlingar. Verksamheten vid dessa förmedlingar skall vara inriktad på vidareutbildning och platsförmedling och ha ett uttalat mål att hjälpa idérika ungdomar att starta egen verksamhet.

Inger Lundberg m.fl. (s) anser i motion A208 att riksdagen bör initiera en analys av ungdomars villkor på arbetsmarknaden.

Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) anser i motion A308 att man måste utforma regelverk och tilldela resurser så att kommuner, arbetsförmedlingar, socialtjänst, försäkringskassor och övriga myndigheter kan samverka för att ge arbetslösa ungdomar bättre möjligheter.

I motion A356 föreslår *Birgitta Ahlqvist och Lars U Granberg (s)* att de kommunala ungdomsprogrammen utvecklas, exempelvis genom olika former av företagsförlagd utbildning.

Invandrare

Moderaterna föreslår i kommittémotion Sf334 att regeringen ges i uppdrag att överväga möjligheten att stärka det lokala ansvaret för de arbetslösas situation. En arbetsgaranti bör införas. Den bör kunna administreras av kommunerna. Kommunerna bör vara skyldiga att inom en viss minimitid erbjuda varje arbetssökande ett arbete (yrk. 3).

I motion N315 föreslår *Moderaterna* att invandrare skall ges möjlighet att komplettera sina tidigare kunskaper t.ex. i språk eller inom sitt yrke (yrk. 10).

Enligt *Vänsterpartiets* uppfattning i partimotion A317 skall en höjning av sysselsättningsgraden bland invandrade personer vara en central del av arbetsmarknadspolitiken (yrk. 1). Den grupp som är mest utsatt är kvinnor med utländsk härkomst. Partiet föreslår därför att det tillsätts en utredning som skall utarbeta ett samlat handlingsprogram för att öka möjligheterna för dessa kvinnor att komma in på arbetsmarknaden (yrk. 3).

Även *Kristdemokraterna* påpekar i kommittémotion Sf399 att sysselsättningsgraden bland invandrarkvinnor är mycket låg. Enligt partiet är det vik-

tigt att man tar till vara den kompetens som finns i denna grupp. Partiet anser därför att det behövs särskilda insatser för att inventera invandrarkvinnors kompetens (yrk. 34).

Kristdemokraterna påpekar också att en undersökning av Studieförbundet näringsliv och samhälle visar att många invandrare har negativa upplevelser av kontakterna med arbetsförmedlingarna. De har fått bristande eller felaktig information, och i vissa fall förekommer direkt diskriminering. Partiet anser att det samarbete som Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) har med AMS i syfte att säkerställa att det inte förekommer etnisk diskriminering bland arbetsförmedlarna bör utvärderas (yrk. 36).

Centerpartiet konstaterar i partimotion A226 att arbetslösheten bland invandrare är fyra gånger högre än bland svenska medborgare. Undersökningar visar att även personer med utländsk härkomst och med hög akademisk examen har stora svårigheter att komma in i det svenska arbetslivet. Det beror enligt partiet på stelbent arbetsmarknadspolitik och diskriminerande strukturer. Partiet anser att det är oerhört viktigt för personer med utländsk bakgrund att det lokala samarbetet mellan arbetsförmedling, försäkringskassa och kommun fungerar tillfredsställande. Det är därför nödvändigt med en utökad samordning, samverkan och individualisering av arbetsmarknadspolitiken på lokal nivå (yrk. 7).

I partimotion Sf255 anser Centerpartiet att flyktingars kunskaper måste inventeras på ett tidigare stadium så att de snabbare kan påbörja kompletterande utbildningar (yrk. 10).

Folkpartiet framhåller i kommittémotion A389 att invandrare är en mycket utsatt grupp med hög arbetslöshet. Trots att många av dem har akademisk utbildning får de oftast inte arbete inom sitt yrkesområde. För att komma till rätta med detta krävs att det svenska samhället slutar att betrakta invandrare som ett problem utan i stället ser dem som en tillgång. Arbetsförmedlingar och arbetsgivare bör göra gemensamma ansträngningar för att förmå fler arbetsgivare att anställa invandrare. Det krävs också att man förbättrar företagsamheten. Partiet vill också att man stoppar rundgången mellan sfi och arbetsförmedling (yrk. 20).

I partimotion Sf400 hävdar Folkpartiet att det krävs en strategi för arbete genom företagande för att få fler invandrare i arbete. Partiet hänvisar till att det krävs att man förbättrar företagsklimatet, t.ex. genom lägre skatter på investeringar och arbete, förenklad självdeklaration för företagare, F-skattsedel åt alla och starta-eget-paket på alla skattekontor (yrk. 5).

Paavo Vallius och Nikos Papadopoulos (s) anser i motion A284 att arbetsmarknadsutbildningen måste förändras så att invandrare med adekvat utbildning men med bristande kunskaper i svenska språket får en för honom eller henne relevant utbildning.

I motion A319 förordar *Anna Åkerhielm och Karin Enström (m)* att det tillsätts en utredning som skall studera hur invandrare bemöts av arbetsförmedlingen och i förekommande fall föreslå förbättringar (yrk. 2).

Margareta Cederfelt m.fl. (m) anser, i motion N319, att man skall underlätta integrationen genom att lagstiftningsvägen ge invandrare tillträde till arbetsmarknaden (yrk. 6).

I motion Sf333 anser *Per Bill m.fl. (m)* att man måste arbeta mer aktivt och på individnivå för att så snabbt som möjligt verifiera invandrarnas kunskaper och möjliggöra för dem att snabbt komplettera eventuella brister så att de kan komma ut på arbetsmarknaden så fort som möjligt (yrk. 4).

Förslag från Riksdagens revisorer 2000/01:RR12

Riksdagens revisorer har granskat svenskundervisningen för invandrare (sfi) och invandrarnas arbetsmarknad. Bakgrunden till granskningen var bl.a. att revisorerna i tidigare rapporter uppmärksammat dessa områden och att det fanns tecken på att problem kvarstod. Syftet med granskningen var bl.a. att få en bild av hur undervisningen i svenska för invandrare fungerar samt orsaker till och effekter av att en stor andel av invandrarna inte når upp till godkänt betyg i sfi. En andra del av granskningen inriktades på integrationen av invandrare på den svenska arbetsmarknaden. Förändringarna av arbetslösheten för invandrare under 1990-talet och hur Arbetsmarknadsverket lyckats med sitt uppdrag att prioritera utomnordiska medborgare studerades.

Revisorernas övervägande och förslag har redovisats i rapporten (2000/01:3) *Språk och arbete – svenskundervisning för invandrare och invandrarnas arbetsmarknad*. Rapporten har efter remissbehandling resulterat i det nu aktuella förslaget. Av revisorernas totalt fyra förslag har två remitterats till arbetsmarknadsutskottet för beredning (yrk. 2 och 3).

Det första förslaget rör prioriteringen av ”utomnordiska medborgare”.

I rapporten visar revisorerna att deltagandet i arbetsmarknadspolitiska program skiljer sig åt mellan olika utomnordiska grupper och att de invandrare som förvärvat svenskt medborgarskap är underrepresenterade i arbetsmarknadspolitiska program trots att deras arbetsmarknadssituation är påtagligt sämre än infödda svenskers.

I sitt förslag konstaterar revisorerna bl.a. följande.

Arbetsmarknadspolitiken skall speciellt prioritera grupper med svag ställning på arbetsmarknaden (prop. 1995/96:222). Till dessa grupper räknas bl.a. utomnordiska medborgare. Förekomsten och användningen av begreppet utomnordiska medborgare styr arbetsmarknadspolitiken oavsett om man kan tala om ett mål eller en prioritering. Användningen av begreppet i samband med regeringens och AMS redovisning av statistik över arbetslöshet, deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder m.m. är inte ändamålsenlig. Den grupp som omfattas av begreppet är alltför heterogen för att prioriteringen skall vara meningsfull.

Revisorerna noterar att AMS i sitt remissvar över rapporten delar revisorernas uppfattning att det finns nackdelar med kategoriseringen ”utomnordiska medborgare”. AMS har också pekat på att man har inlett ett arbete med att förändra de operativa handläggningssystemen inom Arbetsmarknadsverket. Revisorerna framhåller vikten av att fördjupade analyser av arbetsmark-

nadsstatistiken, såsom den som gjorts i revisorernas granskning, genomförs regelbundet.

Enligt revisorerna finns det mot bakgrund av vad som framkommit av rapporten och från remissinstanserna skäl att ompröva prioriteringen av "utomnordiska medborgare".

Revisorerna föreslår därför att prioriteringen av utomnordiska medborgare inom arbetsmarknadspolitiken ses över eftersom begreppet är för brett (yrk. 2).

Det andra förslaget rör arbetsmarknadspolitiska program och språkutbildning.

Det som framkommit i granskningen visar tydligt enligt revisorerna att det behövs ökade möjligheter att kombinera arbetsmarknadspolitiska program med undervisning i svenska. Revisorerna pekar bl.a. på att många arbetsförmedlare menar att de inte kan erbjuda arbete eller ett arbetsmarknadspolitiskt program till de sökande på grund av bristande språkkunskaper, vilket tyder på ett behov av utökade möjligheter att kombinera sådana program med språkundervisning.

Revisorerna föreslår därför att regeringen tar initiativ till att utbildning i svenska i ökad grad kan erbjudas inom ramen för arbetsmarknadspolitiken (yrk. 3).

Motioner väckta med anledning av RRV:s förslag

Moderaterna anser i kommittémotion 2000/01:Ub40 att det bör tillsättas en utredning för att se över prioriteringen av utomnordiska medborgare inom arbetsmarknadspolitiken (yrk. 2). *Moderaterna* tillstyrker också förslaget att utbildning i svenska i ökad utsträckning skall kunna erbjudas inom ramen för en förändrad och moderniserad arbetsmarknadspolitik. Här bör olika modeller kunna prövas där såväl privata som kommunala alternativ kan komma i fråga (yrk. 3).

Även *Kristdemokraterna* tillstyrker i kommittémotion 2000/01:Ub39 förslaget som innebär att sfi skall kunna samordnas med arbetsmarknadspolitiska program. Svenskundervisning kombinerad med en praktikplats eller ett arbete skulle inte enbart främja språkinläringen utan även underlätta det fortsatta steget ut på arbetsmarknaden. Det är viktigt att arbetspraktiken i första hand sker inom den bransch eller det yrke där personen tidigare arbetat (yrk. 4).

Eftersom syftet med sfi bl.a. är att underlätta inträdet på arbetsmarknaden är det enligt *Kristdemokraterna* orimligt att man måste ha genomgått sfi för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande (yrk. 5).

För att ytterligare underlätta för utländska yrkesarbetare att komma in på den svenska arbetsmarknaden skulle språkundervisningen kunna inriktas mot specifika yrkesgrupper. *Kristdemokraterna* föreslår därför att det görs en översyn av möjligheten att ge olika yrkesgrupper en riktad språkundervisning (yrk. 6).

I kommittémotion Sf399 (yrk. 32) framställer *Kristdemokraterna* motsvarande krav som återfinns i ovanstående motions yrkanden 4 och 5.

Folkpartiet hävdar i motion 2000/01:Ub38 att statistiken från AMS vid flera tillfällen har vållat kritiska diskussioner och att denna statistik är allt annat än realistisk. Partiet anser därför att det är nödvändigt med en total revidering av kriterier och strukturer för denna statistik (yrk. 5).

Partiet vill också att man inför en ny form av statistik som innebär att man tar yrkeslivets krav och inte medborgarskap som grundläggande enhet. I denna statistik bör ingå uppgifter såsom datakunskaper, språkkunskaper och yrkeserfarenheter (yrk. 6).

Folkpartiet anser avslutningsvis att man skall förnya relationerna mellan de arbetslösa och AMS personal. Platsen för en sådan förnyelse skulle kunna vara aktivitetscentrum drivna på entreprenad av de arbetslösa själva (yrk. 7).

Ana Maria Narti (fp) anser i motion A250 att det behövs en heltäckande arbetslöshetsstatistik som också redovisar grupper som under lång tid helt står utanför arbetskraften (yrk. 1). AMS metoder för dokumentation och beräkningar om och kring arbetslöshet, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och program måste förbättras (yrk. 2). Man måste även förbättra den statistik som rör långvarigt arbetslösa som blir långvarigt sjukskrivna (yrk. 3).

Utskottets ställningstagande

Allmänt

I ett yttrande till finansutskottet (yttr. 2001/02:AU1y) hösten 2001 framhöll utskottet att händelserna i USA den 11 september 2001 och därefter hade ökat osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen och med den utvecklingen på arbetsmarknaden. Enligt utskottets mening var det av största vikt att det fanns en beredskap för att på olika sätt möta en sviktande arbetsmarknad.

Utskottet kan nu konstatera att de farhågor som funnits efter USA-händelserna om en kraftig avmattning i konjunkturen inte har besannats. Trots ökade varsel framför allt inom industrin har arbetsmarknaden inte utvecklats på det negativa sätt som många befarade. Utskottet vill betona att läget fortfarande är svårbedömt även om det finns tecken på en ljusning.

Av AMS månadsstatistik för februari 2002 framgår att arbetslösheten fortsätter att minska. Även i februari var det ett starkt inflöde av nya platser. Hela 52 000 nya platser anmälades till förmedlingarna. En tredjedel av dem skrevs in av arbetsgivarna själva via Internettjänsten Annonsera Direkt, som har ökat stort i betydelse sedan lanseringen för ett år sedan.

I slutet av februari var 180 000 personer inskrivna som arbetslösa vid landets arbetsförmedlingar. Det är en minskning med 4 000 personer jämfört med för ett år sedan. Drygt 29 000 ungdomar i åldersgruppen 18–24 år var inskrivna som arbetslösa i februari. Det är en ökning med 4 000 sedan februari förra året. För de mest utsatta grupperna är arbetsmarknaden dock bättre än för ett år sedan. Arbetslösheten har fortsatt att minska för personer över 55 år, med 6 500 personer till 32 500 totalt. Även för utomnordiska medborgare och arbetshandikappade noteras en lägre arbetslöshet i dag. Vid slutet av

månaden hade 43 000 personer varit inskrivna i mer än två år, vilket är en nedgång med en femtedel på ett år.

Under februari månad varslades sammanlagt 5 200 personer om uppsägning, vilket är en ökning med 1 600 personer jämfört med februari förra året. Tillverkningsindustrin stod tillsammans med uppdrags- och IT-sektorn för närmare hälften av samtliga inkomna varsel om uppsägning under månaden. De tre storstadslänen stod för drygt hälften av alla varsel, men medan varslen ökade kraftigt i Stockholms län jämfört med februari 2001, minskade de i Västra Götalands län och var i stort sett oförändrade i Skåne län.

SCB:s AKU-undersökningar för februari 2002 visar att den sysselsättningsminskning som noterades förra månaden har fortsatt.

I februari i år var 175 000 personer arbetslösa, motsvarande 4,0 % av arbetskraften. Antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program har under samma period minskat med ca 3 000 och uppgick i februari till 125 000 personer. Sammanlagt var 305 000 personer arbetslösa eller sysselsatta i program i slutet av februari.

Även om arbetslösheten inte ökat på det sätt som många befarat innebär den demografiska utvecklingen i kombination med ökade krav på arbetskraften en risk för allt större brist på arbetskraft inom både näringslivet och den offentliga sektorn. Till detta kommer de mycket stora regionala skillnaderna som innebär fortsatt mycket höga arbetslöshetsnivåer i vissa delar av landet.

Problemen för de utsatta grupperna kvarstår också. Trots vissa förändringar i positiv riktning är arbetslösheten inom dessa grupper fortfarande oacceptabelt hög. Det finns därför anledning att vidta ytterligare åtgärder för att underlätta deras inträde på arbetsmarknaden. Enligt utskottets uppfattning är det orimligt att stora grupper står utanför arbetslivet. Inte minst med tanke på en hotande brist på arbetskraft måste alla ansträngningar göras för att fler skall få fotfäste på arbetsmarknaden. Alla resurser måste tas till vara.

Utskottet vill framhålla att de grupper som nämnts ovan inte är klart avgränsade i förhållande till varandra eller till övriga grupper på arbetsmarknaden. Det finns personer som har en särskilt svår situation på grund av en kombination av problem. Det förhållandet att de stått utanför den reguljära arbetsmarknaden under lång tid kan ytterligare försvåra för dem att få arbete.

Innan utskottet kommer in på de motioner som avser särskilda grupper på arbetsmarknaden finns det skäl att peka på några av de initiativ som tagits för att stärka den regionala utvecklingen. Som exempel kan nämnas att det har inrättats två delegationer, Inlandsdelegationen och Bergslagsdelegationen.

Inlandsdelegationen skall medverka till att i dialog med centrala, regionala och lokala aktörer långsiktigt stärka en hållbar regional utveckling inom de mest utsatta lokala arbetsmarknadsregionerna i norra Sveriges inland. Delegationens uppdrag skall redovisas löpande och vara avslutat senast den 31 december 2004 (dir. 2002:15).

Bergslagsdelegationen har motsvarande uppdrag för delar av Bergslagen, Dalsland och Värmland (dir. 2002:16).

AMS har, som ett led i att öka sysselsättningen i Tornedalen, beslutat att Länsarbetsnämnden i Norrbottens län skall utarbeta ett särskilt projekt i syfte att visa hur regionens stora arbetsmarknadspolitiska utmaningar skall hantearas. Projektet skall pågå under perioden 2002–2004. AMS kommer att tillsätta en särskild kontaktgrupp som skall stödja genomförandet och medverka till att länsarbetsnämnden fortlöpande får sina förslag om ändrade regelsystem, resurser m.m. prövade av AMS och i förekommande fall av regeringen. Projektet förutsätter en bred samverkan med regionala intressenter såsom exempelvis arbetsmarknadens parter och de regionala högskolorna.

Arbetshandikappade

Utskottet delar Moderaternas syn att personer med funktionshinder skall behandlas med respekt och att man måste se till individens speciella behov och önskemål. Det är självklart att dessa personer, liksom andra i samhället, skall få ett korrekt bemötande i sina kontakter med myndigheter och andra officiella organ och att deras integritet inte får kränkas i samband med olika former av beslutsfattande. Enligt utskottets mening är det viktigt att detta efterlevs i den praktiska hanteringen. I sammanhanget kan utskottet upplysa om det uppdrag som Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) har sedan den 1 juli 2000. Sisus skall enligt uppdraget, som bl.a. grundar sig på förslagen i Bemötandeutredningen, verka för ökad kompetens om bemötande av personer med funktionshinder. Utskottet anser därför att det inte finns skäl att göra några särskilda uttalanden i enlighet med vad som föreslagits i motion A278 yrkandena 1 och 2 (m). Motionen avstyrks därför.

Arbetshandikappade har, som tidigare påpekats, trots den positiva ekonomiska utvecklingen fortfarande svårt att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Utskottet har vid flera tillfällen under senare år pekat på de särskilda behov av stöd och insatser som denna grupp har. Det har också vidtagits flera åtgärder för att underlätta deras inträde på arbetsmarknaden. I många fall kan man genom olika former av hjälpmedel underlätta för dessa personer att fungera i ett arbete. Trots dessa hjälpmedel får många inte chansen. Dessvärre kan det inte uteslutas att en del av svårigheterna att komma in på arbetsmarknaden kan förklaras av en negativ och fördomsfull inställning på olika håll i samhället. Det förekommer diskriminerande beteenden hos arbetsgivare. Varje individ skall ha rätt att bedömas efter sina personliga egenskaper och förutsättningar och inte efter schablonuppfattningar om personer som tillhör en viss grupp. Detta är bakgrunden till lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder.

Det krävs dock ytterligare åtgärder. Arbetsförmedlingarna har en viktig uppgift, framför allt genom att informera arbetsgivarna om vilken kompetens en arbetshandikappad kan ha och vilka möjligheter till ekonomiskt stöd och hjälpmedel som kan erbjudas vid anställning av en person med funktionshinder.

Utskottet vill dock betona vikten av att det görs andra insatser som underlättar för den arbetshandikappade att få ett arbete. Det kan krävas olika former

av utbildnings- och rehabiliteringsinsatser. Det är också viktigt att det finns olika arbeten som förbereder den arbetshandikappade för arbeten inom det reguljära arbetslivet.

I flera motioner framförs synpunkter på de insatser som finns i dag när det gäller arbetshandikappade. Utskottet vill erinra om att regeringen i budgetproposition 2001/02:1 aviserade att det skulle genomföras en omfattande översyn av hur arbetsmarknaden för arbetshandikappade skulle kunna stärkas.

Regeringen har i dagarna beslutat om att tillsätta två särskilda utredare.

Den ena utredarens uppdrag är att pröva om statens styrning och inriktningen av Samhall AB är ändamålsenlig. Utredaren skall vid behov lämna förslag till åtgärder som förbättrar styrningen så att högre grad av ändamålsenlighet och effektivitet uppnås.

Av utredningsdirektiven (dir. 2002:34) framgår att utredaren skall:

- analysera resultatet av Samhalls verksamhet i förhållande till regeringens mål och krav på verksamheten,
- pröva Samhalls arbetsmarknadspolitiska uppdrag och vid behov lämna förslag till ändringar,
- pröva ändamålsenligheten med nuvarande finansieringsmodell och vid behov lämna förslag till alternativ modell,
- se över nuvarande rekryteringsprocess för anställning i Samhall,
- föreslå alternativa insatser som kan kompensera en eventuell minskning av arbetstillfällen vid Samhall, samt
- utvärdera Samhalls nuvarande associationsform och analysera om utgångspunkterna i proposition 1991/92:91 om ombildning av Samhall till aktiebolag fortfarande är giltiga.

Den andra utredaren skall analysera de arbetsmarknadspolitiska programmen anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) och särskilt stöd vid start av näringsverksamhet. Enligt direktiven (dir. 2002:22) skall utredaren bl.a. göra följande.

- Pröva effektiviteten i nuvarande program relaterat till dagens arbetsmarknad för arbetshandikappade.
- Analysera det flexibla lönebidragets och OSA:s effekter i förhållande till målen för verksamheten och vid behov föreslå förändringar i utformningen av programmen.
- Pröva ändamålsenligheten i nuvarande finansieringsmodeller och vid behov föreslå alternativ.
- Föreslå åtgärder för att öka övergångarna från anställning med lönebidrag till anställning utan subvention.
- Bedöma och redovisa för- och nackdelar med att medge lönebidrag för redan anställda som efter sjukdom eller skada fått nedsatt arbetsförmåga.
- Undersöka möjlighet och lämplighet av ett bidrag till s.k. sociala arbetskooperativ inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Eventuell konkurrensnedvridning och undanträngningseffekter skall belysas.

- Föreslå hur regler och ersättningar till allmännyttiga organisationer kan utformas så att arbetshandikappade skall kunna beredas meningsfulla arbetsuppgifter.
- Pröva behovet av fortsatt särskilt stöd vid start av näringsverksamhet inom ramen för arbetsmarknadspolitiken.
- Vid bedömningar och förslag skall allmännyttan särredovisas och ungdomarnas situation särskilt beaktas.

Utskottet kan konstatera att det genom dessa utredningsuppdrag kommer att genomföras en bred översyn av i princip samtliga de arbetsmarknadspolitiska program och insatser som riktas till arbetshandikappade. Enligt utskottet är dessa uppdrag angelägna, och utskottet välkomnar därför de nu tillsatta utredningarna.

Utskottet vill i detta sammanhang peka på att det också pågår andra angelägna projekt som kan bidra till att förbättra de arbetshandikappades ställning. I regeringens elvapunksprogram som presenterades i budgetproposition 2001/02:1 finns särskilda åtgärder för att åstadkomma en snabb återgång till arbete vid ohälsa som bl.a. rör rehabilitering. Som ett led i detta arbete har regeringen bl.a. gett Riksförsäkringsverket (RFV) och AMS i uppdrag att fördela totalt 50 miljoner kronor till försäkringskassan och arbetsförmedlingen i fem olika län för att förnya metoderna för arbetslivsriktad rehabilitering. De aktuella länen är Blekinge län, Norrbottens län, Västmanlands län, Västra Götalands län och Östergötlands län.

Utskottet vill också peka på den möjlighet som finns för de personer som har haft förtidspension eller sjukbidrag i minst ett år att pröva på att arbeta utan att förlora rätten till pension eller sjukbidrag. Inom AMV pågår flera olika projekt som riktar sig till unga handikappade.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla följande. De nu berörda utredningarna har tillsatts efter uttalanden av utskottet i budgetbetänkandet hösten 2000. I det sammanhanget uttalade sig utskottet också om nivån på lönebidragen. Utskottet gjorde bedömningen att dagens begränsning till 13 700 kr per månad inverkar menligt på möjligheterna att skapa lönebidragsanställningar och dessutom har fördelningspolitiskt negativa effekter. Den högsta lönebidragsnivån är fortfarande densamma. Utskottet har inte ändrat uppfattning utan utgår från att regeringen positivt prövar möjligheterna att justera nivån.

Med hänvisning till vad som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna A239 (s), A257 (mp), A269, (s) A278 yrkandena 3–7 (m), A367 yrkande 17 (kd) och A370 (s).

Äldre

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som kommer till uttryck i flera olika motioner om behovet av att utnyttja den äldre arbetskraften. Precis som påpekas är äldre oftast mycket erfarna och lojala medarbetare och borde därför vara en värdefull resurs för arbetsgivarna. Enligt utskottets uppfattning hushållar man inte med denna arbetskraft, vilket leder till att många äldre är arbetslösa. Som utskottet framförde i det av riksdagen godkända betänkandet

AU3 återstår det en hel del att göra för att äldres kunskaper och erfarenheter till fullo skall tas till vara. Detta är också något som framhålls i EU:s sysselsättningsriktlinjer. Med en framtida brist på arbetskraft blir det helt avgörande att även de äldre har sin plats på arbetsmarknaden. Det kommer att bli nödvändigt att anpassa arbetslivet så att fler kan stanna kvar högre upp i åldrarna. Här har arbetsgivarna ett stort ansvar. Man bör också verka för en förändring av den negativa attityd som finns i delar av samhället mot att anställa äldre arbetskraft. Utskottet återkommer i det följande till frågan om diskriminering av äldre på arbetsmarknaden.

Utskottet kan konstatera att regeringen den 2 oktober 2001 har beslutat om att genomföra projektet Seniorgruppen. En arbetsgrupp har tillsatts inom Regeringskansliet, och syftet är att se över olika frågor som rör äldre. Arbetsgruppen skall kartlägga vilka utredningar och annat material som tagits fram av myndigheter och organisationer i Sverige och de övriga nordiska länderna angående äldres situation på arbetsmarknaden. Arbetsgruppen skall särskilt kartlägga erfarenheter från de nordiska länderna vad gäller samarbetet mellan arbetsmarknadens parter och mellan organisationer och myndigheter för att underlätta för äldre att stanna kvar i arbetslivet. Arbetsgruppen skall vidare undersöka om författningar och kollektivavtal innehåller bestämmelser som kan betraktas som hinder för arbetsgivare att anställa och behålla äldre arbetskraft samt för äldre att vara kvar på arbetsmarknaden. Arbetsgruppen skall vid behov föreslå ändringar i författningar. Arbetet skall genomföras i nära samarbete med arbetsmarknadens parter. Projektet skall avslutas den 31 mars 2002.

I regeringsbeslutet hänvisas till den parlamentariska utredningen Senior 2005 som tillsattes av regeringen 1998 (dir. 1998:109). Den har till uppgift att skapa förutsättningar för en långsiktig utveckling av äldrepolitiken. Den skall bl.a. belysa äldres delaktighet i arbetslivet och möjlighet att fortsätta ett aktivt yrkesliv. Uppdraget skall redovisas senast den 1 maj 2003.

Utskottet vill i detta sammanhang ta upp frågan om kompetensutveckling. Ett viktigt moment för att de äldre inte skall slås ut från arbetsmarknaden är att de upprätthåller sin kompetens och vid behov ges möjlighet till kompletterande utbildning som svarar mot kraven i ett föränderligt arbetsliv. Ansvaret för detta ligger i första hand på arbetsgivarna. Det är också viktigt att de som har blivit arbetslösa bereds olika former av utbildning. Här finns ett problem när det gäller finansieringen. För det första kan många äldre känna tveksamhet när det gäller att finansiera studier genom olika former av lån. För det andra är det nuvarande studiestödssystemet utformat på ett sådant sätt att äldre inte kan få studiemedel. Enligt utskottets uppfattning bör man därför överväga om det inte skall vara möjligt att inom ramen för arbetsmarknadsutbildning ge förberedande utbildning på grundskole- och gymnasienivå inom det reguljära utbildningsväsendet.

Utskottet vill också erinra om den betydelse aktivitetsgarantin har haft för denna grupp. Inom ramen för detta program finns det möjlighet att sätta in olika individuella insatser som tar hänsyn till den enskildes behov. Det finns

dock vissa problem med programmet som särskilt rör äldre arbetslösa. Utskottet återkommer till denna fråga under avsnittet Arbetsmarknadspolitiska program m.m.

Sammanfattningsvis anser utskottet att man bör avvakta resultatet av i första hand projektgruppens arbete. Utskottet är därför inte berett att föreslå några tillkännagivanden med anledning av vad som anförts i motionerna A204 yrkande 2 (kd), A240 (m), A334 (s), A367 yrkande 7 i denna del (kd), A389 yrkande 18 (fp), A391 yrkande 8 (m) och So630 yrkande 1 (fp). Motionerna bör därför avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad utskottet anfört.

När det gäller frågan om diskriminering av äldre på arbetsmarknaden har utskottet nyligen tagit ställning till denna fråga i betänkande 2001/02:AU3 Jämställdhet m.m. I sitt ställningstagande konstaterar utskottet att det återstår en hel del att göra för att äldres kunskaper och erfarenheter till fullo skall tas till vara där. Detta är också en fråga som framhålls i EU:s sysselsättningsriktlinjer där det inom den s.k. första pelaren anges att medlemsstaterna skall utarbeta en politik för aktivt åldrande. Utskottet noterar att Statskontoret i sin utvärdering av EU:s sysselsättningsstrategi och utformningen av den nationella politiken (januari 2002) konstaterar att riktlinjen om aktivt åldrande inte har fått något större genomslag i den svenska politiken.

Utskottet pekar i betänkandet på att frågan om åldersdiskriminering skall behandlas av utredningen En sammanhållen diskrimineringslagstiftning. I uppdraget ingår att lämna förslag till hur bestämmelserna om åldersdiskriminering i direktivet om likabehandling i arbetslivet skall genomföras i Sverige. Detta EG-direktiv (rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000) behandlar arbetslivsområdet i vid mening och omfattar diskrimineringsgrunderna religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder och sexuell läggning.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion A367 yrkande 7 i denna del (kd).

Ungdomar

Arbetslöshetens omfattning bland ungdomar beror till stor del på konjunkturläget. Arbetslösheten ökar när konjunkturen viker. Erfarenhetsmässigt blir återhämtningen för ungdomar större vid en uppgång i konjunkturen än för andra grupper arbetslösa. Under hösten har det skett en ökning av arbetslösheten bland ungdomarna. Ökningen är oroande även om den inte varit så kraftig som många befarade.

Ett stort problem bland arbetslösa ungdomar är att många inte har tillräcklig utbildning för de arbeten som erbjuds. Stora grupper saknar gymnasiekompetens och andra behöver kompletterande utbildningar. Till detta kommer att många ungdomar saknar arbetslivserfarenhet.

Enligt utskottets mening är det därför av yttersta vikt att ungdomar utan förankring på arbetsmarknaden får den utbildning som krävs i dagens och framtidens arbetsliv.

I budgetpropositionen pekar regeringen på den kritik som riktats mot ungdomsgarantin i Statskontorets utredning "Särskilda ungdomsåtgärder". Statskontoret föreslår i första hand att ungdomsgarantin avvecklas och att ansvaret flyttas från kommunerna till arbetsförmedlingarna. I andra hand föreslås att ungdomsgarantin finns kvar men i modifierad form. Statskontoret påtalar som en allvarlig brist att ungdomarna som deltar i programmet har för lite kontakt med arbetsförmedlingen. Vidare framhålls att redovisningen av kommunernas kostnader för ungdomsgarantin är otillfredsställande. Regeringen aviserar att den avser att ompröva behovet av både ungdomsgarantin och kommunala ungdomsprogram under nästa år. Intentionen är att programmen skall avvecklas den 1 januari 2003. Frågan avgörs slutligt mot bakgrund av innehållet i Gymnasiekommitténs förslag. Denna kommitté är parlamentariskt sammansatt och skall utreda och lämna förslag till en framtida utformning av gymnasieskolans studievägsutbud (dir. 2000:35). Enligt vad utskottet erfarit har översynen av ungdomsprogrammen inletts inom Regeringskansliet. Med tanke på ökningen av ungdomsarbetslösheten bör enligt utskottets mening försiktighet iaktas inför en eventuell förändring av de arbetsmarknadspolitiska insatserna för ungdomsgrupperna.

Ett krav som framställs av Moderaterna är att ungdomar bör erbjudas en lärlingsutbildning. Utskottet kan notera att regeringen genom tilläggsdirektiv har gett Gymnasiekommittén i uppdrag att föreslå hur samverkan mellan skola och arbetsliv kan utvecklas samt hur ett ökat inslag av lärande i arbetslivet i gymnasieskolan bör utformas (dir. 2001:8). Utredningen skall redovisa sitt uppdrag i dess helhet senast december 2002.

Utskottet kan också notera att regeringen har beslutat om försöksverksamhet benämnd Lärande i arbete. Verksamheten regleras i förordningen (2000:690) om försöksverksamhet med lärande i arbete. Den trädde i kraft den 15 september 2000 och gäller för utbildning som påbörjas före den 1 juli 2003.

Syftet med verksamheten är att vidga möjligheterna till samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet. Den skall utgöra en alternativ väg för att uppnå de mål som gäller för ett nationellt eller specialutformat program och innebär att minst 30 veckor av en treårig gymnasieutbildning genomförs på en arbetsplats. Elevens lärande inom denna utbildning utgår från de arbetsuppgifter som förekommer på arbetsplatsen. Både skolor med kommun eller landsting som huvudman och fristående skolor kan delta i försöksverksamheten. Antalet platser är begränsat till 2 000. För varje deltagande elev ges ett statsbidrag om 15 000 kr som främst är avsett att användas som ekonomisk ersättning till arbetsplatserna.

Det finns också möjlighet till olika former av lärlingsutbildningar inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska programmen. Utskottet återkommer till dessa under avsnittet Arbetsmarknadsutbildning.

Utskottet kan notera att AMS har avsatt drygt 3 miljoner kronor till Länsarbetsnämnden i Skåne för två projekt. Det ena projektet riktar sig till långtidsarbetslösa ungdomar. Projektet syftar till att bryta den snabbt växande lång-

tidsarbetslösheten bland unga i Malmö genom att utveckla en speciellt anpassad aktivitetsgaranti för ungdomar.

Enligt utskottets uppfattning finns det skäl att avvakta resultaten av de utredningar och försöksverksamheter som pågår. Utskottet, som alltså inte vill föregripa resultatet av dessa, avstyrker motionerna A208 (s), A308 (s), A356 (s), A389 yrkande 19 (fp) och Kr425 yrkande 5 (m) i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad utskottet har anfört.

När det sedan gäller Moderaternas krav på att reformera arbetslöshetsförsäkringen delar utskottet inte denna uppfattning. Enligt utskottets mening är den nuvarande utformningen av arbetslöshetsförsäkringen väl avvägd och den innebär att den enskilde får en möjlighet till omställning. Det är viktigt att den sökande känner en ekonomisk trygghet i den mycket utsatta situation som det innebär att vara arbetslös. Med de nya reglerna motverkas den s.k. rundgången och arbetslinjen stärks. En person som inte längre omfattas av arbetslöshetsförsäkringen men som står till arbetsmarknadens förfogande kan få sin försörjning inom ramen för aktivitetsgarantin. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion Kr425 yrkande 4 (m). Utskottet kommer att behandla ytterligare motioner om arbetslöshetsförsäkringen nedan.

I fråga om Centerpartiets förslag om att personer som i unga år har blivit förtidspensionerade skall kunna komma tillbaka till arbetslivet vill utskottet peka på den möjlighet som finns för personer som har haft förtidspension att i minst ett år pröva på att arbeta utan att förlora rätten till pension eller sjukbidrag. Utskottet avstyrker motion K284 yrkande 7 (c).

Avslutningsvis vill utskottet beröra frågan om att införa ett försök med ungdomsförmedlingar. Utskottet kan konstatera att det tidigare på några håll har funnits ungdomsförmedlingar. De har numera inlemmats i den ordinarie arbetsförmedlingsverksamheten.

I dag organiserar länen arbetet med ungdomar på olika sätt. På en del arbetsförmedlingar finns ungdomsgrupper och 'ungdomsförmedlare' som arbetar enbart med målgruppen ungdomar i åldern 18–24 år.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion A202 (kd).

Invandrare – Riksdagens revisorers förslag

Utskottet vill inledningsvis beröra den fråga som tas upp av Riksdagens revisorer om hur *prioriteringarna inom arbetsmarknadspolitiken* bör utformas. Revisorernas kritik grundar sig på det förhållandet att den nuvarande beteckningen utomnordiska medborgare är alltför brett och omfattar en heterogen grupp.

Utskottet har förståelse för kritiken. Enligt utskottets uppfattning är det alltför vanligt att man utgår från en schabloniserad bild när man talar om personer med utländsk bakgrund. Dessa personer kan ha helt olika utbildningsbakgrund och yrkeserfarenhet. En del kanske inte har några större problem att komma in på arbetsmarknaden, andra kan på grund av olika omständigheter ha mycket svårt att få ett reguljärt arbete. Det behöver inte nödvän-

digttvis bero på bristande kunskaper utan kan ha sin grund i fördomar i det omgivande samhället.

Utskottet kan konstatera att begrepp som invandrare, utomnordisk medborgare, personer med utländsk bakgrund m.m. förekommer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten exempelvis i regleringsbrev, återrapporteringskrav, olika författningar och statistik. Det kan också noteras att man i vissa författningar använder begrepp av detta slag med syftet att ge utrymme för de arbetsmarknadspolitiska prioriteringarna.

I det fall att man behöver någon definition för att kunna göra prioriteringar måste man finna begrepp som är arbetsmarknadspolitiskt relevanta. Enligt utskottets uppfattning kan det därför finnas skäl att se över de begrepp som används i dag inom arbetsmarknadspolitiken för de kategorier personer som det är fråga om här. Ett begrepp som utomnordisk medborgare omfattar inte en person som har förvärvat svenskt medborgarskap men som kanske har minst lika stora problem som en person utan svenskt medborgarskap.

Utskottet utgår därför från att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer noggrant överväger vilka begrepp som är relevanta att använda i detta sammanhang.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av Revisorernas förslag i denna del ger regeringen till känna vad utskottet anfört. Motion 2000/01:Ub40 yrkande 2 (m) avstyrks i den mån den inte tillgodosetts genom det anförda.

Utskottet vill i detta sammanhang ta upp Folkpartiets förslag om *förändrad statistik*. Enligt utskottets uppfattning bör statistiken utformas efter de behov som finns exempelvis när det gäller avrapporteringar och uppföljningar. Inom AMS bedrivs ett omfattande undersöknings- och utvecklingsarbete. Förutom vecko- och månadsstatistik skall underlag för olika avrapporteringar tas fram. AMS genomför också olika former av sökundersökningar där arbetssökande och personer som tidigare varit arbetslösa men fått arbete får svara på olika frågor. Det sker en fortlöpande utveckling på AMS inom detta område. Utskottet utgår från att AMS gör de justeringar som är nödvändiga för att svara upp till regeringens krav och prioriteringar. Utskottet, som redan konstaterat att det kan finnas skäl att se över olika begrepp, utgår från att AMS kommer att anpassa statistiken efter de nya krav som kan komma. Med hänsyn till det anförda finns det enligt utskottets mening inte skäl att göra något tillkännagivande i enlighet med vad som anförts i motionerna A250 yrkandena 1–3 (fp) och 2000/01:Ub38 yrkandena 5 och 6 (fp). De bör därför avslås.

Kristdemokraterna pekar som nämnts på behovet av att öka *invandrar-kvinnors sysselsättningsgrad* medan Vänsterpartiet efterlyser en utredning som skall utarbeta ett handlingsprogram för detta ändamål. Utskottet har ingen annan uppfattning när det gäller behovet av att höja sysselsättningsgraden och känner sympati för förslaget om ett handlingsprogram. Enligt utskottets uppfattning bör man dock, innan man överväger ett sådant handlingsprogram, analysera de slutsatser som dragits i IFAU:s forskningsrapport *Vem ska hjälpa vem?* En kritisk analys av arbetsmarknadspolitiska insatser riktade till

kvinnor med invandrarbakgrund (2000:9). Som framgår av titeln har en studie gjorts av invandrarkvinnors erfarenheter av deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att regeringen följer utvecklingen för denna grupp och vidtar de åtgärder kan anses befogade. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna A317 yrkande 3 (v) och Sf399 yrkande 34 (kd).

När det sedan gäller gruppen invandrare i stort vill utskottet hänvisa till IFAU:s forskningsrapport *Invandrare på 1990-talets arbetsmarknad* (2001:7). I rapporten redovisas en studie av hur *förvärvsinkomster och sysselsättning* utvecklades för invandrare och svenskfödda under 1990-talet. Av rapporten framgår bl.a. att utrikes födda personer i genomsnitt har lägre årsinkomst än en svenskfödd av samma kön, i samma ålder och med motsvarande utbildningsnivå. Det finns dock stora skillnader inom gruppen utrikes födda. Personer från de nordiska länderna hade 1998 i genomsnitt 90 % av inkomsten hos jämförbara svenskfödda. För individer från övriga västvärlden var denna siffra knappt 80 %, och bland invandrare från resten av världen var den lägre än 50 %.

En förklaring till inkomstskillnaderna är sysselsättningsgraden bland invandrare. Nordiska invandrare som förvärvsarbetar har likartade löner som infödda svenskar. Skillnaden i genomsnittlig årsinkomst förklaras av att en lägre andel i gruppen är sysselsatt. Detta är också den viktigaste faktorn för andra grupper av utrikes födda. För personer från länder utanför västvärlden spelar dock löneskillnaderna en betydande roll. Heltidsarbetande personer i denna grupp har i genomsnitt 12 % lägre månadslön än jämförbara infödda svenskar.

En slutsats man kan dra av rapporten är att det är väsentligt att sysselsättningsgraden hos invandrargrupper höjs. En annan slutsats är att invandrarnas problem när det gäller sysselsättning skiljer sig mycket åt. Utskottet delar alltså Vänsterpartiets uppfattning om att det är väsentligt att sysselsättningsgraden bland invandrare ökar. För att åstadkomma detta krävs olika former av åtgärder. Utskottet kommer att beröra en del av dem i det följande. Med hänsyn till frågans centrala betydelse vill utskottet betona att det är mycket angeläget att denna fråga följs upp och att insatser görs. Detta är också något som regeringen själv betonat i budgetpropositionen. Med hänsyn till det anförda anser utskottet inte att något tillkännagivande är påkallat i enlighet med vad som anförs i motion A317 yrkande 1 (v). Motionen avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd genom det anförda.

Utskottet inleder med att ta upp frågan om *företagande*. Folkpartiet efterlyser åtgärder för att förbättra företagandet och på så sätt öka sysselsättningen bland invandrare. Utskottet vill erinra om att det har vidtagits en rad åtgärder för att öka företagandet. Förutom de mer generella insatserna har särskilda åtgärder satts in för att stimulera invandrares företagande, bl.a. har särskilda medel avsatts för ändamålet. Invandrare tillhör också de grupper som kan få en förlängd anvisningstid vid stöd till start av näringsverksamhet. Utskottet

avstyrker därför med hänvisning till vad som anförts motionerna A389 yrkande 20 i denna del (fp) och Sf400 yrkande 5 (fp).

Som Centerpartiet framhåller i motionen Sf255 är det viktigt att en nyanländ flykting så snart som möjligt får en bra introduktion så att han eller hon lättare kan integreras i det svenska samhället. – I syfte att underlätta *introduktionen* för flyktingar och andra invandrare har det träffats en överenskommelse mellan AMS, Integrationsverket, Skolverket och Svenska Kommunförbundet om att samarbeta i dessa frågor. Samarbetet innebär bl.a. att Migrationsverket, när en asylsökande fått uppehållstillstånd, i samråd med Arbetsförmedlingen skall göra en första bedömning av om personen i fråga kan få arbete direkt. Denna bedömning skall ske före kommunplaceringen. Redan under tiden då prövning av frågan om uppehållstillstånd pågår blir arbetsförmedlingen involverad i Migrationsverkets kartläggning av utbildningsbakgrund och arbetserfarenhet.

Regeringen har tillkallat en särskild utredare som skall göra en översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar. Översynen skall även omfatta systemet för statlig ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet och i relevanta delar mottagandet av asylsökande (dir. 2001:87). Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 mars 2003.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion Sf255 yrkande 10 (c) i den mån den inte kan anses tillgodosedd genom vad utskottet anför.

Ett vanligt problem för många invandrare är att de trots akademisk examen inom yrken där det råder arbetskraftsbrist inte får något arbete. Detta kan bl.a. bero på att de behöver kompletterande utbildning eller på att det kan vara svårt att översätta deras betyg eller examina till svenska förhållanden.

När det gäller behovet av *kompletterande utbildning* kan utskottet konstatera att regeringen för perioden 2001–2003 har avsatt 100 miljoner kronor årligen för riktade insatser för att öka sysselsättningen bland invandrare. Av dessa medel får AMS under 2002 använda 70 miljoner för kompletterande utbildning inom olika bristyrken för personer med utländsk högskoleutbildning.

Utskottet vill också peka på att det för budgetåret 2002 under anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* har avsatts 10 miljoner kronor som skall användas till kompletteringsutbildningar inom universitet och högskola för invandrare med utländsk akademisk utbildning. Regeringen har också gett Statens skolverk i uppdrag att i samråd med Högskoleverket och Svenska Kommunförbundet undersöka de praktiska möjligheterna att ge högutbildade invandrare sfi i högskolemiljö.

Frågor som rör *validering av utländska betyg och examina* har nyligen varit föremål för utredning. Den s.k. Valideringsutredningen har bl.a. haft i uppdrag att organisera och leda tre pilotprojekt i syfte att utveckla modeller och metoder för validering av utländsk yrkeskompetens på bl.a. gymnasial nivå och att lämna förslag hur dessa modeller och metoder skall tillämpas.

I slutbetänkandet SOU 2001:78 Validering av vuxnas kunskap och kompetens föreslås bl.a. ett nationellt system för validering av vuxnas kunskap och kompetens. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet vill också erinra om att det inom Högskoleverket finns en avdelning som har till uppgift att bedöma högre utländsk utbildning.

För att hjälpa invandrare att öka sina möjligheter på arbetsmarknaden krävs oftast *undervisning i det svenska språket* och någon form av *arbetspraktik*. I likhet med vad flera av motionärerna framhåller är utskottet av den uppfattningen att det mest verkningsfulla är att man kombinerar dessa möjligheter. Utskottet vill erinra om att det redan i dag finns vissa möjligheter att anordna kombinerade insatser som innehåller svenskundervisning och arbetspraktik. Av 30 § förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program framgår att det finns viss möjlighet att anordna svenskundervisning inom ramen för arbetsmarknadsutbildning. Däremot får utbildningen inte bestå av undervisning enligt förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare (sfi).

Riksdagens revisorer föreslår att det införs en ökad möjlighet att inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen erbjuda utbildning i svenska. Utskottet instämmer i detta. En sådan förändring skulle kunna förbättra möjligheterna för många invandrare att få ett reguljärt arbete. Det skulle också bidra till att de arbetsmarknadspolitiska programmen blev mer flexibla. Enligt vad utskottet har erfarenhet pågår för närvarande ett arbete inom Regeringskansliet om att införa en möjlighet att anordna sfi inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen. Något tillkännagivande i enlighet med revisorernas förslag kan därför inte anses påkallat.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet Riksdagens revisorers förslag yrkande 3 samt motionerna A284 (s), Ub39 yrkande 4 och 6 (kd), Ub40 yrkande 3 (m), Sf399 yrkande 32 i denna del (kd), N319 yrkande 6 (m), Sf333 yrkande 4 (m), N315 yrkande 10 (m), A389 yrkande 20 (fp) i denna del, i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad utskottet anför.

När det sedan gäller Kristdemokraternas uppfattning att *sfi* inte bör vara ett *krav för att anses stå till arbetsmarknadens förfogande* kan utskottet konstatera att det finns vissa arbetsförmedlingar som ställer upp ett sådant krav. Enligt utskottets uppfattning bör man inte ställa upp generella regler utan se till bakgrund och förutsättningar i det enskilda fallet att komma ut på arbetsmarknaden. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf399 yrkande 32 i denna del (kd) och Ub39 yrkande 5 (kd) i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad utskottet anför.

I flera motioner betonas det *lokala ansvaret för förmedlingsverksamheten*. Utskottet vill med anledning av dessa motioner betona att utgångspunkten är det nationella uppdraget som uttrycks genom målen i den statliga arbetsmarknadspolitiken. I den praktiska utformningen är dock decentralisering och lokal anpassning av verksamheten ledstjärnor.

När det gäller de nu aktuella frågorna vill utskottet hänvisa till den s.k. Storstadsstatsningen. Inom ramen för denna har lokala utvecklingsavtal tecknats mellan staten och sju kommuner i storstadsregionerna. Kommuner som omfattas av lokala utvecklingsavtal kan träffa avtal med länsarbetsnämnden och försäkringskassan om lokal samverkan med utvecklingsprogram för arbetslösa i de stadsdelar som de lokala utvecklingsavtalen avser.

Utskottet vill också peka på att riksdagen på förslag av regeringen under större delen av 1990-talet tilldelat AMV medel för tillfälliga personalförstärkningar. För budgetåret 2002 beslutades att denna tilldelning, som sedan budgetåret 2000 uppgått till 700 miljoner kronor, skulle vara permanent. Under innevarande budgetår skall 100 miljoner kronor av dessa medel användas i storstadsregionerna för att stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. 65 miljoner kronor skall användas på motsvarande sätt i övriga delar av landet. Genom arbetsmarknadsutskottets uppföljning av de tillfälliga medlen för personalförstärkningar har det framkommit att personalförstärkningen i storstadsregionerna år 2001 haft följande omfattning: I Stockholms län ca 90 tjänster, Göteborg ca 80 tjänster och Malmö ca 60 tjänster. Enligt uppföljningen har merparten av resurstillskottet till Storstadsregionerna använts till de arbetsförmedlingar som berörs av den s.k. storstadssatsningen.

Med hänsyn till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna A226 yrkande 7 (c), 2000/01:Ub38 yrkande 7 (fp) och Sf334 yrkande 3 (m).

Frågor om *arbetsförmedlares bemötande av invandrare* tas som framgått upp i motionerna A319 yrkande 2 (m) och Sf399 yrkande 36 (kd). Utskottet kan konstatera att regeringen har uppmärksammat denna fråga och uppdragit åt Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) att vidta åtgärder för att motverka diskriminering i arbetsförmedlingarnas verksamhet (regeringsbeslut 2002-01-17, dnr N2002/558/A). Genomförandet av uppdraget skall bl.a. i relevanta delar samordnas med pågående aktiviteter inom ramen för AMS utbildningssamarbete med Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO). Motionerna bör med hänvisning till detta arbete avslås.

2. Arbetsmarknadspolitiska program m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet en rad motionsförslag som i huvudsak rör de arbetsmarknadspolitiska programmen. Utskottet avstyrker samtliga motioner. I samband med behandlingen av programmet aktivitetsgarantin föreslår utskottet ett tillkännagivande med innebörden att bör det finnas ytterligare insatser inom ramen för aktivitetsgarantin som kan vidtas för att stödja och hjälpa vissa grupper.

Jämför reservationerna 19 (m), 20 (kd), 21 (m), 22 (m), 23 (m, fp), 24 (m, kd), 25 (mp), 26 (m), 27 (kd), 28 (c, fp), 29 (kd), 30 (kd), 31 (mp), 32 (kd) och 33 (c).

Allmänna frågor

Inledning

Innan utskottet går in på behandlingen av de olika motionsförslagen vill utskottet visa hur den nuvarande programstrukturen ser ut. Som framgår av nedanstående uppställning finns det för närvarande nio arbetsmarknadspolitiska program som kan bestå av olika insatser.

Arbetsmarknadspolitiska program

1. *Arbetsmarknadsutbildning*
2. *Arbetspraktik*
3. *Stöd till start av näringsverksamhet*
4. *Aktivitetsgaranti*
5. *Ungdomsinsatser*

Kommunala program för ungdomar

Ungdomsgaranti för ungdomar 20–24 år

Interpraktik

6. *Förberedande insatser*

Arbetslivsinriktad rehabilitering

Aktiviteter inom vägledning och platsförmedling

Datortek

Förberedande eller orienterande utbildningar

7. *Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning*

8. *Anställningsstöd*

Allmänt anställningsstöd

Förstärkt anställningsstöd (2-årsinskrivna)
 Särskilt anställningsstöd (personer över 57 år)
 Förstärkt anställningsstöd (4-årsinskrivna)
 9. *Särskilda insatser för personer med arbetshandikapp*
 Lönebidrag
 Skyddat arbete hos Samhall
 OSA (Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare)
 SIUS (Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd)
 Särskilt stöd vid start av näringsverksamhet
 Stöd till personligt biträde
 Stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen

Det finns ytterligare former av arbetsmarknadspolitiska insatser, exempelvis flyttningsbidrag, stöd till utbildning av anställda och medel för s.k. brytprojekt. En ny arbetsmarknadspolitisk insats som infördes den 1 februari i år är det s.k. friårsförsöket.

Motioner

I flera motioner behandlas olika *allmänna frågor* som rör arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

I kommittémotion A367 påpekar *Kristdemokraterna* att det finns ett 20-tal olika arbetsmarknadspolitiska program, och att vart och ett av dessa har ett eget regelverk. För att kunna frigöra resurser från arbetsgivare, arbetssökande och arbetsförmedlingar krävs att regelsystemen kring de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna förenklas och att antalet åtgärder minskas.

Kristdemokraterna anser att antalet programtyper bör reduceras. Härigenom förenklas administrationen och systemet blir mer anpassat till efterfrågan bland arbetsgivarna. Det öppnar också möjligheter att forma programtyperna efter varje persons individuella förutsättningar. Kristdemokraterna föreslår att man reducerar antalet programtyper till tre: aktivitetsstöd, anställningsstöd och projektstöd (yrk. 10).

Folkpartiet anser i kommittémotion A389 att lokala projekt utifrån individens förutsättningar måste uppmuntras och stödjas. Dessa behöver inte vara begränsade till sådana som arbetsförmedlingen och Lernia bedriver (yrk. 4).

I två motioner framförs krav på *kollektivavtal* som förutsättning för arbetsmarknadspolitiska insatser.

Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s) anser i motion A289 att man skall kräva av företag som vill anställa med anställningsstöd att de tecknar kollektivavtal med följande arbetsmarknadsförsäkringar.

Ett liknande krav framställs i motion A296 av *Hans Stenberg och Susanne Eberstein (s)*.

Frågan om vilken myndighet eller organisation som skall betala ut s.k. aktivitetsstöd behandlas i två motioner.

Lars U Granberg (s) föreslår i motion A351 att de fackliga organisationerna skall sköta administration och utbetalning av ersättning till dem som deltar i aktivitetsgarantin.

I motion A359 föreslår *Jan Björkman och Christer Skoog (s)* att aktivitetsstöd skall betalas ut av arbetslöshetskassorna i stället för av försäkringskassorna.

Utskottets ställningstagande

De arbetsmarknadspolitiska programmen, som tidigare benämndes åtgärder, har under de senaste tre åren varit föremål för omfattande förändringar. Enligt utskottets uppfattning har detta inneburit en klar förbättring i förhållande till vad som gällde tidigare. Regelverket har fått en bättre struktur och de enskilda programmens inplacering i programstrukturen framstår som logisk.

Utskottet kan till viss del ansluta sig till Kristdemokraternas kritik att antalet program fortfarande är stort. Det är viktigt att det ständigt pågår en översyn av insatserna för att så långt som möjligt förenkla dessa. Enligt utskottet är det dock inget självändamål att minska antalet program. Problemen på arbetsmarknaden är komplexa. Programmen måste därför utformas så att de medger flexibilitet och att de kan tillgodose de varierande enskilda behov som kan finnas av stöd och insatser. Huvudsaken är att insatserna utformas så att de på det mest verkningsfulla sättet kan bidra till att arbetslösa kan återvända till den reguljära arbetsmarknaden. Den nuvarande programstrukturen innebär att det finns ett brett spektrum av insatser som väl kan tillgodose den enskildes behov. Genom programmet Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning finns det också möjlighet att genomföra insatser som inte kan anordnas inom ramen för de övriga programmen.

Med hänvisning till det ovan anförda anser inte utskottet att det finns skäl att göra något tillkännagivande med anledning av vad som anförts i motionerna A367 yrkande 10 (kd) och A389 yrkande 4 (fp). Motionerna avstyrks därför.

När det sedan gäller motionskraven på kollektivavtal för att bevilja olika former av stöd känner utskottet sympati för dessa. I nuvarande reglering uppställs inte några krav på att arbetsgivaren skall vara bunden av kollektivavtal för att kunna beviljas anställningsstöd. Däremot anges i 8 § förordningen (1997:1275) om anställningsstöd att anställningsstöd skall lämnas endast under förutsättning att det i anställningen lämnas lön och andra anställningsförmåner enligt kollektivavtal eller anställningsförmåner som är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i branschen. En motsvarande reglering finns i 8 § förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med arbetshandikapp.

Ett av skälen till att det inte finns något absolut krav på kollektivavtal är att vissa delar av arbetsmarknaden skulle uteslutas. Som exempel kan nämnas att kollektivavtal inte används inom delar av IT-sektorn. Eftersom det är angeläget att kunna utnyttja alla sektorer av arbetsmarknaden för att bereda den enskilde en så effektiv lösning som möjligt bör det inte införas ett uttryckligt krav på kollektivavtal. Utskottet anser dock att det är angeläget att personer som anställs med olika former av anställningsstöd får ett fullgott försäkringskydd som motsvarar det som följer av kollektivavtal. Enligt utskottets mening bör de ovan beskrivna reglerna innebära en garanti för att så blir fallet. Utskottet vill i detta sammanhang peka på att det i 10 § Arbetsmarknadsstyrelsens allmänna råd (AMSFS 2001:4) om tillämpningen av förordningen (1997:1275) om anställningsstöd föreskrivs att arbetsförmedlingen i samband med ett beslut om anställningsstöd bör försäkra sig om att bidrag endast utgår till seriös verksamhet. Förmedlingen bör vidare inför ett bidragsbeslut övertyga sig om att stödet kommer att användas på föreskrivet sätt.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna A289 (s) och A296 (s).

Utskottet övergår nu till frågan om vilken myndighet eller organisation som skall sköta administrationen och utbetalningen av de s.k. aktivitetsstöden. För närvarande sköts denna uppgift av försäkringskassorna. Enligt utskottets mening finns dock starka skäl att överföra uppgiften till arbetslöshetskassorna. Enligt vad utskottet erfarit pågår överväganden av detta slag inom Regeringskansliet. Utskottet utgår från att ett sådant förslag är att vänta, men finner inte skäl att nu ta ställning till den närmare utformningen av förslaget. Utskottet avstyrker motionerna A351 (s) och A359 (s).

Arbetsmarknadsutbildning

Motioner

Kristdemokraterna anser i kommittémotion A367 (yrk. 11) och Ub429 (yrk. 2) att det finns behov av lärlingsutbildning som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Enligt partiet skall utbildningen ge den enskilde en gedigen kompetens som leder till arbete, antingen genom anställning eller genom att ett eget företag startas. Lärlingsutbildningen bör ske i nära samråd med det lokala näringslivet. Den skall vara mycket individriktad och kunna pågå under olika lång tid.

I kommittémotion A389 slår *Folkpartiet* fast att arbetsmarknadsutbildningen tidigare varit anpassad efter gårdagens problem. En klar förbättring har dock skett under senare år då man försökt anpassa utbildningen efter den enskildes behov och kraven på dagens arbetsmarknad. Enligt partiet bör arbetsmarknadsutbildningen inriktas på en mindre volym och en högre kvalitet. Partiet poängterar vikten av att det finns andra anordnare utanför det statliga Lernias verksamhetsområde och att den enskilde får större inflytande över hur utbildningen läggs upp (yrk. 14).

I motion A299 tar *Marie Granlund och Britt-Marie Lindkvist (s)* upp problemen kring den målformulering som gäller för arbetsmarknadsutbildningen. Det finns enligt motionärerna en risk för att man undantar personer som bedöms ha sämre chanser att hitta arbete efter avslutad utbildning. Motionärerna föreslår därför att AMS får i uppdrag att kontinuerligt redovisa hur alla deltagare i arbetsmarknadsutbildningen fördelas efter bl.a. kön, födelse-land, grundutbildning och funktionshinder.

Ann-Kristine Johansson och Helena Zakariasén (s) anser i motion A321 att utbildningsinsatser är ett sätt att överbrygga svackor i konjunkturen och därmed undvika uppsägningar och permitteringar. Enligt motionärerna bör det i större utsträckning än i dag vara möjligt att ge stöd till små och medelstora företag för utbildning i dessa situationer. För att passa dessa företag bör den spärr för stöd på högst 25 % för "företagsspecifik" utbildning tas bort.

I motion A386 framför *Ingegerd Saarinen (mp)* ett liknande förslag. Motionären föreslår att man inför en form av företagsanpassat arbetsmarknadsstöd. Förslaget tar sikte på företag där arbetstillfällena varierar till följd av säsongsväxlingar. I stället för att tvinga ut arbetstagare i arbetslöshet kunde arbetsmarknadsmedel omdisponeras till utbildning i de fall arbetsmarknadens parter är överens om saken.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning har arbetsmarknadsutbildningen en viktig funktion för att öka anställbarheten hos de arbetslösa. Genom utbildningen ges den enskilde en ökad kompetens. Arbetsmarknadsutbildningen är också ett mycket viktigt medel för att underlätta omställning på arbetsmarknaden och för att motverka s.k. flaskhalsar. För att kunna fylla dessa viktiga funktioner krävs att utbildningarna är av hög kvalitet och att de i stor utsträckning är yrkesinriktade.

Av AMS årsredovisning för 2001 framgår att under detta år befann sig i genomsnitt 15 000 deltagare i arbetsmarknadsutbildning varje månad. Det är en minskning jämfört med året innan då antalet uppgick till i genomsnitt 19 000 deltagare. Samtidigt har antalet deltagare i förberedande utbildning ökat något, från 12 000 till drygt 13 000 deltagare. Enligt AMS kan förändringen härledas till att många förberedande utbildningar upphandlats och "specialdesignats" för personer som deltar i aktivitetsgarantin.

Under sommaren 2000 presenterades en rapport av *Utredningen om arbetsmarknadsutbildningens effektivitet och organisation*. Förslagen i rapporten En effektivare arbetsmarknadsutbildning (Ds 2000:38) går bl.a. ut på att arbetsmarknadsutbildningen skall vara specifikt yrkesinriktad, kortare i tid, mer träffsäker för att möta behov hos företagen och mer flexibel för att passa fler som är i behov av utbildning.

I september 2000 gav regeringen genom ett särskilt regeringsbeslut AMS i uppdrag att öka kvaliteten och träffsäkerheten i arbetsmarknadsutbildningen i enlighet med de förslag som lämnats i den nyssnämnda utredningen.

AMS har den 24 oktober 2001 lämnat en slutrapport där man redogör för hur uppdraget har genomförts.

I rapportens sammanfattning gör AMS följande uttalanden.

”Efter ett års utvecklingsarbete kan följande konstateras:

- Sammantaget har både kvalitet och träffsäkerhet ökat. Det är dock en relativt liten ökning i förhållande till det utvecklingsarbete som initierats och det arbete som bedrivits. En förklaring till att inte större resultatförbättringar nåtts är sannolikt att kvaliteten är relativt stabil i arbetsmarknadsutbildningen och är svår att öka ytterligare och att resultatutvecklingen vad gäller placering i arbete sammanfallit med en minskad arbetskraftsefterfrågan under 2001, mest påtagligt efter sommaren.
- Utvecklingsarbetet har haft ett starkt fokus på behovsanalysen. Länen förefaller ha ett bra grepp om marknadens behov, men kopplingen till utbudet av presumtiva deltagare behöver utvecklas ytterligare.
- Upphandlingsverksamheten har förstärkts och förbättrats genom resursförstärkningar inom länen, fortbildningar och stödmaterial samt kontinuerliga kontakter mellan länen och AMS.
- Samverkan mellan länen kring behovsanalys och upphandling har intensifierats, men kan utvecklas ytterligare.
- Möjligheterna till uppföljning av utbildningsinsatser har förbättrats ytterligare, och en modernisering av den nationella kvalitetsuppföljningen utökar möjligheterna att studera bedömningar om utbildningens kvalitet.
- Det fortsatta utvecklingsarbetet behöver bedrivas med fokus på att tillförsäkra att arbetsmarknadsutbildningen motverkar flaskhalsar och bristyrken. Arbetsmarknadsutbildningen har minskat i omfattning och behöver öka för att utbildningsformen inte skall bli så marginell i omfattning att den saknar inflytande på arbetsmarknaden. En viktig del i rekryteringsarbetet är att öka inflödet i arbetsmarknadsutbildning från förberedande utbildning.”

Rapporten utgör ett underlag i det fortsatta arbetet inom Regeringskansliet avseende arbetsmarknadsutbildningen. I det arbetet övervägs, som tidigare påpekats, att i högre grad än i dag låta arbetslösa med utländsk bakgrund läsa sfi inom ramen för arbetsmarknadsutbildning.

Enligt utskottet är det viktigt att det ovan beskrivna arbetet fortsätter så att arbetsmarknadsutbildningen utvecklas på ett sådant sätt att det ytterligare förstärker de enskildas möjligheter att få ett reguljärt arbete. Man måste även fortsättningsvis satsa på högkvalitativa yrkesutbildningar inom bristyrken. De framtida behoven på arbetsmarknaden ställer krav på en större omfattning av arbetsmarknadsutbildningen.

Folkpartiet pekar på att det borde finnas andra anordnare av arbetsmarknadsutbildning än Lernia. Enligt vad utskottet har inhämtat har utvecklingen under 1990-talet varit sådan att Lernias andel har minskat samtidigt som andelen privata anordnare har ökat. I början av 1990-talet hade Lernia ca

40 % av samtliga deltagare i arbetsmarknadsutbildningen. Motsvarande andel för privata anordnare var 15 %. I slutet av 1990-talet hade Lernia ca 20 % av deltagarna och de privata organisationerna över 50 %. Utvecklingen de senaste åren är att Lernias andel fortsätter att krympa samtidigt som de privata anordnarnas andel ökar.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att göra några särskilda uttalanden i denna fråga, utöver vad som redan redovisats, med anledning av de synpunkter som förts fram i motion A389 yrkande 14 (fp). Motionen avstyrks.

I detta sammanhang vill utskottet beröra den målkonflikt som tas upp i motion A299. Regeringen har liksom tidigare år för 2002 satt upp som *mål att andelen som skall ha fått arbete* inom 90 dagar efter avslutad yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning skall uppgå till minst 70 %. Målet uppnåddes inte under 2001, då andelen i genomsnitt uppgick till 59 %. Utskottet har förståelse för de farhågor som förs fram i motionen om att det finns en risk att man i första hand försöker placera personer i sådana utbildningar som ger snabbast resultat. Enligt utskottet måste man väga dessa farhågor mot en hög ambitionsnivå. Det uppställda målet innebär att det ställs höga krav på att utbildningarna har hög kvalitet och att de i första hand inriktas på de områden där arbetslösa har lättast att få arbete.

Utskottet anser att det finns anledning att med jämna mellanrum ompröva målet så att det inte får oönskade effekter. Med det nuvarande målet finns det t.ex. risk för att personer inte kommer i fråga för arbetsmarknadsutbildning trots att de med hjälp av denna skulle kunna få ett arbete på lite längre sikt. Målet kan inverka menligt såväl på den enskildes möjligheter till arbete som på arbetsmarknadens funktionssätt.

När det sedan gäller kravet på att AMS kontinuerligt skall redovisa hur arbetsmarknadsutbildningen fördelas mellan olika grupper vill utskottet hänvisa till att sådana undersökningar görs i viss utsträckning. I sina kvartalsrapporter till regeringen redovisar AMS bl.a. fördelningen av utbildning efter kön.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det inte finns skäl att göra något tillkännagivande med anledning av vad som framförts i motionen. Motion A299 (s) bör därför avslås.

När det sedan gäller kravet på att införa en *lärlingsutbildning* vill utskottet bl.a. hänvisa till den pågående Gymnasieutredningen och den försöksverksamhet om lärande i arbetslivet som redogjorts för under avsnittet Särskilda grupper. Utskottet vill också framhålla att 30 % av arbetsmarknadsutbildningen sker genom praktik på arbetsplatserna. Nästan samtliga län använder sig av praktikinriktade utbildningsmetoder som exempelvis lärlingsutbildning och annan företagsförlagd utbildning. Utskottet avstyrker därför motionerna A367 yrkande 11 (kd) och Ub429 yrkande 2 (kd).

Motionerna A321 och A386 har gemensamma beröringspunkter. Förslagen går ut på att använda sig av *arbetsmarknadsmedel för utbildning* så att företag skall slippa säga upp eller permittera arbetstagare på grund av arbetsbrist vid tillfälliga nedgångar i verksamheten.

Enligt utskottets uppfattning måste, med hänsyn till konkurrensneutraliteten, stor restriktivitet gälla när det handlar om att med arbetslöshetsförsäkringens eller de arbetsmarknadspolitiska insatsernas hjälp jämna ut tillfälliga nedgångar i företagets verksamhet. Som påpekas i motion A321 finns det en sådan möjlighet inom ramen för den arbetsmarknadspolitiska insatsen Stöd till utbildning av anställda. Den regleras i förordningen (2001:626) om stöd till utbildning av anställda. Av förordningen framgår att stöd får lämnas om utbildningen genomförs för att stärka anställdas möjligheter. Om utbildningen är inriktad i huvudsak på den verksamhet arbetsgivaren bedriver eller avser att bedriva, s.k. företagsspecifik utbildning, får stöd lämnas med högst 25 procent av kostnaderna. I en av motionerna föreslås att denna begränsning tas bort. Bestämmelsen är emellertid utformad i enlighet med EU-direktivet om företagsutbildning.

Med hänsyn till det anförda bör motionerna A321 (s) och A386 (mp) avslås.

Aktivitetsgarantin

Bakgrund

Med aktivitetsgarantin avses individuellt anpassade arbetsmarknadspolitiska aktiviteter för den som är eller riskerar att bli långtidsinskriven som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen. Heltidsaktivitet inom ramen för aktivitetsgarantin bör erbjudas inom 27 månader efter arbetslöshetens inträde.

Den som anvisats aktivitetsgarantin deltar i organiserade jobbsökaraktiviteter hos arbetsförmedlingen, aktiviteter som anordnas i samverkan mellan Arbetsmarknadsverket och andra aktörer och i de övriga arbetsmarknadspolitiska insatser som Arbetsmarknadsverket förfogar över.

Aktivitetsgarantin vänder sig till personer som är 20 år eller äldre, och som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna, dvs. personer som varit inskrivna hos arbetsförmedlingen i minst 24 månader.

Den som deltar i aktivitetsgarantin får aktivitetsstöd som motsvarar ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen. Om deltagarna erbjuds anställning som delvis finansieras med anställningsstöd får de lön från arbetsgivaren. För arbetshandikappade kan det finnas möjligheter till andra stödformer, t.ex. lönebidrag.

Motioner

Kristdemokraterna påpekar i kommittémotion A367 att det, för att undvika långtidsarbetslöshet, är nödvändigt att på ett tidigt stadium sätta in relevanta åtgärder för att stödja den arbetslöse att snabbt få rätt utbildning, praktik eller hjälp på annat sätt. Det krävs enligt partiet en rad åtgärder för att bryta långtidsarbetslöshet, såsom individuella handlingsplaner, kompetenshöjning och tydliga krav på arbetssökande m.m. (yrk. 4).

Kristdemokraterna påpekar också att det bland de långtidsinskrivna finns många som inte är ”anställbara” på grund av språkproblem, handikapp, sociala problem m.m. Partiet föreslår därför att det för dessa grupper införs aktiviteter inom ramen för s.k. övergångsarbetsmarknader. Detta bör kunna ske i kommunal regi eller inom föreningar (yrk. 5).

Centerpartiet hävdar i partimotion A259 att många äldre arbetslösa uppfattar aktivitetsgarantin som kränkande och meningslös. Aktivitetsgarantin bör därför tidsbegränsas till två år. Man bör i stället införa en möjlighet för arbetslösa över 60 år att erhålla anställning med lönebidrag (yrk. 5).

Enligt *Folkpartiet* är den enskildes inflytande över verksamheten inom aktivitetsgarantin omdiskuterad. Partiet föreslår därför i kommittémotion A389 att programmet skall göras om från grunden (yrk. 15).

I partimotion Sf395 föreslås att friska långtidsarbetslösa bör garanteras ett arbete. Den uppgiften bör upphandlas från privata bemanningsföretag. Även i övrigt bör privata aktörer ges ett långt större utrymme på arbetsförmedlingsområdet (yrk. 11 i denna del och 13).

I flera enskilda motioner framförs krav på olika former av övergångsarbetsmarknader.

Barbro Feltzing (mp) föreslår i motion A258 att det införs s.k. övergångsarbeten i form av s.k. gröna jobb.

Christer Skoog (s) hävdar i motion A268 att det finns behov av övergångsarbeten för arbetssökande som inte bedöms kunna komma tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden.

Även *Lilian Virgin (s)* anser i motion A344 att det bör införas övergångsarbeten. Hon föreslår att det införs en försöksverksamhet på Gotland.

Christina Axelsson och Sylvia Lindgren (s) påpekar i motion A214 att vissa deltagare i aktivitetsgarantin inte får något arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Motionärerna föreslår därför att det införs en form av förstärkt aktivitetsgaranti.

Ett liknande förslag framförs i motion A312 av *Lisbeth Staaf-Igelström och Lennart Axelsson (s)*. De anser att det är viktigt att man tar tillvara den äldre arbetskraftens erfarenheter och kunskaper. För att kunna göra det föreslås att det bl.a. införs någon form av förstärkt aktivitetsgaranti.

Enligt *Agneta Lundberg och Göran Norlander (s)* är det viktigt att deltagandet i aktivitetsgarantin inte upplevs som betungande. Därför anser de i motion A293 att ersättningssystemet bör ses över med målsättningen att den enskilde skall kompenseras för de ökade kostnader som uppstår.

Ana Maria Narti (fp) efterfrågar i motion A353 en undersökning angående bristen på samarbete mellan arbetsförmedlingarna och invandrarnas organisationer när det gäller aktivitetsgarantin.

Alf Eriksson och Ann-Kristine Johansson (s) anser i motion A277 att reglerna bör utformas så att det är möjligt att genomföra naturvårdsarbeten inom ramen för arbetsmarknadspolitiska insatser.

Utskottets ställningstagande

När det gäller synen på långtidsarbetslöshet har utskottet ingen annan uppfattning än den som Kristdemokraterna redogör för i sin motion A367. För att komma tillrätta med problemet krävs en rad åtgärder och det är viktigt att man så tidigt som möjligt identifierar de behov av stöd och insatser som den enskilde har. I denna process har de individuella handlingsplanerna stor betydelse. Med en väl utformad handlingsplan som tillkommit i samråd med den enskilde underlättas sökprocessen. Förmedlaren och arbetssökanden kan lättare se vilka åtgärder som behövs för att sökanden skall kunna få ett arbete. Vid utarbetandet av planen kan det också framkomma att utsikterna till arbete är dåliga, och att den sökande därmed kanske kommer att vara arbetslös under en längre period. Vad som är den lämpligaste åtgärden måste bedömas från fall till fall.

Det finns enligt utskottet starka skäl att betona vikten av att prioritera grupper som riskerar att bli långtidsarbetslösa eller långtidsinskrivna. Man kan konstatera att bland de långtidsinskrivna är de äldre överrepresenterade och andelen arbetshandikappade är fortsatt hög. Utskottet kan i sammanhanget notera att det i regleringsbrevet för AMV:s verksamhet för 2002 finns ett mål som innebär att antalet långtidsinskrivna skall uppgå till högst 42 000 i genomsnitt per månad.

Ett program som har stor betydelse för de långtidsinskrivna är den ovan beskrivna aktivitetsgarantin. Programmet infördes i syfte att förbättra de långtidsinskrivnas möjligheter att komma tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden. Arbetslinjen stärktes samtidigt som rundgången mellan åtgärder och öppen arbetslöshet motverkades. Den påbörjades i augusti 2000 och har därefter ökat snabbt i volym. Under 2001 deltog närmare 32 000 personer i olika program inom ramen för aktivitetsgarantin. Under samma period har 4 900 personer fått ett arbete eller påbörjat en reguljär utbildning. För äldre arbetslösa har det inom ramen för aktivitetsgarantin införts ett s.k. särskilt anställningsstöd. Det får lämnas vid anställning av den som fyllt 57 år. Stödet får lämnas under högst 24 månader.

Utskottet delar inte den åsikt som Folkpartiet för fram om att aktivitetsgarantin bör reformeras. Programmet har funnits i drygt ett och ett halvt år. Det är för tidigt att dra slutsatsen att det bör göras några större förändringar. Tvärtom anser utskottet att programmets tillkomst har inneburit att det numera finns ett verkningsfullt medel för att hjälpa dem som befinner sig i den svåraste situationen på arbetsmarknaden att komma tillbaka till reguljärt arbete. Med de möjligheter till olika insatser som finns inom programmet kan man tillgodose de behov som den enskilde har. Genom deltagande i programmet stärks den enskilde och blir bättre rustad för framtiden. Utskottet vill också erinra om att en viktig grundtanke med aktivitetsgarantin är att den skall utformas i nära samverkan med stat, kommuner, företag och arbetsmarknadens parter. Avsikten är att man inom ramen för aktivitetsgarantin också skall kunna använda sig av bemanningsföretag. Utskottet anser också att det är viktigt att samverkan sker med föreningslivet; inte minst gäller detta olika

invandraringorganisationer där engagemang och stora kunskaper kan tas till vara. Detta är enligt utskottets uppfattning i första hand en fråga för de lokala aktörerna.

Utskottet delar inte Centerpartiets uppfattning att deltagande i programmet bör tidsbegränsas. Det finns grupper av arbetslösa där det krävs mer omfattande åtgärder för att de skall kunna komma tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden. Att sätta upp tidsgränser skulle kunna begränsa möjligheterna att utarbeta relevanta program för dessa arbetslösa. Däremot kan utskottet ha förståelse för att vissa äldre arbetslösa efter en längre tids arbetslöshet och deltagande i olika program som inte leder vidare till arbete kan bli negativt inställda. Detta måste mötas genom att utveckla och förstärka aktivitetsgarantin.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna A259 yrkande 5 (c), A353 (fp), A367 yrkande 4 (kd), A389 yrkande 15 (fp) och Sf395 yrkandena 11 i denna del och 13 (fp).

I flera motioner framförs förslag på att införa s.k. övergångsarbeten eller en förstärkt aktivitetsgaranti. Utskottet kan konstatera att det inom en relativt snar framtid kommer att uppstå arbetskraftsbrist. Inom många viktiga sektorer på arbetsmarknaden kommer efterfrågan på arbetskraft att bli större än utbudet. I denna situation kommer alla arbetsföra att behövas. Aktivitetsgarantin kommer utifrån detta perspektiv att spela en allt viktigare roll för att inför framtiden stärka och rusta personer som i dag har svårt att komma in på den reguljära arbetsmarknaden.

Även i en situation med arbetskraftsbrist kan det inte uteslutas att det fortfarande finns grupper som står mycket långt utanför den reguljära arbetsmarknaden, exempelvis vissa äldre arbetslösa och personer som aldrig har fått något fotfäste på arbetsmarknaden. Enligt utskottets mening bör det finnas ytterligare insatser, inom ramen för aktivitetsgarantin, som kan vidtas för att stödja och hjälpa dessa grupper.

Vid utformningen av dessa insatser bör man ta tillvara de erfarenheter som finns inom den kommunala sektorn av bl.a. OTA och lokalt genomförda sysselsättningsprojekt. Även OSA bör kunna tjäna som förebild för dessa åtgärder. En annan lösning kan vara meningsfulla sysselsättningar, t.ex. inom miljö- och naturvård, som subventioneras genom någon form av anställningsstöd.

Vad utskottet har anfört om ytterligare insatser inom aktivitetsgarantin bör ges regeringen till känna. Motionerna A214 (s), A258 (mp), A268 (s), A277 (s), A312 (s), A344 (s) och A367 yrkande 5 (kd) avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad utskottet anfört.

Avslutningsvis behandlar utskottet förslaget om att införa någon form av extra ersättning för dem som deltar i aktivitetsgarantin. Utskottet vill betona att arbete inom aktivitetsgarantin sker med lön som ersättning. Utskottet har förståelse för kravet att personer som inte har en anställning får extra ersättning utöver aktivitetsstödet men anser att det måste ställas mot andra kostnader för arbetsmarknadspolitik, något som får prövas i kommande budget-

process. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att säkerställa kvaliteten på de nuvarande insatserna, vilket skulle öka möjligheterna för den enskilde att få arbete. Utskottet är därför inte berett att nu tillstyrka de krav som framställs i motion A293 (s). Den bör därför avslås.

Stöd till start av näringsverksamhet

Bakgrund

Syftet med stöd till start av näringsverksamhet är att ge företrädesvis arbetslösa, som inte kan få ett arbete och som har förutsättningar för att starta egen verksamhet, bidrag till försörjningen under inledningsskedet av verksamheten. Stödet får lämnas till den som är arbetslös eller riskerar att bli arbetslös och är arbetssökande vid arbetsförmedlingen från den dag han eller hon fyller 20 år. Stöd kan också ges till personer som inte är arbetslösa om de är bosatta inom ett stödområde. Stödet lämnas endast till den som bedöms ha goda förutsättningar att driva företag och om verksamheten bedöms få en tillfredsställande lönsamhet och ge varaktig sysselsättning. Vidare får stödet inte snedvrیدا konkurrensförutsättningarna för annan verksamhet. Stöd lämnas normalt under högst sex månader. Bara om det finns särskilda skäl får stödet förlängas. Ersättningen lämnas i form av aktivitetsstöd.

Motioner

Kristdemokraterna understryker i kommittémotion A367 den risk som Riksdagens revisorer påpekar, nämligen att stödformen kan bidra till att ordinarie arbetstillfällen trängs undan. När man beslutar om denna stödinsats måste det stå helt klart att det inte finns risk för att konkurrensen snedvrیدs (yrk. 15).

Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) anser i motion N365 att man bör utreda effekterna av att även de som inte är arbetslösa får stöd till start av näringsverksamhet (yrk. 1). Om man skall fortsätta med denna stödform måste den också ges till dem som inte är arbetslösa.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om konkurrensnedvrیدning kan utskottet konstatera att det av 4 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att stöd till start av näringsverksamhet inte får snedvrیدا konkurrensförutsättningarna för en annan verksamhet. I AMS allmänna råd för tillämpningen av förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program hänvisas till denna bestämmelse.

Reglerna innebär således att man vid prövningen av stödet skall ta hänsyn till risken för konkurrensnedvrیدning. Utskottet utgår från att arbetsförmedlingen iakttar dessa regler när man tar ställning till en ansökan om stöd. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion A367 yrkande 15 (kd).

Vad sedan gäller förslaget om att utreda effekterna av att även ge dem som inte är arbetslösa möjlighet att omfattas av programmet Stöd till start av nä-

ringsverksamhet vill utskottet anföra följande: Utgångspunkten för arbetsmarknadspolitiken är att program eller insatser i första hand måste vända sig till den som har förlorat sitt arbete och behöver dessa samhälleliga insatser för att kunna återkomma till den reguljära arbetsmarknaden eller på annat sätt klara sin försörjning. De samhälleliga resurserna är begränsade och bör därför i första hand användas för dem som har svårast situation på arbetsmarknaden. Ett alltför generöst system skulle dessutom kunna leda till att stödformen ger undanträngningseffekter. Utskottet vill påpeka att stöd kan ges till personer som inte är arbetslösa, om de är bosatta inom ett stödområde.

Utskottet avstyrker därför motion N365 yrkande 1 (mp).

Datortek

Bakgrund

Datortek är en förberedande insats som består av träning i grundläggande datakunskaper som varvas med en aktivitetsdel där inriktningen är jobbsökaraktiviteter och projektarbetsmetodik. Programmet syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete.

Motion

Kristdemokraterna anser i motion A367 (yrk. 14) att Statskontoret bör få i uppdrag att göra en studie av datorteksverksamheten för att skapa ett säkrare underlag för den fortsatta verksamheten för datorteken. Partiet anser också att alla arbetslösa utan dataerfarenhet bör erbjudas en grundläggande datautbildning som skall leda fram till ett s.k. datakörkort.

Utskottets ställningstagande

När det gäller kravet på att alla arbetslösa bör erbjudas en grundläggande datautbildning som skall leda fram till ett datakörkort anser utskottet att utgångspunkten måste vara individens behov. Mycket talar för att det i de flesta fall är lämpligt med en nivå som ett s.k. datakörkort innebär. Enligt utskottets uppfattning bör det vara arbetsförmedlaren som i dialog med den arbetssökande fastställer lämpliga insatser.

Utskottet kan vad gäller frågan om en översyn konstatera att en sådan har genomförts av Statskontoret under 2001. Statskontorets uppdrag var att följa upp effekterna av de förändringar av datortek/aktivitetscenter som trädde i kraft den 1 januari 2000. Uppdraget har redovisats i rapporten Datortek/aktivitetscentra – En uppföljning (2001:30) som överlämnades till regeringen den 18 december 2001. I rapporten slår Statskontoret fast att datorteksverksamheten håller en högre kvalitet i dag än för några år sedan. Deltagarnas inställning till åtgärden har förbättrats. Antalet datortek/aktivitetscenter har minskat med 10 % sedan föregående år. Enligt Statskontoret bör åtgärden huvudsakligen användas för vad som kan betecknas som kärnverksamhet, dvs. arbetslösa som inte alls eller i mycket liten omfatt-

ning använt sig av eller kommit i kontakt med den nya informationstekniken i tidigare verksamhet och som har behov av datortekens andra aktiviteter. Statskontoret anser inte att datortek skall konkurrera med marknaden om målgrupper som ligger utanför statens eller kommunens åtaganden. Enligt Statskontorets uppfattning finns det skäl att pröva om hela eller delar av datorteksverksamheten kan upphandlas. Enligt vad utskottet har erfårit bereds denna rapport för närvarande inom Regeringskansliet.

Med hänsyn till det ovan anförda avstyrker utskottet motion A367 yrkande 14 (kd).

Friår

Bakgrund

Under tiden den 1 februari 2002 – december 2004 har det införts en försöksverksamhet med s.k. friår. Syftet med friåret är att den som har en anställning skall kunna ta ledigt från denna för personlig utveckling eller kompetensutveckling. Under ledigheten skall en arbetslös person inskriven på Arbetsförmedlingen anställas av arbetsgivaren.

I försöksverksamheten ingår 12 kommuner: Botkyrka, Gällivare, Göteborg, Hultsfred, Hällefors, Katrineholm, Landskrona, Lund, Piteå, Strömsund, Västerås och Åmål.

För att friåret skall kunna anvisas den som vill vara ledig skall det finnas en överenskommelse mellan arbetstagaren och arbetsgivaren om ledigheten. Arbetstagaren skall ha varit anställd hos arbetsgivaren under de senaste två åren och ha sin huvudsakliga arbetsplats i någon av de tolv kommunerna. Arbetsgivaren skall i samråd med arbetsförmedlingen anställa en person som är arbetslös och anmäld på arbetsförmedlingen som vikarie för den friårsledige eller för annan arbetstagare som vikarierar för den ledige. Den som anställs skall ha minst samma sysselsättningsgrad som den friårsledige.

Anvisningen skall gälla under minst tre månader. Längsta anvisningstid är tolv månader. Under friåret har den friårsledige 85 % av den ersättning som han eller hon skulle ha haft vid arbetslöshet. Friårsförsöket regleras i förordningen (2001:1300) om friåret.

Motion

I motion A322 anser *Tuve Skånberg och Holger Gustafsson* (båda kd) att man bör utreda möjligheten att införa ett sabbatsår.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att man med friårsförsöket infört en sådan arbetsmarknadspolitisk insats som förordas i motionen A322 (kd). Motionen kan därmed anses tillgodosedd. Något tillkännagivande kan inte anses påkallat, varför motionen avstyrks.

Diverse frågor

Motioner

I kommittémotion Kr227 hävdar *Moderaterna* att dagens arbetsmarknadspolitik utgör ett hinder för utvecklingen eftersom den inte i tillräckligt hög grad tar hänsyn till kulturskaparnas särskilda villkor. Moderaterna föreslår att man omfördelar resurser från arbetsmarknadsåtgärderna till konstnärsgруппerna, t.ex. genom att införa en s.k. tredje anställningsform (yrk. 1). Enligt Moderaterna innebär de nuvarande reglerna att det är svårt för kulturarbetare att få del av arbetsmarknadsstöd (yrk. 13).

Folkpartiet anser i kommittémotion Kr419 att man bör överflytta en del av de medel som går till AMS och arbetslöshetskassorna till kulturfonder (yrk. 30).

Kristdemokraterna anser i kommittémotion MJ340 (yrk. 4) att det bör tillsättas en utredning som skall se över trädgårdsnäringens arbetskraftsbehov.

I motion MJ341 anser *Gunnel Wallin (c)* att AMV bör beakta det arbetskraftsbehov som råder inom jordbruksnäringen (yrk. 7).

I motion A300 föreslår *Birgitta Sellén och Åke Sandström (c)* att det skall vara möjligt för "hemvändare" att få flyttningsbidrag.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis kommer utskottet att behandla de motioner som rör trädgårds- och jordbruksnäringens arbetskraftsbehov.

Utskottet kan konstatera att det har skett vissa förändringar när det gäller möjligheten att anställa arbetskraft från andra länder. Från och med februari 2001 har länsarbetsnämnderna möjlighet att bevilja arbetstillstånd för säsongsanställd arbetskraft med högst tre månader under tiden den 1 april till den 1 november, dvs. under en period av sju månader. Dessförinnan kunde sådana tillstånd beviljas under tiden den 15 maj till den 15 oktober.

Enligt vad utskottet erfarit finns det en informell grupp som diskuterar olika frågor som rör näringen, däribland arbetskraftsbehovet. Gruppen består av företrädare för AMS, Migrationsverket, Trädgårdsnäringens riksförbund, Grönsaksodlarnas riksförbund, Skogs- och lantarbetsgivarförbundet och LO.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå några tillkännagivanden i enlighet med vad som anförts i motionerna MJ340 yrkande 4 (kd) och MJ341 yrkande 7 (c). Motionerna bör därför avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad utskottet anför.

Utskottet övergår nu till att behandla de motioner som tar upp kulturarbetares villkor. Utskottet är medvetet om kulturarbetarnas särskilda förhållanden.

I likhet med andra arbetslösa har kulturarbetarna möjlighet att delta i olika arbetsmarknadspolitiska program. Inom ramen för dessa program anordnas sådana insatser som är utformade efter deras behov. Det finns också särskilda kulturarbetsförmedlingar. Sådana finns i fem län: Stockholms, Skåne, Västra Götalands, Örebro och Västerbottens län. Dessa förmedlingar har ett regionalt ansvar för flera län och har koppling till regionala kulturarbetsnämnder. AMS

har i syfte att få en mer sammanhållen organisation över hela landet tillsatt en utredare som skall se över organisationen. Översynen skall ge underlag för förändringar av förmedlingarnas styrning, ledning och organisation. Den ska också redovisa hur samarbetet och gränsdragningen till annan förmedlingsverksamhet skall organiseras.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen vill utskottet erinra om att hänsyn tas till kulturarbetarnas särskilda situation. Utskottet vill också erinra om att det vid AMS finns en särskild kulturarbetsdelegation som är ett rådgivande organ till generaldirektören för AMS. Utskottet vill också påpeka att det sedan några år tillbaka finns en verksamhet som benämns Teateralliansen. Syftet med verksamheten är att bereda skådespelare anställning så att de under perioder då de inte har något engagemang har försörjning i form av lön.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslagen om att föra över en del medel från AMS till kultursektorn. Enligt utskottet är det dock angeläget att det finns resurser inom ramen för den ordinarie arbetsmarknadspolitiken för att stärka kulturarbetarnas ställning på arbetsmarknaden.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Kr227 yrkandena 1 och 13 (m) samt Kr419 yrkande 30 (fp).

Avslutningsvis behandlar utskottet förslaget om flyttningsbidrag för ”hemvändare”. Utskottet vill i denna del anförda följande:

Utskottet vill inledningsvis betona att det är viktigt att det finns instrument som stimulerar geografisk rörlighet. Härigenom underlättas matchningen på arbetsmarknaden. Enligt nuvarande regler finns det möjlighet att få s.k. flyttningsbidrag. Bidraget ges till den som är eller riskerar att bli arbetslös. Det innebär att den arbetslöse bl.a. kan få ekonomiskt stöd för att pendla. Hösten 2001 föreslog regeringen i proposition 2001/02:4 En politik för tillväxt och livskraft en försöksverksamhet med utökat pendlingsbidrag. Riksdagen ställde sig bakom förslaget (bet. 2001/02:AU1, rskr. 2001/02:115). I propositionen aviserades att det skulle tillsättas en utredning med uppdrag att göra en översyn av de rörlighetsstimulerande medlen inom näringspolitiken. Enligt vad utskottet har erfårit håller man inom Regeringskansliet på att utarbeta direktiv till denna utredning.

Med hänvisning till det pågående utredningsarbetet avstyrker utskottet motion A300 (c).

3. Arbetsförmedlingsverksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet frågor om arbetsförmedlingsverksamhet m.m. Samtliga motioner avstyrks.

Jämför reservationerna 34 (m, kd, c, fp), 35 (c, fp), 36 (c, fp) och 37 (m).

Motioner

Moderaterna föreslår i kommittémotion A384 att det införs en individuell och effektiv arbetsförmedling. Förmedlingen skall vara kostnadsfri för den som är arbetslös. Andra aktörer än staten som kan förmedla arbeten bättre eller lika bra som staten skall ges möjlighet att i fri konkurrens göra detta. Lokala arbetsförmedlingar kan avknoppas från AMS. Rekryteringsföretagen kan hjälpa nya grupper av arbetssökande. Specialistförmedlingar kan växa fram. Bemanningsföretagen kan vidga sina verksamhetsfält. Man bör också pröva att ersätta arbetsförmedlingen efter uppnådda resultat (yrk. 3).

Kristdemokraterna anser i kommittémotion A367 att det är angeläget att stora ansträngningar görs för att få ut mer svårförmedlade personer i det reguljära arbetslivet. För detta krävs att alla arbetssökande efter maximalt 100 dagar får en tydlig individuell handlingsplan. Alla som är inskrivna vid förmedlingarna måste ha en tät kontakt med en förmedlare. Försöken med bemanningsföretag måste utvecklas. På det sättet avlastas den statliga arbetsförmedlingen. AMS bör också medverka till att utveckla den privata arbetsförmedlingsverksamheten. Det är angeläget att det utvecklas belöningsystem inom arbetsförmedlingarna (yrk. 3).

I partimotion A259 föreslår *Centerpartiet* att de regionala och lokala delarna av AMV tilldelas ett utökat ansvar med tillhörande resurser. Fördelningen inom AMV bör utgå från dels antalet arbetslösa, dels den genomsnittliga längden av sökandenas tid i arbetslöshet, dels ett antal individuella faktorer, exempelvis utbildningsnivå. Fördelningen skall tillhöra huvuduppgiften för chefsmyndigheten inom AMV. Chefsmyndigheten skall däremot inte göra sig till tolk för vilka arbetssätt som bäst lämpar sig i olika delar av landet (yrk. 2).

Centerpartiet föreslår i kommittémotion Ub552 ett initiativ som innebär att regeringen skall stödja utvecklandet av arbetslivscenter där högskolestuderande får tillgång till företagsnätverk och arbetslivsrådgivning under studietiden (yrk. 7).

Enligt *Folkpartiet* är platsförmedlingens viktigaste uppgift den s.k. matchningen. Partiet föreslår i kommittémotion A389 en reformering av platsförmedlingsverksamheten som syftar till att stärka den arbetslöse och den enskilde platsförmedlarens roll i arbetssökningsprocessen. Arbetsförmedlingen måste få konkurrens från andra aktörer, t.ex. privata arbetsförmedlingar, branschvisa arbetsförmedlingar, privata utbildningsföretag och bemanningsföretag. Den statliga arbetsförmedlingens roll i det nya informationssamhället måste ses över så att den passar ett modernt flexibelt informationssamhälle (yrk. 9).

I partimotion Sf395 föreslår *Folkpartiet* att man i högre grad än vad som görs i dag använder sig av privata arbetsförmedlingar och bemanningsföretag inom arbetsförmedlingsområdet (yrk. 11 i denna del).

Christina Husmark Pehrsson och Ewa Thalén Finné (m) anser i motion A313 att man skall avveckla dagens arbetsförmedling och utveckla fler och fristående arbetsförmedlingar.

I motion A387 efterlyser *Laila Bäck (s)* ett förtydligande från regeringen om vilka rättigheter och skyldigheter som den lokala arbetsförmedlingsnämnden har så att det lokala inflytandet tas tillvara på ett bättre sätt.

Tre motioner tar sikte på olika problem som kan uppstå när en person söker arbete i ett annat nordiskt land.

I motion A282 påpekar *Marie Engström (v)* vikten av att underlätta för medborgare i Sverige och Norge att kunna arbeta i det andra landet. Enligt motionären finns det fortfarande olika hinder som bl.a. rör frågor inom skatte-, tull- och socialförsäkringsområdet. Hon föreslår därför att det utarbetas konkreta förslag som motverkar dessa hinder. Vidare föreslås att det upprättas ett s.k. Norgekontor i Värmland där information från olika myndigheter samlas.

Även *Torgny Danielsson m.fl. (s)* framhåller i motion A380 att det kan uppstå en rad problem för den enskilde när han eller hon väljer att arbeta i ett annat land. De pekar på att det har byggts upp en arbetsförmedlingsverksamhet, AF Inre Skandinavien, som ligger i "Morokulien" på gränsen mellan Sverige och Norge. I Sverige betraktas AF Inre Skandinavien som en lokal resurs som skall finansieras av länsarbetsnämnden i Värmland. I Norge betraktas den som en nationell angelägenhet. Motionärerna föreslår därför att denna arbetsförmedling skall ges status som en nationell resurs.

Ewa Thalén Finné m.fl. (m) framhåller i motion A390 (yrk. 3 och 4) att det övergripande syftet med Öresundsregionen är att skapa en stark och funktionell region med hög tillväxt och stor beredskap att konkurrera med andra europeiska regioner. För att lyckas med det krävs att den svenska och danska delen av regionhalvorna i allt högre grad integreras. Avgörande för en integration är att lagar och regler inom alla områden blir enkla och tydliga. På arbetsmarknaden bör man få enkla och lätthanterliga regler så att föräldradagtid, pensionssystem, semesterregler m.m. är anpassade till en gemensam arbetsmarknad. Motionärerna pekar bl.a. på att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen och arbetsförmedlingssystemen utgör hinder för den fria rörligheten mellan länderna.

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten är att arbetsmarknadspolitiken har en viktig roll inom den ekonomiska politiken. De olika regionerna är beroende av varandra och av den nationella ekonomiska tillväxten. Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten måste dock utformas så att man även beaktar lokala förutsättningar, vilket återspeglas i AMV:s organisation.

I utskottets budgetbetänkande hösten 2001 konstaterades att arbetsmarknadspolitiken de senaste fem åren lagts om mot en tydligare tillväxtfrämjande inriktning. Samtidigt har insatserna för dem som har svårast att få ett arbete stärkts. De arbetsmarknadspolitiska insatserna måste inriktas på kärnuppgifterna, exempelvis matchning. Förutsättningarna för tillväxt och sysselsättning ser olika ut i olika delar av landet. Människors utbildning och kompetens, utbud och efterfrågan på arbete, närhet till infrastruktur och marknader, till-

gång till riskkapital och social service, företagsstrukturer och traditioner av företagande är sådant som kan skilja väsentligt mellan olika regioner. En viktig utgångspunkt för att kunna ta till vara dessa skillnader på ett strategiskt sätt är att politiken kan anpassas till lokala och regionala förhållanden. Politiken måste också stimulera samverkan och samarbete mellan olika sektorer och aktörer för att de åtgärder som genomförs skall vara så välinriktade och effektiva som möjligt.

Utskottet konstaterar att det är angeläget att det finns en regional organisation som både säkerställer den nationella politiken och har möjlighet att göra prioriteringar utifrån lokala och regionala förutsättningar.

Enligt utskottets mening har den nuvarande organisationen förutsättningar att uppfylla de krav som angivits ovan.

Utskottet delar Kristdemokraternas syn på behovet av *individuella handlingsplaner*. Enligt utskottets uppfattning bidrar handlingsplanerna till att förbättra sökprocessen och underlättar därmed för den arbetssökande att få arbete. För att handlingsplanen skall vara effektiv måste den utgå från individens behov och upprättas i samråd mellan arbetsförmedlare och arbetssökande. Av 6 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att det finns ett krav på att länsarbetsnämnden i samråd med den arbetssökande skall upprätta en individuell handlingsplan inom tre månader från det att den enskilde anmäler sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen.

Från flera partier framförs krav på fler *privata specialförmedlingar* och belöningsystem. Utskottet har vid ett flertal tillfällen prövat liknande yrkanden. Senast utskottet behandlade frågan var i budgetbetänkandet 2000/01:AU1 i vilket hänvisades till betänkandet 1999/2000:AU7. I sistnämnda betänkande anförde utskottet bl.a. följande:

Utskottet kan konstatera att lagstiftningen medger privata specialförmedlingar. Tillkomsten av sådana förmedlingar måste därmed vara avhängig av om marknaden efterfrågar sådana tjänster och om det finns någon som är beredd att utföra tjänsterna.

Av de motioner där förslag förs fram om belöningsystem för framgångsrika arbetsförmedlingar respektive arbetsförmedlare framgår inte på något sätt hur sådana system är tänkta att fungera. Utskottet kan för sin del se en rad problem kring sådana belöningsystem. Hur kan man undvika att förmedlingar/förmedlare endast väljer ut de förmedlingsuppdrag som är lätta att klara av? Är inte riskerna överhängande att svårplacerad arbetskraft får stå utan eller får sämre service från förmedlingens sida? Hur skulle man kunna väga in den lokala arbetsmarknadssituationen i ett sådant belöningsystem? Det är några exempel på frågor som måste ställas.

Med hänvisning till vad som anförts förordar utskottet att riksdagen avslår motionerna.

Utskottet har inte ändrat uppfattning i denna fråga.

I flera motioner framhålls att man i större utsträckning bör använda sig av *bemanningsföretag*. Utskottet vill påpeka att bemanningsföretag redan i dag används inom förmedlingsverksamheten. Enligt utskottets uppfattning kan bemanningsföretagen ha en kompletterande funktion inom denna verksamhet.

Det bör dock i första hand vara myndigheterna inom AMV som skall avgöra i vilken omfattning dessa företag bör anlitas inom deras verksamhet. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om den arbetsgrupp som tillsatts inom Regeringskansliet för att se över olika frågor som rör bemanningsföretagens verksamhet. Utskottet återkommer till denna fråga under avsnittet Arbetslöshetsförsäkring.

Folkpartiet framför krav på att det görs en översyn i syfte att *förändra arbetsförmedlingens organisation* så att den passar ett modernt informationssamhälle. Enligt utskottets mening pågår redan en stark utveckling i denna riktning. AMS har de senaste åren genomfört en rad åtgärder i syfte att utnyttja den nya IT-tekniken. Som exempel kan nämnas den s.k. Platsbanken. Det är en Internetjänst för lediga arbeten. I Platsbanken kan arbetsgivare annonsera sina tjänster och arbetssökande kan hitta alla arbeten som anmälts till förmedlingen. Tjänsten hade ca 550 000 besökare varje månad under våren 2002. Ett annat exempel är det s.k. AMS infocenter. Till infocentret kan allmänheten ringa och få allmän information om arbetsförmedlingens service och Internetjänster, arbetslöshetsförsäkringen, arbetsmarknaden samt yrken och studier.

Med hänsyn till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna A313 (m), A367 yrkande 3 (kd), A384 yrkande 3 (m), A389 yrkande 9 (fp) och Sf395 yrkande 11 i denna del (fp).

När det sedan gäller Centerpartiets krav på stöd till utvecklande av *s.k. arbetslivscenter* vill utskottet påpeka att det inom ramen för AMV:s verksamhet finns utrymme att starta sådana projekt. Ett exempel är en s.k. kundarbetsplats vid Högskolan i Gävle som har till syfte att förbättra möjligheterna för högskolans studenter att hitta arbete i Gävle och Gävleborg. I detta projekt ingår bl.a. arbetsförmedlingen i Gävle.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Ub552 yrkande 7 (c).

Utskottet övergår nu till Centerpartiets förslag om en *ny resursfördelningsmodell*. Utskottet kan konstatera att ett liknande yrkande behandlades i budgetbetänkandet 2001/02:AU1, där det lämnas en redogörelse för den fördelningsmodell som används inom AMV. Fördelningen av resurserna till respektive län sker efter en fördelningsnyckel som AMS centralt upprättat. Varje enskild länsarbetsnämnd har sedan en egen fördelningsnyckel som anpassats till de lokala förhållandena. I utskottets ställningstagande framhölls att det är angeläget att AMS fortlöpande omprövar de resursfördelningsmodeller som tillämpas inom verket. Det åligger verket att fördela anslagna medel på ett sådant sätt att de riktlinjer och mål för arbetsmarknadspolitiken som ställs upp av riksdagen och regeringen beaktas. Utskottets slutsats blev att frågan om fördelningsmodellens operativa utformning inte bör avgöras av riksdagen utan enligt nuvarande decentraliserade modell. De behandlade motionerna avstyrktes.

Utskottet har ingen annan uppfattning i dag. Motion A259 yrkande 2 bör därför avslås.

När det sedan gäller det krav på förtydligande av de *lokala arbetsmarknadsnämndernas* rättigheter och skyldigheter som framställs i motion A387 kan utskottet konstatera att motionärens förslag är generella och allmänt hållna. Utskottet vill peka på att dessa nämnders verksamhet regleras i förordningen (2001:623) med instruktion för Arbetsmarknadsverket. Av 36 § i förordningen framgår att arbetsmarknadsnämnden är ett samarbetsorgan med uppgift att medverka till att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inom ramen för den statliga arbetsmarknadspolitiken utformas utifrån lokala förutsättningar och behov. I 38 § i samma förordning föreskrivs att arbetsmarknadsnämnden särskilt skall

- medverka till att målen för den nationella arbetsmarknadspolitiken uppnås,
- medverka till att finna former och skapa utrymme för aktivitetsgarantin,
- ansvara för kvaliteten i ungdomsinsatserna,
- skapa samsyn mellan olika aktörer för att främja att varje individs arbetsförmåga tas till vara så att det blir möjligt för den enskilde att försörja sig genom eget arbete och
- mobilisera det lokala arbetsmarknadsutbudet.

Enligt utskottets uppfattning finns det mot bakgrund av det som anförts ovan inte skäl att föreslå något tillkännagivande i enlighet med förslaget i motionen. Motion A387 (s) bör därför avslås.

Avslutningsvis vill utskottet beröra de motioner som rör den *nordiska arbetsmarknaden*. Motionerna tar sikte på förhållandena mellan Sverige och Danmark respektive Sverige och Norge. Utskottet kan konstatera att det finns en rad problem som uppstår när någon väljer att arbeta eller bo i ett annat nordiskt land. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att så långt som möjligt ta bort de hinder mot ökat utbyte av arbetskraft som dessa problem innebär.

Utskottet kan notera att det har inletts dialoger mellan de berörda länderna om hur man skall lösa dessa problem.

När det gäller förhållandet Sverige–Danmark finns det en arbetsgrupp bestående av företrädare för de båda ländernas regeringskanslier som diskuterar dessa frågor.

När det sedan gäller förhållandet Sverige–Norge pågår kontakter mellan de båda länderna bl.a. på ministernivå. Utskottet anser att det är viktigt att gränshindren elimineras och att resurser byggs upp för samordnad information. Inom Regeringskansliet övervägs också att ta initiativ till att inrätta ett informationskontor vid gränsen mellan Sverige och Norge där medborgarna skall kunna få hjälp med olika frågor som kan uppstå när man väljer att arbeta i ett annat land. Utskottet utgår från att man inom detta arbete beaktar de erfarenheter som finns från bl.a. AF Inre Skandinavien.

Med hänvisning till det ovan anförda anser utskottet inte att det är nödvändigt att föreslå något tillkännagivande med anledning av vad som anförts i

motionerna A282 (s), A380 (s) och A390 yrkandena 3 och 4 (m). Motionerna bör därför avslås.

4. Arbetslöshetsförsäkring

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet motioner som rör arbetslöshetsförsäkringen, däribland frågan om att införa en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, kvalificeringsregler och företagares ersättningsrätt. Utskottet behandlar också motioner som tar upp frågor om bemanningsföretag. Samtliga motioner avstyrks.

Jämför reservationerna 38 (m, kd, c, fp), 39 (m, kd, c, fp), 40 (v), 41 (kd), 42 (kd, c), 43 (m, kd, c, fp), 44 (mp) och 45 (m, kd).

Allmänna frågor

Bakgrund

Arbetslöshetsförsäkringen omfattar både arbetstagare och företagare och regleras i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF). Den består av en grundförsäkring och en inkomstbortfallsförsäkring. För att vara berättigad till ersättning från inkomstbortfallsförsäkringen skall den arbetslöse ha varit medlem i en arbetslöshetskassa i minst tolv månader (medlemsvillkor). Vidare krävs att den arbetslöse under en bestämd period utfört en viss mängd förvärvsarbete (arbetsvillkor) och att han eller hon bl.a. är aktivt arbetssökande (grundvillkor).

Arbetslösa som uppfyller arbets- och grundvillkoren men inte medlemsvillkoret har rätt till ersättning från grundförsäkringen. Sådan ersättning kan även lämnas till den som i stället för arbetsvillkoret uppfyller ett s.k. studerandevillkor.

Arbetslöshetsersättning utges under längst 300 ersättningsdagar oavsett den arbetslöses ålder. En ersättningsperiod kan dock bli förlängd med högst 300 dagar utan att den arbetssökande behöver uppfylla ett nytt arbetsvillkor. Under de första 100 ersättningsdagarna har den arbetssökande rätt att begränsa sitt arbetssökande till lämpliga arbeten inom sitt yrke och till närområdet. Ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen lämnas i form av dagpenning, dvs. ett per dag beräknat belopp. När det gäller inkomstbortfallsförsäkringen lämnas dagpenning med 80 % av den försäkrades tidigare dagsförtjänst, dock lägst 270 kr. De första 100 dagarna i en ersättningsperiod lämnas s.k. förhöjd dagpenning. Den högsta dagpenningen är då 680 kr per dag. Därefter är den högsta dagpenningen 580 kr per dag. För arbetslösa som endast har grundförsäkring lämnas ett s.k. grundbelopp med 270 kr per dag.

Ändringarna som genomfördes hösten 2000 var en fortsättning på det förändringsarbete som hade påbörjats samma vår när riksdagen antog regering-

ens proposition Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt (prop. 1999/2000:98) och som bl.a. ledde till att det arbetsmarknadspolitiska programmet aktivitetsgaranti infördes i hela landet fr.o.m. den 1 augusti 2000.

Utskottet har, som tidigare påpekats, även i samband med behandlingen av budgetpropositionen 2001/02:1 hösten 2001 tagit ställning till ett antal motioner som rör arbetslöshetsförsäkringen och dess finansiering. Det kan noteras att det i detta sammanhang behandlades krav från Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet om att införa en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Utskottet kommer i det följande att behandla de kvarvarande motionerna från den allmänna motionstiden som tar upp frågor rörande arbetslöshetsförsäkringen.

Motioner

Moderaterna föreslår i kommittémotion A219 att det införs en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som innebär att ersättning endast skall kunna lämnas under en ersättningsperiod om 300 dagar. Det skall inte vara möjligt att kvalificera sig till en ny ersättningsperiod på något annat sätt än genom reguljärt arbete. För att åstadkomma ett bättre försäkringsmässigt samband föreslås en utökad egenfinansiering (yrk. 6).

I kommittémotion A251 föreslår *Kristdemokraterna* att regeringen bör utreda alternativa organisations- och tillsynsmodeller samt konsekvenserna av att förändra relationerna mellan de fackliga organisationerna och arbetslöshetskassorna (yrk. 8).

Utskottets ställningstagande

Arbetslöshetsförsäkringens uppgift är att ersätta den enskilde för inkomstförlust vid arbetslöshet under en omställningsperiod fram till ett nytt arbete. Det samhälleliga stödet till arbetslöshetsförsäkringen syftar bl.a. till att stärka arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken. Med det förstås att den arbetslöse så fort som möjligt skall kunna övergå i reguljärt arbete. Arbetslöshetsförsäkringen har alltid varit avsedd att vara en omställningsförsäkring. Den får inte bli en permanent försörjningsinrättning, varken på heltid eller som kontinuerlig inkomstutfillnad under längre perioder. Den skall inte heller användas för att subventionera olika branscher, eftersom det kan leda till att det uppstår oacceptabla snedvridningar i konkurrensförhållandena mellan företag. Försäkringen bör inte heller användas för att finansiera verksamheter, som i och för sig kan framstå som angelägna, men som samhället i övrigt inte prioriterar att finansiera.

De förändringar som genomfördes hösten 2000 innebär att försäkringens grundstruktur bibehållits samtidigt som arbetslinjen har stärkts. Kravet på att aktivt söka lämpligt arbete har också förtydligats. Arbetslöshetsförsäkringen har blivit rättvisare samtidigt som legitimiteten stärkts. Förändringarna har också inneburit att den s.k. rundgången mellan åtgärder och öppen arbetslöshet har motverkats då det inte längre är möjligt att kvalificera sig för nya ersättningsperioder genom deltagande i arbetsmarknadspolitiska program

eller insatser. I stället skall de som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa få erbjudande om en heltidsaktivitet inom ramen för aktivitetsgarantin. Härigenom riktas stora insatser mot den enskilde för att få honom eller henne tillbaka till reguljärt arbete.

En kritik som riktas mot nuvarande system är att det administreras av arbetslöshetskassor som har nära anknytning till olika intresseorganisationer, vilket enligt kritikerna bl.a. lett till att många personer kommit att stå utanför arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet ansluter sig inte till denna kritik. Enligt utskottets mening har sambandet mellan arbetslöshetskassorna och de fackliga organisationerna inneburit ett starkt fackligt engagemang i utvecklingen av arbetslöshetsförsäkringen. De fackliga organisationernas inflytande över arbetslöshetskassorna har inneburit att nödvändiga strukturomvändningar inom arbetsmarknaden har underlättats. Rationaliseringar har kunnat accepteras eftersom den ekonomiska tryggheten för arbetstagarna har varit säkrad. Bildandet av ALFA-kassan har också lett till att de grupper som valt att stå utanför de fackligt anknutna arbetslöshetskassorna getts en möjlighet att omfattas av inkomstbortfallsförsäkringen. Med denna möjlighet kan arbetslöshetsförsäkringen numera anses vara en allmän försäkring. Enligt utskottets bedömning finns det därför inget skäl att ändra den nuvarande administrationen och omforma försäkringen till ett rent statligt system.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om ett av Justitieombudsmannen den 7 december 2000 fattat beslut (JO 780-2000). Enligt beslutet finns det inte något lagstöd för ett överlämnande från arbetslöshetskassorna till fackförbunden av beslutsfattande i och handläggning av ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring eller av ärenden rörande medlemskap i kassorna. I den mån överlämnanden har skett har det enligt JO stått i strid med regeringsformen 11 kap. 6 §. AMS har påbörjat ett arbete med att se över vilka arbetslöshetskassor som behöver förändra sin verksamhet med anledning av JO:s beslut.

Med hänsyn till det anförda finns det enligt utskottet ingen anledning att initiera någon utredning om konsekvenserna av att bryta kopplingen mellan de fackliga organisationerna och arbetslöshetskassorna.

När det sedan gäller frågan om en översyn av tillsynsverksamheten kan utskottet konstatera att ett sådant arbete har genomförts av en tjänstemannagrupp inom Näringsdepartementet. Gruppen har redovisat sitt arbete i departementspromemorian Tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen (Ds. 2001:75). I promemorian föreslås att tillsynen över alla delar av arbetslöshetsförsäkringen hålls samman hos en från berörda parter fristående myndighet. En proposition kommer att överlämnas till riksdagen de närmaste dagarna.

Med hänsyn till det ovan anförda avstyrker utskottet förslaget som framförs i motion A219 yrkande 6 (m). Utskottet föreslår också att motion A251 yrkande 8 (kd) avslås.

Inträdesvillkor m.m.

Bakgrund

Som framgår av den inledande redogörelsen måste den arbetslöse uppfylla vissa villkor för att ha rätt till arbetslöshetsersättning. För att erhålla ersättning från inkomstbortfallsförsäkringen krävs att den arbetslöse uppfyller ett medlemsvillkor och ett arbetsvillkor.

För att erhålla medlemskap i en arbetslöshetskassa krävs att sökanden under en sammanhängande period av fem veckor under minst fyra veckor har förvärvsarbetat i minst 17 timmar per vecka och fortfarande arbetar i minst denna omfattning.

Arbetsvillkoret innebär att den enskilde skall ha utfört en viss mängd förvärvsarbete. Enligt huvudregeln krävs att den arbetslöse under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde skall ha förvärvsarbetat under minst sex månader. Endast månad då förvärvsarbete har utförts under minst 70 timmar får räknas in. Det finns också ett alternativt arbetsvillkor som innebär att sökanden skall ha förvärvsarbetat i minst 450 timmar under en sammanhängande tid av sex kalendermånader och utfört arbetet under minst 45 timmar under var och en av dessa månader inom ramtiden på tolv månader. Som kvalificerande förvärvsarbete räknas även anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, anställning inom Samhall AB och anställningar som arbetsgivaren finansierat med anställningsstöd. Stödformen särskilt anställningsstöd räknas däremot inte som kvalificerande förvärvsarbete.

Utöver dessa villkor måste den arbetslöse även uppfylla vissa grundvillkor. Det innebär att sökanden bl.a. måste vara aktivt arbetssökande, vara beredd att anta lämpligt arbete och att medverka till att en individuell handlingsplan upprättas.

Motioner

Vänsterpartiet hävdar i partimotion A314 att det kan vara svårt för deltidsarbetande och för dem som har olika tillfälliga anställningar att uppfylla kraven för att bli medlem i en arbetslöshetskassa och arbetsvillkoret. Eftersom det är kvinnor som har högst andel av både deltidsanställningar och tillfälliga anställningar anser partiet att det är tveksamt om reglerna för arbetslöshetsersättning är könsneutrala. *Vänsterpartiet* föreslår därför att regeringen får i uppdrag att närmare kartlägga effekterna av villkoren för att bli berättigad till arbetslöshetsersättning (yrk. 6).

Samma synpunkter framför *Vänsterpartiet* i partimotion A317 (yrk. 2) med det tillägget att man även bör se över utformningen av arbetslöshetsförsäkringen och dess konsekvenser för invandrare.

Kristdemokraterna förordar i kommittémotion A251 (yrk. 3) en annan utformning av arbetsvillkoret. Dagens kvalifikationskrav för grundbeloppet bör ändras. Rätten till ersättning skall utgå från att man skall arbeta ett antal tim-

mar under en ramtid av ett år. Enligt partiet bör man också överväga lämpligheten av att ha olika kvalifikationsvillkor för grundbeloppet och för den inkomstrelaterade ersättningen. Partiet föreslår också att medlemsvillkoret tas bort, som en följd av förslaget om införande av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

I motion A221 föreslår *Lars Björkman och Jeppe Johnsson (m)* att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen skärps. Om en arbetslös tackar nej till ett säsongsarbete, utan att ha medicinska skäl för detta, skall han eller hon stängas av.

Bengt Silfverstrand (s) hänvisar i motion A275 till att det tidigare fanns en bestämmelse som innebar att ett kassakort skulle ha inkommit till vederbörande arbetslöshetskassa inom åtta veckor efter det att kassakortets sista dag ifyllts för att ersättning skulle utbetalas. Denna regel slopades i början av 1990-talet. Eftersom det numera inte finns någon begränsningsregel förekommer det att en del kassakort skickas in till arbetslöshetskassan långt efter arbetslöshetsperiodens utgång. Motionären föreslår därför att den tidigare åttaveckorsregeln återinförs.

I motion A285 hävdar *Carina Ohlsson och Monica Green (s)* att deltidsarbetslösa i vissa fall kan förlora sin ersättningsrätt om de tar ett arbete med högre sysselsättningsgrad.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning bör rätten till arbetslöshetsersättning bygga på en fast förankring på arbetsmarknaden. För att en sökande skall anses ha en fast förankring måste det krävas att han eller hon har förvärvsarbetat reguljärt i en viss omfattning. Vilken omfattning det skall vara är en svår avvägning. Ett för lågt krav innebär att även personer med en svag förankring på arbetsmarknaden skulle ha rätt till ersättning. Ett för högt krav skulle utesluta stora arbetstagargrupper från försäkringsskydd. Det skulle även kunna försvåra för deltidsarbetande och grupper med oregelbundna och tidsbegränsade anställningar.

Utskottet anser att dagens arbetsvillkor bygger på en godtagbar avvägning. Det innebär rimliga krav på sökandens anknytning till arbetsmarknaden. Enligt utskottets uppfattning förhåller det sig på samma sätt när det gäller kravet på förvärvsarbete som den enskilde måste uppfylla för att kunna bli medlem i en arbetslöshetskassa.

Utskottet har dock förståelse för de invändningar som framförs i några motioner om att vissa grupper kan ha problem med att kvalificera till arbetslöshetsersättning, exempelvis invandrare, deltidsarbetslösa och personer med tidsbegränsade anställningar. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att man i första hand gör ansträngningar för att bereda dessa personer heltidsarbete. Utskottet kan konstatera att det under senare år har vidtagits åtgärder för att förbättra dessa gruppers möjligheter att få reguljära heltidsarbeten.

När det gäller deltidsarbetslösa har AMS under 2001 haft i uppdrag att kartlägga vilka arbetsgivare som har en stor andel deltidsarbetare och som

inte erbjuder önskad arbetstid. I AMS uppdrag låg också att ha överläggningar med dessa arbetsgivare i syfte att förmå dem att organisera sitt arbete på ett annat sätt. Kartläggningen, som redovisades i en rapport till regeringen i augusti 2001, visar att den största andelen deltidsarbetslösa återfinns inom områdena vård, omsorg och handel och att kvinnor i betydligt högre grad än män är deltidsarbetslösa. Av rapporten framgår också att insatserna inriktats på att fullfölja det arbete som påbörjats med parterna inom vård- och omsorgssektorn. Samtidigt har ett arbete inletts inom handeln samt inom hotell- och restaurangbranschen. AMS har infört en intygsrutin som innebär att arbetsgivaren till arbetsförmedlingen får uppge vilket arbetsutbud som kan erbjudas den deltidsarbetslöse. Villkoren för arbetsmarknadsutbildningen inom vård och omsorg har skärpts. Arbetsmarknadsutbildning skall endast beviljas under förutsättning att den förenas med garantier från arbetsgivaren som resulterar i anställning med arbetstider som motsvarar sökandens önskemål.

I regleringsbrevet för 2002 har regeringen uppdragit åt AMS att fortsätta med de insatser som påbörjades förra året för att minska antalet deltidsarbetslösa.

Regeringen har också gett Arbetsmiljöverket (AV) i uppdrag att bilda en styrgrupp för frågor om deltidsarbetslöshet. Styrgruppen, som leds av generaldirektören för AV, består av företrädare för Arbetslivsinstitutet, AMS, Jämställdhetsombudsmannen (JämO) och Svenska EFS-rådet. Styrgruppen skall också utse en referensgrupp med företrädare för arbetsmarknadens parter. Styrgruppens uppgift skall vara att påverka de omständigheter som hindrar dem som arbetar deltid och som vill arbeta mer att få önskad arbetstid. Arbetet skall vara gränsöverskridande, vilket innebär att respektive myndighets område skall utnyttjas. För genomförandet av uppdraget disponerar AV 100 miljoner kronor per år under 2002–2004. Utskottet kan notera att de åtgärder som hittills har vidtagits för att minska deltidsarbetslösheten har gett effekt.

Regeringen har gett Arbetslivsinstitutet i uppdrag att se över den arbetsrättsliga lagstiftningen (regeringsbeslut 2000-07-13, N2000/2486 ARM). Syftet med uppdraget skall vara att se över den arbetsrättsliga lagstiftningen så att den uppfyller kraven på trygghet och inflytande för de anställda inom ramen för en flexibel och effektiv arbetsmarknad. Principer för arbetsrättens framtida utveckling skall belysas. Utvecklingstendenser på arbetsmarknaden genom avtal på olika nivåer och i olika branscher skall beaktas. Översynen skall omfatta ett antal frågor. Bland annat skall man studera de tidsbegränsade anställningarna. Utvecklingen av dessa anställningar skall kartläggas. Konsekvenserna av utvecklingen skall belysas. Vidare skall en bedömning göras om det är möjligt att minska skillnaderna i anställningstrygghet och anställningsvillkor mellan tillsvidareanställningar och tidsbegränsade anställningar för att anställningsskyddslagen skall uppfylla kraven på trygghet och förutsägbarhet för de anställda samt vilka effekter detta skulle kunna få för företagens utveckling.

När det slutligen gäller invandrares arbetsmarknad vill utskottet hänvisa till de åtgärder som redovisas ovan under avsnittet Särskilda grupper.

Enligt utskottets uppfattning utgör de pågående insatserna ett viktigt led i arbetet med att ge ovan berörda grupper möjlighet att få arbete i den omfattning som svarar mot deras arbetsutbud. Med hänsyn till det ovan anförda anser utskottet att det inte finns skäl att i nuläget göra några uttalanden med anledning av motionerna A251 yrkande 3 (kd), A314 yrkande 6 (v) och A317 yrkande 2 (v). Motionerna bör därför avslås.

Frågan om verkan av att en deltidsarbetslös tar ett arbete med högre sysselsättningsgrad som tas upp i motion A285 rör tillämpningen av arbetslöshetsförsäkringen. Problemet har tidigare behandlats av utskottet i betänkande 2000/01:AU5 Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen m.m. Utskottet konstaterade då att AMS är av den uppfattningen att ersättning skall lämnas, men att det finns exempel på kassor som är av motsatt uppfattning. Enligt utskottet visade bl.a. det här exemplet på att det finns behov av en kontinuerlig uppföljning av reglernas tillämpning. Utskottet vill dock betona att man i varje enskilt fall måste beakta de särskilda omständigheter som kan finnas.

Utskottet har ingen annan uppfattning i dag. Som redan påpekats kommer regeringen att förelägga riksdagen ett förslag till förändrad tillsynsverksamhet bl.a. i syfte att skapa en mer enhetlig tillämpning. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion A285 (s).

Den fråga som tas upp i motion A221 rör grundvillkorens utformning. Utskottet kan konstatera att det i dag redan finns ett krav på att sökanden skall anta ett lämpligt arbete. Om sökanden är arbetslös och har arbetslöshetsersättning kan dagen sättas ned om han eller hon avvisat ett erbjudande om lämpligt arbete. Vilka principer som skall gälla vid bedömningen av vad som är att anse som lämpligt arbete regleras i 11 § ALF. AMS får också efter bemyndigande av regeringen meddela föreskrifter om lämpligt arbete. Sådana föreskrifter har meddelats (se AMSFS 2000:10). Av 11 § ALF framgår att man vid bedömningen av vad som är lämpligt arbete skall ta skäligen hänsyn till den sökandes förutsättningar för arbetet samt andra personliga förhållanden. Vidare framgår att bedömningen av vad som kan anses vara tillgängligt och lämpligt arbete för den enskilde skall göras med beaktande av läget på hela arbetsmarknaden och med hänsyn till vad som rimligen kan begäras av den sökande. Utskottet vill också erinra om att sökanden under de första 100 ersättningsdagarna i en ersättningsperiod får begränsa sig till att söka lämpliga arbeten inom sitt yrke och närområde.

Enligt utskottet är de ovan beskrivna reglerna väl avvägda och tillåter en bedömning i varje enskilt fall efter vissa riktlinjer. Utskottet är därför inte berett att föreslå något tillkännagivande på sätt som begärts i motion A221 (m). Motionen bör därför avslås.

Det krav som framställs i motion A275 om att införa någon form av preskriptionsregel har tagits upp av en arbetsgrupp inom Näringsdepartementet. Gruppens resultat har redovisats i departementspromemorian Kontrakt för arbete (Ds 1999:58). I promemorian föreslogs en reglering i ALF med inne-

börden att ersättning förverkas om den inte lyfts inom en på visst sätt bestämd tvåårsperiod. Promemorian har inte lett till något förslag från regeringen. AMS har i budgetunderlaget till regeringen för budgetåren 2003–2005 uttalat sig för att införa sådana regler och då hänvisat bl.a. till förslaget i promemorian. Budgetförslaget övervägs för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet som inte vill föregripa detta arbete är därför inte berett att föreslå något tillkännagivande i enlighet med vad som anförs i motion A275 (s). Den bör därför avslås.

Överhoppningsbar tid m.m.

Motioner

Flera motioner berör frågor om överhoppningsbar tid. I två av dessa behandlas de problem som kan uppstå när en person uppbär s.k. vårdbidrag eller är förtroendevald.

Sonia Karlsson och Conny Öhman (s) anser i motion A263 att tid i samband med vård av svårt sjukt barn då föräldern uppbär vårdbidrag bör vara överhoppningsbar.

Laila Bäck och Helena Zakariasén (s) pekar i motion A320 på att förtroendeuppdrag inte räknas som överhoppningsbar tid. Det finns en risk för att en arbetslös som tar på sig ett uppdrag som förtroendevald kan stå utan arbetslöshetsersättning om vederbörande inte blir omvald efter mandatperiodens slut.

De andra motionerna som behandlas i detta avsnitt tar upp frågor kring studerandes ersättningsrätt, däribland möjligheten att räkna studier som överhoppningsbar tid.

Kristdemokraterna anser i kommittémotion A251 att studier skall betraktas som överhoppningsbar tid i proportion till omfattningen av tiden. Studier skall inte behöva vara avslutade för att man skall vara berättigad till arbetslöshetsersättning (yrk. 4).

I kommittémotion Ub552 anser *Centerpartiet* att 16 § ALF skall ändras så att studenter som annars uppfyller kraven för arbetslöshetsersättning också skall ha rätt till sådan under ferier (yrk. 2).

Karin Jeppson m.fl. (s) anser i motion A363 att man bör anpassa regelverket vad gäller studieuppehåll. Den situation som avses är när den arbetslöse avslutat sina studier och söker arbetslöshetsersättning och därefter börjar studera igen. Om han eller hon vill återuppta studierna krävs ett studieuppehåll på minst 45 dagar för att sökanden skall vara ersättningsberättigad.

Jan Björkman m.fl. (s) föreslår i motion A364 en översyn av arbetslöshetsförsäkringens regler om sökandens försäkran att inte återuppta studier.

Utskottets ställningstagande

När man skall bestämma ramtiden under vilken det s.k. arbetsvillkoret skall vara uppfyllt finns det viss tid som inte räknas in. Detta benämns överhoppningsbar tid och regleras i 16 och 17 §§ i ALF. Exempel på sådan tid är styrkt sjukdom, heltidsutbildning som sökanden avslutat efter fyllda 25 år, tid med föräldrapenning, totalförsvarsplikt och deltagande i arbetsmarknadspolitiska program. Det betyder att arbete som ligger längre tillbaka än tolv månader kan medräknas i arbetsvillkoret. Reglerna är uttömmande, vilket innebär att varken tid under vilken den sökande haft ett förtroendeuppdrag eller tid under vilken den sökande uppburit vårdbidrag är överhoppningsbar.

Vad gäller förtroendeuppdrag kan utskottet konstatera att sådana i vissa fall berättigar till arbetslöshetsersättning. Det framgår bl.a. av AMS meddelande nr 17/1995. Enligt meddelandet kvalificerar arvoderade förtroendeuppdrag på heltid eller deltid till arbetslöshetsersättning. Enstaka förtroendeuppdrag kvalificerar däremot inte. Utskottet kan konstatera att reglerna bygger på att tid som är överhoppningsbar inte samtidigt kan kvalificera till ersättning. Som framgår anses förtroendeuppdrag kunna kvalificera till ersättning. Motion A320 (s) avstyrks.

När det sedan gäller situationen när sökanden har haft vårdbidrag kan utskottet känna sympati för de synpunkter som förs fram. Frågan är dock komplicerad bl.a. på grund av att vårdbidrag kan ges under mycket långa perioder, eftersom vårdbidrag kan uppbäras samtidigt med förvärvsinkomster. Enligt utskottets mening finns det skäl att följa frågan. Utskottet, som utgår från att regeringen gör det, är inte berett att i nuläget föreslå några förändringar av reglerna om överhoppningsbar tid. Motion A263 avstyrks därför.

Utskottet övergår nu till de motioner som rör olika frågor om studerandes ersättningsrätt.

Utskottet har vid tidigare behandling av likartade motioner iakttagit att flertalet av de krav som framförs grundas på att studerande ofta har svårt att få någon ekonomisk ersättning under studieuppehåll och ferier. Detta beror till stor del på hur existerande ersättningssystem vid studier är utformade.

Den grundläggande tanken med arbetslöshetsförsäkringen är att den skall ge den enskilde rätt till ekonomisk ersättning under en omställningsperiod. Detta innebär att den sökande måste stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka lämpligt arbete. Många studerande befinner sig inte i den situationen. Samtidigt skall det inte förnekas att studenterna kan ha en oförmånlig ställning i trygghetssystemen. I detta sammanhang kan utskottet notera att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att ta fram direktiv till en studiesocial utredning. Syftet med analysen är att kartlägga samspelet mellan studiestödssystemet och andra förmånssystem, bland dem arbetslöshetsförsäkringen.

Utskottet vill också betona att det i dag ställs allt högre krav på utbildning. Det är viktigt att trygghetssystemen inte är utformade så att personer avstår från studier. Utskottet anser att det påbörjade utredningsarbetet bör avvaktas.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna A251 yrkande 4 (kd), A363 (s), A364 (s) och Ub552 yrkande 2 (c).

Företagares ersättningsrätt m.m.

Bakgrund

Arbetslöshetsförsäkringen omfattar som tidigare framgått både arbetstagare och företagare. I princip gäller samma regler för båda dessa grupper men vissa särregler finns för företagarna. Dessa regler återfinns i 34–37 §§ i ALF. Av dessa regler framgår att en företagare skall anses vara arbetslös när företagarens personliga verksamhet i rörelsen vid en samlad bedömning kan anses ha upphört annat än tillfälligt. En företagare kan även betraktas som arbetslös vid ett tillfälligt uppehåll i en och samma verksamhet. Upphållet får dock inte till någon del vara av säsongskaraktär och ersättningsrätten är begränsad till ett avbrott. Under uppehållet får det inte bedrivas någon verksamhet. Den försäkrade måste anmäla sig som arbetslös och stå till arbetsmarknadens förfogande. Vid bestämmandet av företagarnas dagpenning är huvudregeln att den skall beräknas på ett genomsnitt av inkomsterna från rörelsen under de senaste tre åren, exklusive avvecklingsåret, före arbetslöshetens inträde. Om företagaren har bedrivit verksamhet kortare tid än tolv månader och innan dess varaktigt haft anställning som arbetstagare kan dagsförtjänsten, om det är till fördel för henne eller honom, beräknas på grundval av inkomsten som anställd.

Motioner

I kommittémotion A251 hävdar *Kristdemokraterna* att egenföretagandet i allt större utsträckning håller på att bli ett komplement till en anställning. Enligt partiet är nuvarande regler i arbetslöshetsförsäkringen främst inriktade på arbetstagare. Frågan om företagares ställning i arbetslöshetsförsäkringen är komplicerad och måste därför snabbt ses över i syfte att ge grundtrygghet också till egenföretagare. Särskilt bör jordbrukarnas situation uppmärksammas. Partiet anser också att kraven för att erhålla arbetslöshetsersättning måste ses över. Reglerna om rätt till ersättning för delägare i kooperativ måste förtydligas. *Kristdemokraterna* föreslår därför att det tillsätts en utredning med detta uppdrag (yrk. 6).

I samma motion tar partiet upp frågan om familjehemsföräldrars rätt till arbetslöshetsersättning. *Kristdemokraterna* konstaterar att familjehemsföräldrar som regel inte kan erhålla arbetslöshetsersättning. Partiet anser att arbetstagarbegreppet i arbetslöshetsförsäkringen bör ändras så att även denna grupp kan erhålla ersättning (yrk. 7).

Sistnämnda krav framställer partiet också i kommittémotion A211 (yrk. 22).

Centerpartiet anser i partimotion N314 (yrk. 6) att den nuvarande utformningen av arbetslöshetsförsäkringen hindrar utvecklingen inom många koope-

rativ, ekonomiska eller ideella föreningar. Enligt partiet bör man förtydliga reglerna så att de som verkar inom dessa associationsformer kan erhålla ersättning.

I partimotion A212 (yrk. 11) föreslår Centerpartiet att ersättningen från trygghetssystemen, däribland arbetslöshetsförsäkringen, för företagare bör beräknas utifrån en normal årsarbetstid.

Barbro Feltzing (mp) föreslår i motion A213 att man bör utreda möjligheterna för renskötande samer att kunna erhålla arbetslöshetsersättning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser det viktigt att stimulera företagandet. Ett väl utvecklat företagande leder till fler arbetstillfällen och därigenom minskad arbetslöshet. För att underlätta företagandet har det under de senaste åren vidtagits en rad åtgärder.

En fråga som ofta diskuterats i detta sammanhang är företagarnas möjligheter att erhålla arbetslöshetsersättning. Ersättningsrätten har alltid varit omdiskuterad. Skäl som anförts emot ersättningsrätt är att det är svårt att kontrollera om företagaren verkligen står till arbetsmarknadens förfogande. En alltför generös ersättningsrätt riskerar att bli ett slags subvention och kan indirekt leda till negativa effekter för andra företag. Skäl som anförts för ersättningsrätt är att företagarna i likhet med andra grupper behöver ekonomisk trygghet.

Under slutet av 1990-talet har det genomförts förändringar av arbetslöshetsförsäkringen som varit principiellt mycket viktiga och som inneburit en väsentlig förbättring av företagares rätt till ersättning.

I samband med behandlingen av regeringens förslag i proposition 1999/2000:139 En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring framfördes liknande krav som i ovanstående motioner.

Utskottet noterade då (bet. 2000/01:AU5) att regeringen hade uppmärksammat företagarnas rätt till arbetslöshetsersättning. Regeringen påpekade att det skett stora förändringar vad gäller nyföretagande, vilket ställde nya krav på alla sociala försäkringssystem inklusive arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen avsåg därför att analysera dessa förändringar. Vidare uppgavs det att regeringen skulle följa utvecklingen av de nya anställningsformerna i gränslandet egenföretagande och anställning. Enligt vad utskottet då erfor skulle det också inom Regeringskansliet tillsättas en analysgrupp.

Utskottet, som till viss del kunde dela de synpunkter som förts fram i vissa motioner, förutsatte att analysgruppen skulle följa utvecklingen av företagarnas rätt till arbetslöshetsersättning i syfte att få ett underlag för fortsatta bedömningar av om det krävs några förändringar som bidrar till att företagande inte motverkas. Enligt utskottet var det särskilt viktigt att följa hur reglerna i arbetslöshetsförsäkringen tillämpas och att en större enhetlighet uppnås. Det var också viktigt att i sammanhanget väga in det kooperativa företagandet. Utskottet utgick från att analysgruppen även skulle överväga behovet av en utredning som ser över reglerna om arbetslöshetsersättning för företagare.

Den aviserade analysgruppen tillsattes i början av 2001. Dess arbete innefattar ersättningsrätten för företagare, gränsdragnings- och tillämpningsproblem som finns för uppdragstagare och för det kooperativa företagandet samt familjehemsföräldrars ersättningsrätt. Gruppen har också under hösten fått i uppdrag att se över olika ersättningsfrågor när det gäller anställda i bemanningsföretag. Enligt uppgift från Regeringskansliet kommer gruppen att under våren presentera sitt resultat i en departementspromemoria.

Utskottet kan därmed konstatera att de frågor som tas upp i de nu aktuella motionerna kommer att beröras i analysgruppens arbete, vilket utskottet värdesätter. Utskottet vill mycket starkt understryka att frågan om arbetslöshetsförsäkringen för företagare är av stor vikt. Företagare, uppdragstagare och verksamma i kooperativ behöver likaväl som andra grupper ekonomisk trygghet. Försäkringen får inte utformas så att den blir ett hinder för nyföretagande.

Utskottet, som inte vill föregripa analysarbetet i Regeringskansliet, avstyrker motionerna A211 yrkande 22 (kd), A212 yrkande 11 (c), A251 yrkandena 6 och 7 (kd) samt N314 yrkande 6 (kd). Utskottet avstyrker också motion A213 (mp).

Bemanningsföretag

Motioner

Moderaterna framför i kommittémotion A368 att bemanningsföretagen symboliserar en ny syn på arbete och företagande. Eftersom det är svårt att veta hur framtiden ser ut väljer både arbetsgivare och arbetstagare mer flexibla lösningar som innebär frihet för båda parter utan att de behöver ge avkall på krav om grundtrygghet och rättigheter. Bemanningföretagen har också en samhällsekonomisk nytta, eftersom de genom mer flexibla lösningar och sin arbetsförmedlande funktion bidrar till att lösa flaskhalsar i produktionen (yrk. 1).

Enligt *Moderaterna* konkurrerar kommuner, arbetsförmedlingar, landsting och skattefinansierade bolag med privata uthyrningsföretag. Konkurrensen sker på helt skilda villkor. Som exempel anges att arbetslösa hyrs ut till företag genom s.k. arbetscentrum. Ett annat exempel är att arbetsförmedlingar har startat verksamhet med s.k. headhunting (yrk. 2).

Reglerna i arbetslöshetsförsäkringen är diskriminerande. En person som arbetar i bemanningsföretag skall enligt AMS föreskrifter betraktas som tillsvidareanställd i den omfattning som svarar mot dennes arbetsutbud oavsett vad anställningsförhållandet kallas i anställningsavtalet. Det innebär att han eller hon alltid kommer att betraktas som heltidsanställd och därför inte kan erhålla ersättning vid deltidsarbetslöshet. Reglerna bör därför ses över i syfte att åstadkomma en likabehandling oavsett vilken typ av företag den enskilde arbetar i (yrk. 3).

Av 4 § lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling och uthyrning av arbetskraft framgår att den arbetstagare som har sagt upp sig från en anställning

och tar en anställning hos en arbetsgivare som hyr ut arbetskraft inte får hyras ut till sin förra arbetsgivare tidigare än sex månader efter det att anställningen hos denne upphört. Enligt Moderaterna drabbar denna bestämmelse särskilt anställda som kommer från offentlig sektor och då framför allt kvinnor. Den bör därför upphävas (yrk. 4).

Avslutningsvis anser Moderaterna att riksdagen skyndsamt bör avskaffa sådana regler som snedvrider konkurrensen och försvårar bemanningsföretagens verksamhet. Ytterligare regler motverkar bara flexibiliteten på arbetsmarknaden och uppkomsten av nya arbeten (yrk. 5).

Även *Kristdemokraterna* hävdar i kommittémotion A251 att reglerna vad gäller arbetslöshetsförsäkring är olika beroende på om den enskilde arbetar i ett privat eller offentligt bemanningsföretag. Enligt nuvarande regler betraktas anställda vid privata bemanningsföretag alltid som heltidsanställda. De kan därför inte få någon arbetslöshetsersättning för den tid under vilken de är arbetslösa. Dessa regler gäller inte för dem som arbetar i de offentligt organiserade företagen. Enligt Kristdemokraternas uppfattning bör reglerna ändras så att samma villkor gäller oavsett om man arbetar i ett offentligt organiserat eller i ett privat bemanningsföretag (yrk. 5).

I motion A225 anser *Bengt Silfverstrand (s)* att det svenska regelverket för bemanningsbranschen lider av uppenbara svagheter. Det är av väsentlig betydelse att pågående utredningsarbete avslutas och förslag om relevanta lagändringar föreläggs pågående riksmöte. Beslut om att införa krav på att bemanningsföretag måste söka tillstånd för sin verksamhet bör fattas utan ytterligare dröjsmål.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har under ett flertal år behandlat olika motioner som tagit upp frågor kring bemanningsföretagens villkor, senast förra våren (se bet. 2000/01:AU8).

På förslag av utskottet beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om behovet av en översyn av bemanningsföretag (bet. 1999/2000:AU1, rskr. 1999/2000:83). Bakgrunden var de slutsatser om branschens verksamhet som presenterades i slutbetänkandet *Personaluthyrning* (SOU 1997:58) och ett antal motioner som bl.a. behandlade de anställdas situation, exempelvis löneform och arbetstid, men även konkurrensförhållandena. Enligt utskottet väckte verksamheten i bemanningsföretagen, reglerna för själva verksamheten, verksamhetens förhållande till andra regelsystem, konkurrensförhållanden m.m. en rad frågor. Utskottet ansåg att översynen av verksamheten borde bedrivas förutsättningslöst, men att de anställdas situation och de andra problem som kan vara förknippade med en anställning i bemanningsföretag måste stå i fokus.

Regeringskansliet har tillsatt en arbetsgrupp för att genomföra denna översyn. Gruppens uppdrag är att inventera de problem som kan vara förknippade med en anställning i bemanningsföretag. I arbetsgruppen skall ingå bl.a. företrädare för Näringsdepartementet, arbetsmarknadens parter och branschföre-

trädare. Arbetsgruppen skall samråda med de myndigheter som kan tillföra särskild sakkunskap, såsom de ombudsmän som har till uppgift att motverka diskriminering i arbetslivet. Uppdraget skall redovisas senast den 30 november 2002.

Under hand har utskottet inhämtat att frågan om auktorisation liksom EU-kommissionens förslag inom kort vad gäller bemanningsföretag hör till det som skall belysas av arbetsgruppen. Arbetet skall bedrivas förutsättningslöst.

Frågor som rör tillämpningen av arbetslöshetsförsäkringen för anställda i bemanningsföretag kommer att hanteras av den tidigare nämnda analysgruppen.

Utskottet utgår från att många av de frågor som tas upp i motionerna kommer att ingå i de två gruppernas arbete. Det finns enligt utskottets mening inte skäl att föregripa de eventuella slutsatser som grupperna kan komma att dra. Motioner A225 (s), A251 yrkande 5 (kd) och A368 yrkandena 1–5 (m) avstyrks därför.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Arbetshandikappades integritet (punkt 1) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 1. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A278 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi har i olika sammanhang betonat vikten av att individer med olika funktionshinder skall ges rimliga möjligheter till ett värdigt liv. Alla människor bör få möjlighet att uppleva arbetsgemenskap och tillhörighet. Det är självklart att individer med olika funktionshinder har speciella behov och önskemål. Det ankommer därför på samhället att skapa förutsättningar som ser till den enskildes behov i stället för att utforma kollektiva system.

Enligt vår uppfattning måste arbetshandikappade få rimliga möjligheter till valfrihet. Det är en självklarhet att personer med funktionshinder skall ha rätt till ett liv i värdighet och att de skall respekteras av staten. Det är av avgörande betydelse att de funktionshindrades integritet inte kränks i samband med att frågor om stöd till dem behandlas. Vi kan konstatera att nuvarande system inte uppfyller dessa grundläggande krav. Motion A278 yrkandena 1 och 2 (m) bör därför tillstyrkas.

2. Arbetsmarknadspolitiska program för arbetshandikappade m.m. (punkt 2) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 2. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A278 yrkandena 3–7 samt avslår motionerna 2001/02:A239, 2001/02:A257, 2001/02:A269, 2001/02:A367 yrkande 17 och 2001/02:A370.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning visar de granskningar och utvärderingar som RRV genomfört att det finns ett behov av att genomföra betydande förändringar av stöden till de arbetshandikappade.

Vi gör inte anspråk på att kunna presentera ett färdigt förslag till ny utformning av stödformerna, därtill är nuvarande system alltför komplicerade och komplexa. Däremot anser vi att frågan måste ges prioritet eftersom den nuvarande ordningen inte är acceptabel.

Vi anser att ett reformprogram som skall ge respekt, stöd och rimliga valmöjligheter till arbetshandikappade skall utgå från följande grundläggande riktlinjer.

- Alla arbetshandikappade har rätt att bli behandlade med respekt. De skall ha rimliga möjligheter till valfrihet. Det skall klart framgå om verksamhet bedrivs i vinstsyfte eller om syftet är av annan art.
- Gravt arbetshandikappade skall inte behöva riskera att någon annan får deras rättmätiga plats, därför att verksamheten drivs delvis i syfte att sälja produkterna på den privata marknaden.
- Stöden måste göra en tydlig åtskillnad beroende på om verksamheten drivs på kommersiella grunder eller inte. Verksamheter som Samhall AB bedriver bör inte konkurrera med privat näringsverksamhet. Samhall AB skall se till att de allra mest utsatta individerna är de som först kommer i fråga när det gäller nya arbetstillfällen.
- Regelverk och föreskrifter måste tydliggöras med avseende på vem som kan anses vara arbetshandikappad och därmed i behov av stöd. Den som inte har något arbetshandikapp skall heller inte komma i fråga för anställning inom verksamheter som exempelvis Samhall AB.
- Uppdraget att ge arbetshandikappade rehabilitering och ökade möjligheter till arbete inom den reguljära arbetsmarknaden måste stärkas och betonas. Resultaten bör redovisas årligen.
- Incitamenten måste ändras så att viss ekonomisk belöning kan utgå för varje genomförd åtgärd som avser rehabilitering och för individer som har blivit anställda inom den reguljära arbetsmarknaden.
- Stöden till de arbetshandikappade bör kontinuerligt utvärderas och redovisas offentligt. De övergripande målsättningarna måste förtydligas i syfte att motverka målkonflikter.

Med hänsyn till det anförda bör motion A278 yrkandena 3–7 (m) bifallas. Motionerna A239 (s), A257 (mp), A269 (s), A367 yrkande 17 (kd) och A370 (s) bör avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad som anförts.

3. Arbetsmarknadspolitiska program för arbetshandikappade m.m. (punkt 2) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:A367 yrkande 17 samt avstyrker motionerna 2001/02:A239, 2001/02:A257, 2001/02:A269, 2001/02:A278 yrkandena 3–7 och 2001/02:A370.

Ställningstagande

Vi anser att det bör införas en bestämmelse som innebär att om risk för uppsägning föreligger skall en sänkning av lönebidrag inte genomföras. Möjlighet till en ersättning på 90 % av lönen vid anställning i ideella organisationer skall gälla såväl vid nyanställningar som för dem som innehade anställning efter den 1 juli 1995. Med hänsyn till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motion A367 yrkande 17 (kd) samt avslå motionerna A239 (s), A257 (mp), A269 (s), A278 yrkandena 3–7 (m) och A370 (s).

4. Arbetsmarknaden för äldre (punkt 3) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 4. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A240 och 2001/02:A391 yrkande 8 samt avslår motionerna 2001/02:A204 yrkande 2, 2001/02:A334, 2001/02:A367 yrkande 7 i denna del, 2001/02:A389 yrkande 18 och 2001/02:So630 yrkande 1.

Ställningstagande

Äldre personers erfarenhet och kunskap måste tas till vara bättre på arbetsmarknaden. Fler personer borde kunna stanna kvar på arbetsmarknaden högre upp i åldrarna. Den faktiska pensionsåldern är mycket lägre än den formella. Såväl demografiska, ekonomiska som mänskliga skäl understryker vikten av att arbetstagare ges möjligheter att finnas kvar på arbetsmarknaden högre upp i åldrarna.

De ekonomiska incitamenten för äldre personer att stanna kvar längre på arbetsmarknaden och för arbetsgivare att behålla och anställa äldre personer är emellertid svaga. Riksdagens revisorer har granskat arbetslinjens tillämp-

ning på äldre personer. De anser att de olika ersättningssystemen måste renodlas och förenklas och att det behövs en bättre samordning mellan socialförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och avtalen på arbetsmarknaden.

Vi anser att regeringen bör göra en systematisk genomgång av aktuella regelverk som den arbetsrättsliga lagstiftningen, skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemen och kollektivavtalen. Vidare bör regeringen sammankalla berörda parter till överläggningar i syfte att få till stånd en samsyn om problemen och för att undersöka förutsättningarna för förändringar. Det är i detta sammanhang viktigt att staten föregår med gott exempel när det gäller att skapa bättre möjligheter för äldre personer att stanna kvar på arbetsmarknaden.

En annan åtgärd som bör vidtas för att främja arbetslinjen för äldre personer är att skapa möjligheter för äldre arbetslösa att genomgå kortare, särskilt inriktade yrkesutbildningar.

Vad vi har anfört bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därmed motionerna A240 (m) och A391 yrkande 8 (m). Motionerna A204 yrkande 2 (kd), A334 (s), A367 yrkande 7 i denna del (kd), A389 yrkande 18 (fp) och So630 yrkande 1 (fp) avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad som anförts.

5. Arbetsmarknaden för äldre (punkt 3) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:A204 yrkande 2 och 2001/02:A367 yrkande 7 i denna del samt avslår motionerna 2001/02:A240, 2001/02:A334, 2001/02:A389 yrkande 18, 2001/02:A391 yrkande 8 och 2001/02:So630 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att många äldre tvingas att lämna arbetslivet tidigare än de själva vill. Bara var fjärde svensk arbetar till 65 års ålder och den faktiska pensionsåldern är 59 år. Många äldre upplever att den arbetslivserfarenhet och de kunskaper som de har förvärvat under sina yrkesverksamma år inte tas till vara. Det finns också mycket som tyder på att arbetsgivare inte vill anställa äldre arbetskraft.

Enligt Kristdemokraternas uppfattning är det viktigt att man på olika sätt tar till vara de äldres kompetens och erfarenheter. Det tar tid innan de yngre fått motsvarande erfarenheter. Vi anser därför att det är angeläget att det skapas möjligheter för de äldre att delta längre i arbetslivet.

För att ändra den attityd som finns inom vissa delar av samhället när det gäller äldre föreslår vi att det genomförs en informationskampanj. Bland

annat bör man informera om den forskning som finns som tydligt visar att äldres erfarenhet och förvärvade kompetens gör dem till skickliga yrkesutövare samt att deras lojalitet och engagemang skapar stabilitet på arbetsplatsen. Goda exempel på arbetsplatser med utvecklad seniorpolitik bör också ingå i informationen. Det är också viktigt att involvera de fackliga organisationerna i kampanjen.

Med hänsyn till det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motionerna A204 yrkande 2 (kd) och A367 yrkande 7 i denna del samt att motionerna A240 (m), A334 (s), A389 yrkande 18 (fp), A391 yrkande 8 (m) och So630 yrkande 1 (fp) bör avslås.

6. Arbetsmarknaden för äldre (punkt 3) (c, fp)

av Margareta Andersson (c) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A389 yrkande 18 och 2001/02:So630 yrkande 1 samt avslår motionerna 2001/02:A204 yrkande 2, 2001/02:A240, 2001/02:A334, 2001/02:A367 yrkande 7 i denna del och 2001/02:A391 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att arbetslösa som fyllt 50 år har betydligt svårare att komma in på arbetsmarknaden än vad yngre har. Detta gäller särskilt äldre kvinnor. Enligt vår uppfattning är många arbetsgivare tveksamma till att anställa äldre arbetslösa trots att dessa har lång erfarenhet och hög kompetens. De äldre arbetstagarna stannar också kvar längre hos sin arbetsgivare än de yngre. Att anställa en 55-åring som har ca tio år kvar på arbetsmarknaden kan därför vara mycket lönsamt för arbetsgivaren. Vi anser därför att det behövs en nationell handlingsplan för att undanröja de hinder som finns på arbetsmarknaden för äldres möjligheter att arbeta. Detta bör ges regeringen till känna.

Med hänsyn till det anförda anser vi att riksdagen bör tillstyrka motionerna A389 yrkande 18 (fp) och So630 yrkande 1 (fp) samt avslå motionerna A204 yrkande 2 (kd), A240 (m), A334 (s), A367 yrkande 7 i denna del (kd) och A391 yrkande 8 (m).

7. Ungdomsprogram m.m. (punkt 5) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 7. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Kr425 yrkande 5 samt avslår motionerna 2001/02:A208, 2001/02:A308, 2001/02:A356 och 2001/02:A389 yrkande 19.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning är effektiviteten i den nuvarande arbetsmarknadspolitiken för låg och undanträngningseffekterna för stora. Det leder till förluster, både för de arbetslösa och för skattebetalarna. Vi anser att en av arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter måste vara att bidra till ungdomars inträde på arbetsmarknaden. För att åstadkomma detta bör arbetsmarknadspolitiken koncentreras på två åtgärder.

Den ena är ett erbjudande om lärlingsutbildning för alla arbetslösa ungdomar mellan 20 och 25 år. Systemet bör byggas upp tillsammans med företagen och erbjudas alla ungdomar i den aktuella åldern efter 100 dagars arbetslöshet.

Den andra är en arbetsmarknadsutbildning med syfte att sörja för fokuserade insatser riktade mot specifika yrkesområden samt definierade kompletteringar av arbetslösas kompetens. Här ingår också stöd till arbetshandikappade. Mer allmän utbildning av arbetslösa bör inte anordnas inom arbetsmarknadspolitikens ram utan anförtros de gängse systemen för vuxenutbildning.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört ovan om lärlings- och arbetsmarknadsutbildning. Detta innebär att riksdagen bör bifalla motion Kr425 yrkande 5 (m) samt avslå motionerna A208 (s), A308 (s), A356 (s) och A389 yrkande 19 (fp).

8. Ungdomars arbetslöshetsförsäkring (punkt 6) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 8. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Kr425 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att mellan en halv och en miljon människor befinner sig i en position där deras ekonomiska standard inte påverkas av om de är arbetslösa, arbetar lite eller arbetar mycket. På detta vis ges dåliga incitament till många arbetslösa att ge sig in på arbetsmarknaden. Speciellt skadligt är detta för ungdomar som genom att tillbringa ungdomsåren i arbetslöshet och bi-

dragsberoende riskerar att lägga grunden för att fortsättningen av livet tillbringas på samma sätt. Detta oacceptabelt.

Enligt vår mening skall arbetslöshetsförsäkringen vara en omställningsförsäkring som skyddar den arbetslöse mot inkomstbortfall under den tid han eller hon söker nytt arbete eller omskolar sig. Däremot får försäkringen inte fungera som en evig medborgarlön för den som en gång lyckats vinna inträde på arbetsmarknaden. Vi anser också att arbetslöshetsförsäkringen skall utformas så att den uppmuntrar arbetslösa till att ta deltidsjobb och korttidsanställningar. Detta bör ges regeringen till känna.

Med hänsyn till det anförda bör motion Kr425 yrkande 4 (m) bifallas.

9. Unga förtidspensionerade (punkt 7) (c)

av Margareta Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 9. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:K284 yrkande 7.

Ställningstagande

Enligt Centerpartiets uppfattning måste alla ges möjlighet att arbeta. Detta gäller även funktionshindrade ungdomar, som i dag i stor utsträckning förtidspensioneras. Det är viktigt att nödvändiga insatser görs för att dessa grupper skall få möjlighet att bidra till vår gemensamma välfärd. Att redan i unga år bli förtidspensionerad är att berövas möjligheten och rätten till sociala kontakter på arbetsplatsen liksom möjligheten att finna en egen försörjning. Riksdagen beslöt våren år 2000 att inga personer under 30 år skall förtidspensioneras. Beslutet förbättrar dock inte situationen för dem som redan förtidspensionerats i unga år. Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som förbättrar för sistnämnda grupp att komma tillbaka till arbetslivet. Med hänsyn till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion K284 yrkande 7 (c).

10. AMS statistik (punkt 10) (fp)

av Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 10. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub38 yrkandena 5 och 6 samt 2001/02:A250 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att statistiken från AMS vid flera tillfällen har vållat kritiska diskussioner och att denna statistik är allt annat än realistisk. Som exempel kan nämnas den kritik som Riksdagens revisorer riktar mot att AMS använder sig av begreppet utomnordiska medborgare. Enligt min uppfattning är det därför nödvändigt med en total revidering av kriterier och strukturer för denna statistik. Jag anser att man bör införa en ny form av statistik som innebär att man tar yrkeslivets krav och inte medborgarskap som grundläggande enhet.

Jag anser också att det behövs en heltäckande arbetslöshetsstatistik som bl.a. redovisar de grupper som under lång tid helt stått utanför arbetskraften. AMS metoder för dokumentation och beräkningar om och kring arbetslöshet, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och program måste i grunden förändras och förbättras. Antalet personer som står utanför arbetslivet utan att vara inskrivna vid arbetsförmedlingen skall relevant återspeglas i statistiken. Vidare bör statistiken som rör långvarigt arbetslösa som blir långvarigt sjukskrivna förbättras.

Vad som anförts ovan bör ges regeringen tillkänna. Jag anser därför att motionerna 2000/01:Ub38 yrkandena 5 och 6 (fp) och A250 yrkandena 1–3 (fp) bör bifallas.

11. Invandrarkvinnors arbetsmarknad (punkt 11) (v)

av Hans Andersson (v) och Camilla Sköld Jansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 11. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A317 yrkande 3 och avslår motion 2001/02:Sf399 yrkande 34.

Ställningstagande

Kvinnor med utländsk bakgrund har ett mycket svårt läge på arbetsmarknaden. Detta kommer att bestå om inte integrationspolitiken får en medveten, offensiv och könspolitisk inriktning. Arbetet med att stärka dessa kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden måste utvecklas. Vi anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning som skall utarbeta ett handlingsprogram för att öka möjligheterna för kvinnor med utländsk härkomst att komma in på arbetsmarknaden. Detta bör ges regeringen till känna. Med hänsyn till det anförda bör motion A317 yrkande 3 (v) bifallas och motion Sf399 yrkande 34 (kd) avslås.

12. Invandrarkvinnors arbetsmarknad (punkt 11) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 12. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Sf399 yrkande 34 och avslår motion 2001/02:A317 yrkande 3.

Ställningstagande

Invandrarkvinnor har en mycket låg sysselsättningsgrad. Deras språkkunskaper och kunskaper om olika länders kultur tas inte till vara. Dessa kunskaper kan vara till stor nytta för exempelvis exportindustrin. Det behövs därför enligt vår mening en särskild insats för att inventera invandrarkvinnors särskilda kompetens. Dessa kvinnor bör också få utbildning i hur det svenska arbetslivet fungerar.

Detta bör ges regeringen till känna. Motion Sf399 yrkande 34 (kd) bör bifallas och motion A317 yrkande 3 (v) bör avslås.

13. Introduktion av invandrare (punkt 14) (c)

av Margareta Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 13. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Sf255 yrkande 10.

Ställningstagande

Arbetskraftsbehovet kommer framöver att vara stort. Det innebär att det finns stora möjligheter för en naturlig integration via arbetslivet. Inventeringar av flyktingarnas kunskaper måste göras snabbare, så att de kan gå direkt till kompletterande utbildningar. I dag översätts – valideras – invandrares kunskaper exempelvis inför högskolestudier. Enligt min uppfattning borde det vara naturligt att detta sker även när det gäller den rena yrkeskompetensen så att eventuella kompletteringar kan göras. I de fall där utbildningsnivån är låg eller vid fall av analfabetism är det viktigt att insatser görs så snabbt som möjligt genom sfi-utbildningar. På detta sätt blir det möjligt för dessa grupper att snabbare komma in i det aktiva yrkeslivet.

Vad som anförts ovan anser jag bör ges regeringen till känna. Motion 2001/02:Sf255 yrkande 10 (c) bör därför bifallas.

14. Riksdagens revisorers förslag om svenskundervisning för invandrare m.m. (punkt 15) (m, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Henrik Westman (m) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bifaller dels Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 yrkande 3 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 14, dels motionerna 2000/01:Ub40 yrkande 3, 2001/02:A389 yrkande 20 i denna del, 2001/02:Sf333 yrkande 4, 2001/02:N315 yrkande 10 och 2001/02:N319 yrkande 6 samt avslår motionerna 2000/01:Ub39 yrkandena 4 och 6, 2001/02:A284 samt 2001/02:Sf399 yrkande 32 i denna del.

Ställningstagande

Det växande utanförskapet och tudelningen på den svenska arbetsmarknaden måste brytas. Personer med utländsk bakgrund har en svag ställning på arbetsmarknaden och därför ofta mycket svårt att få ordinarie arbeten på heltid. För att förbättra deras situation krävs att det vidtas flera olika åtgärder.

Det måste införas en kompletterande utbildning för invandrare. Alla som vill skall ges möjligheter att komplettera sina tidigare kunskaper, exempelvis språkkunskaper eller yrkeskunskaper. Kraven på svenska för invandrare (sfi) måste skärpas. Det bör även införas en möjlighet att kombinera sfi-undervisningen med praktik vid arbetsplatser. Formerna för validering av utländska utbildningar bör också ses över.

Vi ställer oss också bakom revisorernas förslag att utbildning i svenska i ökad utsträckning skall kunna erbjudas inom ramen för en förändrad och moderniserad arbetsmarknadspolitik. Enligt vår uppfattning bör olika modeller prövas där såväl privata som kommunala alternativ bör komma i fråga.

Vad som anförs om åtgärder för att förbättra möjligheterna för personer med utländsk bakgrund att komma in på arbetsmarknaden med anledning av motionerna 2000/01:Ub40 yrkande 3 (m), Sf333 yrkande 4 (m), N315 yrkande 10 (m), N319 yrkande 6 (m) och A389 yrkande 20 i denna del (fp) bör ges regeringen tillkänna. Vi tillstyrker också Riksdagens revisorers förslag RR12 i denna del. Motionerna A284 (s), 2000/01:Ub39 yrkandena 4 och 6 (kd) och Sf399 yrkande 32 i denna del (kd) bör avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad som anförs.

15. Riksdagens revisorers förslag om svenskundervisning för invandrare m.m. (punkt 15) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bifaller dels Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12 yrkande 3 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 15, dels motionerna 2000/01:Ub39 yrkandena 4 och 6 samt 2001/02:Sf399 yrkande 32 i denna del samt avslår motionerna 2000/01:Ub40 yrkande 3, 2001/02:A284, 2001/02:A389 yrkande 20 i denna del, 2001/02:Sf333 yrkande 4, 2001/02:N315 yrkande 10 och 2001/02:N319 yrkande 6.

Ställningstagande

Att kunna språket är av avgörande betydelse för att komma in på arbetsmarknaden. Ett arbete kan också vara ett sätt att lära sig språket. Särskilt för dem som inte har någon studievana kan det vara betydligt mer effektivt att ha ett arbete där språket lockas fram i olika vardagliga situationer än att sitta på skolbänken. Riksdagens revisorer har föreslagit att svenskundervisning för invandrare (sfi) skall kunna samordnas med arbetsmarknadspolitiska program. Vi stöder detta. För att underlätta inträdet på arbetsmarknaden måste emellertid placering ske i en bransch eller ett yrke där den berörda personen tidigare varit verksam. Det är också viktigt att svenskundervisningen påbörjas så snart som möjligt så att inte väntetid på svenskundervisning blir ett hinder i arbetssökandet.

För att ytterligare underlätta inträdet på arbetsmarknaden bör svenskundervisningen kunna vara yrkesinriktad. Riksdagens revisorer föreslår en översyn av språkutbildningen för utländsk vårdpersonal. Vi anser att en sådan översyn inte bara skall inriktas på denna yrkesgrupp. Översynen bör i stället avse möjligheten att ge flera olika yrkesgrupper en riktad svenskundervisning. En sådan utbildning borde även kunna anpassas till lågutbildade i form av korta, branschriktade språkkurser varvade med yrkesarbete.

Vad som anförts ovan bör ges regeringen till känna. Motionerna 2000/01:Ub39 yrkandena 4 och 6 (kd) och 2001/02:Sf399 yrkande 32 i denna del bör därför bifallas. Även Riksdagens revisorers förslag RR12 yrkande 3 bör bifallas. Motionerna 2000/01:Ub40 yrkande 3 (m), A284 (s), A389 yrkande 20 i denna del, Sf333 yrkande 4 (m), N315 yrkande 10 (m) och N319 yrkande 6 (m) bör avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad som anförts.

16. Krav för att stå till arbetsmarknadens förfogande (punkt 16) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 16. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub39 yrkande 5 och 2001/02:Sf399 yrkande 32 i denna del.

Ställningstagande

Eftersom syftet med sfi bl.a. är att underlätta inträdet för personer med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden är det orimligt att en studerande vid sådan utbildning inte samtidigt kan stå till arbetsmarknadens förfogande. Enligt vår uppfattning bör inte godkända sfi-studier vara ett krav för att stå till arbetsmarknadens förfogande hos arbetsförmedlingen. Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna 2000/01:Ub39 yrkande 5 (kd) och Sf399 yrkande 32 i denna del (kd).

17. Lokala initiativ (punkt 17) (m, kd, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 17. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2000/01:Ub38 yrkande 7, 2001/02:A226 yrkande 7 och 2001/02:Sf334 yrkande 3.

Ställningstagande

För personer med utländsk bakgrund, som ofta har en svag ställning på arbetsmarknaden, är det oerhört viktigt att det lokala samarbetet mellan arbetsförmedling, försäkringskassa och kommun fungerar tillfredsställande. Enligt vår uppfattning bör man därför utöka det lokala ansvaret och förbättra samordningen mellan berörda parter så att man därigenom stärker den enskildes ställning. I detta arbete bör man i större utsträckning än vad som sker i dag använda sig av bemanningsföretag. Flera försök har visat att dessa företag har lyckats bättre än den traditionella arbetsförmedlingen att få arbetsgivare att anställa personer med utländsk bakgrund. Man bör också överväga att införa någon form av jobbgaranti.

Med hänsyn till det ovan anförda bör motionerna 2000/01:Ub38 yrkande 7 (fp), A226 yrkande 7 (c) och Sf334 yrkande 3 (m) bifallas.

18. Diskriminering (punkt 18) (m, kd)

av Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 18. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A319 yrkande 2 och 2001/02:Sf399 yrkande 36.

Ställningstagande

Under 2001 presenterade Studieförbundet näringsliv och samhälle en oro-väckande undersökning om invandrare och deras möten med svenska myndigheter. Undersökningen visar att invandrarernas kontakter med arbetsförmedlare entydigt har varit negativa upplevelser. Förutom bristande eller felaktig information, likgiltighet och arrogans vittnar intervjuerna om direkt diskriminering från arbetsförmedlarna. Arbetsförmedlingarna anklagas bl.a. för att hänvisa invandrarna till typiska invandrararbeten, att de bara bekräftar bilden av det utanförskap man redan känner, att egna initiativ bemöts mycket negativt, att de rekommenderats att glömma sina yrken osv. Den etniska diskriminering som förekommer i arbetslivet är redan tillräckligt allvarlig. Enligt vår uppfattning får det absolut inte vara så att man även blir diskriminerad innan man ens hunnit söka ett arbete eller att man inte vägleds eller uppmuntras av arbetsförmedlare. I dag samarbetar Diskrimineringsombudsmannen (DO) med AMV för att informera och säkra att det inte förekommer etnisk diskriminering bland arbetsförmedlare. Vi anser att detta arbete bör utvärderas så att man därigenom kan åtgärda de problem som finns.

Vad vi har anfört bör ges regeringen till känna. Motionerna A319 yrkande 2 (m) och Sf399 yrkande 36 (kd) bör därför bifallas.

19. Förändringar av programstrukturen m.m. (punkt 19, motiveringen) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Ställningstagande

Vi anser att många av de traditionella arbetsmarknadspolitiska programmen och insatserna bör slopas till förmån för mer individuellt inriktade insatser. Dessa bör utformas utifrån individens bakgrund, behov och motivation. Enligt vår uppfattning bör merparten av de arbetsmarknadspolitiska insatserna utgöras av olika former av utbildning.

Med hänsyn till det anförda är vi ense med utskottets majoritet att samtliga motioner i denna del bör avslås.

20. Förändringar av programstrukturen m.m. (punkt 19) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 20. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A367 yrkande 10 och avslår motion 2001/02:A389 yrkande 4.

Ställningstagande

I dag finns det uppemot ett tjugotal olika arbetsmarknadspolitiska program och insatser. För vart och ett av dessa finns ett regelverk. För att kunna frigöra resurser från arbetsgivare, arbetssökande och arbetsförmedlingar krävs att regelsystemen runt programmen förenklas och att dessa blir färre till antalet. Vissa förändringar i denna riktning har genomförts, men utskottet anser att de är otillräckliga.

Utskottet ser positivt på det förslag som tidigare presenterats av AMS och som innebär att det blir tre former av arbetsmarknadspolitiska program: aktivitetsstöd, anställningsstöd samt projektstöd. Detta skulle leda till mindre detaljreglering och administration samt göra det lättare för arbetsförmedlare och arbetssökande att överblicka regelverket.

Vi kan konstatera att utvecklingen inte entydigt går mot enklare regelverk. Som exempel kan nämnas programmet anställningsstöd. Programmet har under en period av ett år ändrats fyra gånger. Det innehåller numera fem olika former av anställningsstöd med var sitt regelverk. Konsekvensen har blivit att det är omöjligt för förmedlare och arbetslösa att hålla reda på vilka regler som gäller för de olika stöden.

Vad vi ovan anför om programstrukturen bör ges regeringen till känna. Vi anser därför att motion A367 yrkande 10 (kd) bör bifallas. Motion A389 yrkande 4 (s) bör avslås.

21. Krav på kollektivavtal (punkt 20, motiveringen) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Ställningstagande

Vi avvisar det synsätt som kommer till uttryck i motionerna A289 (s) och A296 (s) – att avsaknaden av kollektivavtal innebär att ett företag är oseriöst. De anställda i ett företag och deras arbetsgivare kan ha goda skäl för sitt val att inte teckna kollektivavtal. Vi motsätter oss därför tanken på att kollektiv-

avtal skall vara ett krav för att beviljas anställningsstöd. Med hänsyn till det anförda bör motionerna avslås.

22. Utbetalning av aktivitetsstöd (punkt 21, motiveringen) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Ställningstagande

Som vi tidigare påpekat förordar vi att det införs en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som administreras av staten. Med en sådan lösning kan en och samma myndighet sköta samtliga utbetalningar av de ersättningar som skall utgå till de arbetslösa.

Med hänsyn till det ovan anförda delar vi majoritetens slutsats att motionerna A351 (s) och A359 (s) bör avslås.

23. Kvalitetsaspekter på arbetsmarknadsutbildningen (punkt 22) (m, fp)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Henrik Westman (m) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 23. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A389 yrkande 14.

Ställningstagande

Arbetsmarknadsutbildningen präglades länge av en inriktning mot utbildningar som alltför mycket var anpassade för gårdagens arbetsmarknad. En klar förbättring har dock skett under senare år då man nu försöker sträva efter att anpassa arbetsmarknadsutbildningen till den enskildes behov och till förutsättningarna och kraven på dagens arbetsmarknad. Det är nödvändigt att denna förändring av arbetsmarknadsutbildningen fortsätter.

Arbetsmarknadsutbildningen måste enligt vår uppfattning inriktas på en mindre volym med högre kvalitet. Det är också viktigt att det finns andra anordnare av arbetsmarknadsutbildning än Lernia och att den enskilde får större inflytande över utformningen av utbildningen.

Vad som anförts ovan bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion A389 yrkande 14 (fp).

24. Lärlingsutbildning (punkt 24) (m, kd)

av Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 24. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A367 yrkande 11 och 2001/02:Ub429 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det måste vidtas kraftfulla åtgärder för att sänka trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden. Till detta kommer att dagens gymnasieskola är mer anpassad för elever med teoretiska färdigheter, vilket har lett till att många inte trivs där. Därför behövs ett modernt, väl fungerande lärlingssystem både inom gymnasieskolan och inom arbetsmarknadspolitiken.

Lärlingsutbildningen skall vara nära knuten till det lokala näringslivet. Om ungdomar i tidig ålder får fäste på den lokala arbetsmarknaden, ökar möjligheterna för dem att bo kvar på hemorten, vilket i sin tur ger positiva regionalpolitiska konsekvenser.

Lärlingsutbildningen skall till övervägande delen vara förlagd till ett företag. Den skall i stor utsträckning vara individriktad och skall därför kunna ta olika lång tid. Den bör dock i normalfallet inte få ta mer än tre år. Undantag bör kunna göras om utbildningen är utformad för att kvalificera till fortsatta studier vid universitet eller högskola.

Lärlingsutbildningen skall kvalitetssäkras och avslutas med ett gesällprov eller yrkesprov. Vidare skall yrkesbevis utfärdas. Elever med avslutad lärlingsutbildning skall ha behörighet till fortsatt yrkesutbildning vid yrkeshögskola.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna A367 yrkande 11 (kd) och Ub429 yrkande 2 (kd).

25. Företagsanpassat arbetsmarknadsstöd m.m. (punkt 25) (mp)

av Barbro Feltzing (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 25. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A321 och 2001/02:A386.

Ställningstagande

Personer som arbetar i branscher som är beroende av årstid, klimat eller säsong tvingas regelmässigt ut i arbetslöshet. Dessa perioder skulle i stället kunna användas för utbildning av de anställda. Möjligheterna att omdisponera arbetsmarknadsmedel från arbetslöshetsförsäkringen till företagsförlagd utbildning när berörda arbetsmarknadsparter är överens om detta måste därför ses över.

Vad jag har anfört i denna reservation bör ges regeringen till känna. Med hänsyn till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motionerna A321 (s) och A386 (mp).

26. Aktivitetsgaranti (punkt 26, motiveringen) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Ställningstagande

Vi har tidigare motsatt oss införandet av det arbetsmarknadspolitiska programmet aktivitetsgarantin. Enligt vår uppfattning ger detta program inga nya arbetstillfällen. I stället anser vi att man bör satsa på mer individuellt inriktade insatser. Dessa insatser skall inriktas på olika former av utbildning så att man därigenom stärker den enskildes ställning på arbetsmarknaden.

I likhet med utskottets majoritet anser vi att motionerna i denna del bör avslås.

27. Aktivitetsgaranti (punkt 26) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 27. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A367 yrkande 4 samt avslår motionerna 2001/02:A259 yrkande 5, 2001/02:A353, 2001/02:A389 yrkande 15 och 2001/02:Sf395 yrkandena 11 i denna del och 13.

Ställningstagande

För att undvika långtidsarbetslöshet är det nödvändigt att på ett tidigt stadium sätta in relevanta åtgärder för att stödja den arbetslöse att snabbt få rätt utbildning, praktik eller hjälp på annat sätt. Det krävs en rad åtgärder för att bryta långtidsarbetslöshet såsom individuella handlingsplaner, kompetenshöjning och tydliga krav på den arbetssökande m.m.

Den aktivitetsgaranti som riksdagen beslutade om våren 2000 startade den 1 augusti samma år. Programmet kom inom ganska kort tid att omfatta ca

30 000 personer. Det har visat sig att aktivitetsgarantin har stora kvalitetsproblem. Detta kan förklaras med att programmet föregåtts av en alltför kort försöksverksamhet och att förberedelsestiden varit mycket knapp.

Enligt vår uppfattning är grundidén med aktivitetsgarantin riktig. Den innebär att långtidsinskrivna kommer in i ett mer aktivt och nära samarbete med arbetsförmedlingens personal och att varje enskild individs särskilda behov beaktas genom de individuella handlingsplanerna. En insats som aktivitetsgarantin står och faller med den praktiska tillämpningen av den. Kritik har riktats mot programmet i detta avseende. Det är därför angeläget att det vidtas åtgärder. Förutom själva jobbsökaraktiviteterna krävs att det ställs tydliga krav på den enskilde som vederbörande kan leva upp till. Vidare behövs stöd och hjälp så att den arbetslöse kan bryta arbetslöshetsmönstret. Det krävs därutöver aktiva insatser för att möta den enskildes konkreta behov och problem. Enligt vår uppfattning är det också viktigt att det sker en nära samverkan med föreningsliv, näringsliv, privata bemanningsföretag och förmedlare.

Vad som anförts ovan bör ges regeringen till känna. Med hänsyn till detta anser vi att motion A367 yrkande 4 (kd) bör bifallas. Motionerna A259 yrkande 5 (c), A353 (fp), A389 yrkande 15 (fp) och Sf395 yrkandena 11 i denna del och 13 (fp) bör avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad som anförts.

28. Aktivitetsgaranti (punkt 26) (c, fp)

av Margareta Andersson (c) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 28. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A259 yrkande 5, 2001/02:A353, 2001/02:A389 yrkande 15 och 2001/02:Sf395 yrkandena 11 i denna del och 13 samt avslår motion 2001/02:A367 yrkande 4.

Ställningstagande

Många deltagare i aktivitetsgarantin har uppfattat den som kränkande och meningslös. Detta gäller särskilt för de äldre arbetslösa. Det är också oklart vad innehållet i garantin skall vara och vilket inflytande den enskilde har över verksamheten. Enligt vår uppfattning finns det därför skäl att se över aktivitetsgarantin. Man bör exempelvis överväga om den bör tidsbegränsas eller om det skall införas någon form av jobbgaranti. För äldre arbetslösa bör man också överväga att införa en möjlighet att erhålla anställningar med lönebidrag. Detta bör ges regeringen till känna. Av detta följer att motionerna A259 yrkande 5 (c), A353 (fp), A389 yrkande 15 (fp) och Sf395 yrkandena 11 i denna del och 13 (fp) bör bifallas. Motion A367 yrkande 4 (kd) bör avslås.

29. Ytterligare insatser inom aktivitetsgarantin (punkt 27) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 29. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A367 yrkande 5 samt avslår motionerna 2001/02:A214, 2001/02:A258, 2001/02:A268, 2001/02:A277, 2001/02:A312 och 2001/02:A344.

Ställningstagande

Bland de långtidsinskrivna hos arbetsförmedlingarna finns det uppskattningsvis 10 000 personer som inte är anställbara på grund av handikapp, språkproblem, sociala problem, låg utbildningsnivå etc. Dessa personer, som i dag återfinns inom aktivitetsgarantin, har små möjligheter att komma in på den reguljära arbetsmarknaden eller att börja studera. Det krävs därför särskilda insatser för dessa personer. De kanske inte kan erhålla ett reguljärt arbete i det korta perspektivet, men de kan försörja sig själva genom en samhällsinsats i kommunal regi eller i föreningsregi. Det finns exempel på sådana här s.k. övergångsarbetsmarknader från flera kommuner och även från andra länder. Vi anser att regeringen snarast bör återkomma med förslag till hur reglerna för en sådan övergångsarbetsmarknad bör vara utformade. Förslagen bör vara utformade så att det inte finns någon risk för osund konkurrens. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi tillstyrker därför motion A367 yrkande 5 (kd) samt avstyrker motionerna A214 (s), A258 (mp), A268 (s), A277 (s), A312 (s) och A344 (s).

30. Konkurrensituationen vid stöd till start av näringsverksamhet (punkt 29) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:A367 yrkande 15.

Ställningstagande

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skall, som framgår av 4 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, utformas så att den inte snedvrider konkurrensen. AMS allmänna råd för tillämpningen av förordningen hänvisar också till nämnda bestämmelse. Reglerna omfattar

således programmet stöd till start av egen näringsverksamhet, tidigare benämnt starta-eget-bidrag.

Vi vill i detta sammanhang framhålla, att samtidigt som programmet har visat sig vara en förhållandevis effektiv arbetsmarknadspolitisk åtgärd, finns det som Riksdagens revisorer anfört en risk för att programmet kan bidra till att tränga undan reguljära arbetstillfällen. Det är därför angeläget att understryka vikten av att myndigheterna noga beaktar att beviljade bidrag inte snedvrider konkurrensen.

Det anförda bör ges regeringen till känna. Motion A367 yrkande 15 (kd) bör därför bifallas.

31. Stöd till start av näringsverksamhet för personer som inte är arbetslösa (punkt 30) (mp)

av Barbro Feltzing (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:N365 yrkande 1.

Ställningstagande

Att starta en firma är ett ekonomiskt risktagande. Detta gäller speciellt i inledningskedet. Enligt Miljöpartiets uppfattning är programmet stöd till start av näringsverksamhet ett viktigt instrument för att stimulera uppkomsten av småföretag. Enligt nuvarande system kan bara arbetslösa beviljas ett sådant stöd. För arbetande, som lämnar sin plats åt någon annan, finns däremot inte denna möjlighet. Varför arbetslösa skulle vara bättre på att starta företag än andra är svårt att motivera. Om programmet fortsättningsvis skall kunna finnas kvar som stödform måste reglerna ändras så att även de som inte är arbetslösa skall kunna beviljas ett sådant stöd. Enligt min uppfattning bör man tillsätta en utredning som skall se över vilka effekter en sådan förändring skulle kunna få på nyföretagandet och den statliga budgeten.

Detta bör ges regeringen till känna. Motion N365 yrkande 1 (mp) bör därför tillstyrkas.

32. Utvärdering av datortek (punkt 31) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 32. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A367 yrkande 14.

Ställningstagande

Vi kan inledningsvis konstatera att det krav som Kristdemokraterna länge har framfört har genomförts genom att Statskontoret på regeringens uppdrag har gjort en översyn av datortekverksamheten. Enligt vår uppfattning är det viktigt att regeringen tar till sig undersökningen och förändrar verksamhetens inriktning utifrån denna.

Enligt vår uppfattning bör verksamheten ändras så att alla arbetslösa utan dataerfarenhet erbjuds utbildning i grundläggande datakunskap eftersom detta ger ökade möjligheter på arbetsmarknaden. Utbildningen bör vara så utformad att den leder till att vederbörande kan ta ett s.k. datakörkort.

Med hänsyn till det anförda anser vi att riksdagen med anledning av motion A367 yrkande 14 (kd) tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har anført om datortekverksamhet.

33. Trädgårds- och jordbruksnäring (punkt 33) (c)

av Margareta Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02: MJ340 yrkande 4 och 2001/02: MJ341 yrkande 7.

Ställningstagande

Trädgårds- och jordbruksnäringen kräver god tillgång till säsongsarbetskraft. Den arbetskraften måste i stor utsträckning rekryteras från våra grannländer runt Östersjön. Enligt min uppfattning är det angeläget att man underlättar för utländska medborgare att arbeta här. Berörda myndigheter bör därför verka för praktiska och smidiga lösningar så att behovet av arbetskraft säkras.

Med hänsyn till det anförda anser jag att riksdagen med anledning av motionerna MJ340 yrkande 4 (kd) och MJ341 yrkande 7 (c) bör tillkännage som sin mening vad ovan anförts om behovet av säsongsarbetskraft inom trädgårds- och jordbruksnäringen.

34. Arbetsförmedlingsverksamhet m.m. (punkt 36) (m, kd, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 34. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A313, 2001/02:A367 yrkande 3, 2001/02:A384 yrkande 3, 2001/02:A389 yrkande 9 och 2001/02:Sf395 yrkande 11 i denna del.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning måste det ges större möjligheter för privata aktörer att verka inom förmedlingsverksamheten. Privat arbetsförmedlingsverksamhet måste därför stimuleras. Härigenom skapas en mer dynamisk utveckling av arbetsmetoderna på förmedlingsområdet samtidigt som de arbetslösa får flera alternativ. Privata rekryteringsföretag och bemanningsföretag bör engageras i större utsträckning än vad som sker i dag. Dessa företag har väl utarbetade kontakter med arbetsgivarna vilket kan underlätta för arbetslösa att få arbete eller arbetspraktik.

Vad vi här har anfört bör ges regeringen till känna. Motionerna A313 (m), A367 yrkande 3 (kd), A384 yrkande 3 (m), A389 yrkande 9 (fp) och Sf395 yrkande 11 i denna del (fp) tillstyrks därmed.

35. Arbetslivscentrum (punkt 37) (c, fp)

av Margareta Andersson (c) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 35. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Ub552 yrkande 7.

Ställningstagande

Den svenska arbetsmarknaden genomgår stora förändringar. Den högre utbildningen måste anpassas till dessa förändringar. För att långsiktigt få bättre effekt på utbildning och forskning måste näringslivet engageras mer i högskolornas utveckling. Det utbyte som i dag sker mellan högskolor och läkemedels- och elektronikindustrin måste spridas till andra områden. Upprättandet av s.k. Arbetslivscenter vid några universitet och högskolor är ett steg i rätt riktning i arbetet med att anpassa den högre utbildningen till förändringarna på arbetsmarknaden. Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till att stödja utvecklingen av Arbetslivscenter. Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion Ub552 yrkande 7 (c).

36. Resursfördelningsmodell (punkt 38) (c, fp)

av Margareta Andersson (c) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 36. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A259 yrkande 2.

Ställningstagande

De pilotprojekt som syftat till en ökad samordning mellan arbetsförmedling, försäkringskassa, kommun och omkringliggande näringsliv har gett goda resultat. Detta borde öka incitamenten att ytterligare förstärka det lokala och regionala ansvaret för arbetsmarknadspolitiken. Vi anser att de lokala och regionala delarna av Arbetsmarknadsverket bör få utökad ansvar med därtill hörande resurser. En modell för fördelning av resurser bör utgå från dels antalet arbetslösa, dels den genomsnittliga tiden i arbetslöshet, dels vissa individuella faktorer. Enligt vår mening bör det vara Arbetsmarknadsverkets huvuduppgift att göra denna fördelning, inte att avgöra hur man bäst arbetar i olika delar av landet.

Detta bör enligt vår mening ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion A259 yrkande 2 (c).

37. Nordisk arbetsmarknad (punkt 40) (m)

av Mikael Odenberg (m), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 37. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A390 yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna 2001/02:A282 och 2001/02:A380.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning finns det en rad hinder mot integration på arbetsmarknaden i Norden. Som exempel kan nämnas förekomsten av olika arbetsrättsliga regler och varierande skattenivåer. Ett annat exempel är de olika reglerna för ersättning vid arbetslöshet. Särskilda besvärligt blir det för de personer som arbetar i flera olika länder, exempelvis på grund av olika vikariat eller att vederbörande är frilansare. I dessa fall riskerar den enskilde att stå utan arbetslöshetsersättning.

Vi anser därför att det är angeläget att regeringen i samråd med övriga nordiska regeringar skyndsamt löser de problem som finns för personer som väljer att arbeta i ett annat nordiskt land. Med hänsyn till det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motion A390 yrkandena 3 och 4 (m). Motionerna A282 (v) och A380 (s) avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad som anförts.

38. Införande av en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (punkt 41) (m, kd, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 38. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A219 yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning bör arbetslöshetsförsäkringen reformeras. Det bör införas en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Den bör utformas så att incitamenten att ta ett nytt arbete är stora. Inträdesvillkoren bör vara så utformade att allt arbete kvalificerar. Egenfinansieringen bör öka. Därigenom uppnås ett bättre samband mellan lönebildning och arbetslöshet, vilket leder till att arbetsmarknadens funktionssätt förbättras. Företagarnas möjlighet att få arbetslöshetsersättning måste också förbättras. Det är viktigt att arbetslöshetsförsäkringen får en sådan utformning att den i högre grad tar hänsyn till den allt vanligare kombinationen anställning och företagande.

Med hänsyn till det anförda anser vi att riksdagen med anledning av motion A219 yrkande 6 (m) bör tillkännage för regeringen som sin mening vad vi har anfört om införandet av en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

39. Tillsynen över arbetslöshetskassorna m.m. (punkt 42) (m, kd, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 39. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A251 yrkande 8.

Ställningstagande

Administrationen av arbetslöshetsförsäkringen har en mycket speciell utformning. Den sköts av från staten fristående arbetslöshetskassor som i de flesta fall har stark anknytning till olika fackliga organisationer. Kassans beslut är att betrakta som myndighetsutövning och dess verksamhet bekostas nästan helt med statliga medel. Under hösten 1999 presenterades två utredningar som har genomförts av Statskontoret respektive Riksrevisionsverket (RRV). I båda utredningarna ifrågasätts dagens system. RRV anser att arbetslöshetskassornas privaträttsliga ställning utgör ett hinder för en effektiv tillsyn. Statskontoret pekar i sin utredning på att statsbidragen inte är utformade på ett sådant sätt att de stimulerar till en god hushållning med skattebetalarnas pengar. En annan brist Statskontoret pekar på är att statens möjlighet till insyn i arbetslöshetskassornas verksamhet via den styrelseledamot som staten utser har förfelats.

Statskontoret föreslår bl.a. att statsbidraget ändras så att kassorna får ekonomiska incitament att agera striktare och att AMS tilldelas resurser för en effektivare tillsyn av arbetslöshetskassorna och ges möjlighet att vidta sanktionsåtgärder mot dessa. RRV anser bl.a. att AMS måste bli effektivare i sin utvärderings- och tillsynsroll och föreslår att RRV ges befogenhet att även granska arbetslöshetskassorna.

Vi anser därför att regeringen bör se över alternativa organisations- och tillsynsmodeller. I det sammanhanget bör kopplingen mellan arbetslöshetskassorna och de fackliga organisationerna ses över. Detta bör ges regeringen till känna. Motion A251 yrkande 8 (kd) bör bifallas.

40. Deltidsarbetslöshet m.m. (punkt 43) (v)

av Hans Andersson (v) och Camilla Sköld Jansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 40. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A314 yrkande 6 och 2001/02:A317 yrkande 2 samt avslår motion 2001/02:A251 yrkande 3.

Ställningstagande

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring som bygger på anställnings- och inkomstbortfallsprincipen. För att få rätt till ersättning fordras att den arbetslöse uppfyller både ett medlems- och arbetsvillkor. För den som har ett fast heltidsarbete är det inga problem att uppfylla dessa villkor. Däre-

mot är det svårt för deltidsarbetande och för dem som har olika former av tillfälliga anställningar. Detta drabbar framför allt kvinnor och invandrare eftersom dessa grupper är överrepresenterade när det gäller dessa anställningsformer. Vi föreslår därför att det tillsätts en utredning som skall se över inträdeskraven i arbetslöshetsförsäkringen. Detta bör ges regeringen till känna. Motionerna A314 yrkande 6 (v) och A317 yrkande 2 (v) tillstyrks samt A251 yrkande 3 (kd) avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd genom vad som anförts.

41. Deltidsarbetslöshet m.m. (punkt 43) (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 41. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A251 yrkande 3 samt avslår motionerna 2001/02:A314 yrkande 6 och 2001/02:A317 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att dagens kvalifikationskrav är krångligt utformade och innehåller en mängd olika begränsande komponenter. Som exempel kan nämnas att det krävs ett visst antal arbetade timmar per månad för att kunna få arbetslöshetsersättning. Dagens system missgynnar dem som har säsong-, projekt eller deltidsarbete. Enligt vår uppfattning ger det felaktiga signaler om man inte får tillträde till arbetslöshetsförsäkringen därför man har förlagt sin arbetstid mer fritt än vad regelsystemen tillåter. För många blir det ekonomiskt ofördelaktigt att bryta en arbetslöshetsperiod med kortare arbete. Vi anser därför att dagens kvalifikationskrav bör ersättas av en annan och enklare beräkningsgrund. För att få rätt till grundbelopp skall man ha arbetat en visst antal timmar under en ramtid av ett år. Man bör också överväga lämpligheten av att ha olika kvalifikationsvillkor för grundbeloppet och för den inkomstrelaterade ersättningen. Eftersom vi förordar att man inför en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring bör man även ta bort medlemsvillkoret.

Vad som anförts ovan bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion A251 yrkande 3 (kd) och avstyrker motionerna A314 yrkande 6 (v) och A317 yrkande 2 (v) i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad som anförts.

42. Studerandes ersättningsrätt (punkt 49) (kd, c)

av Margareta Andersson (c), Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 42. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A251 yrkande 4 och 2001/02:Ub552 yrkande 2 samt avslår motionerna 2001/02:A363 och 2001/02:A364.

Ställningstagande

Den förändring som genomfördes i samband med att den nuvarande lagen om arbetslöshetsförsäkring infördes och som innebär att studerande inte kan få arbetslöshetsersättning under ferierna måste ändras. Förändringen har inneburit svåra påfrestningar framför allt för äldre studenter med försörjningsansvar. Det har förekommit att studenter tvingats avbryta sina studier för att åter få rätt till ersättning. Enligt vår mening bör 16 § ALF ändras så att det åter blir möjligt för studerande att erhålla arbetslöshetsersättning under ferierna. Detta bör ges regeringen till känna. Det innebär att motionerna A251 yrkande 4 (kd) och Ub552 yrkande 2 (c) bör bifallas. Motionerna A363 (s) och A364 (s) bör avslås.

43. Företagarnas ersättningsrätt (punkt 50) (m, kd, c, fp)

av Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd), Henrik Westman (m) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 43. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A211 yrkande 22, 2001/02:A212 yrkande 11, 2001/02:A251 yrkandena 6 och 7 samt 2001/02:N314 yrkande 6.

Ställningstagande

Egenföretagande blir i allt större utsträckning ett komplement till en anställning. Nuvarande regler i arbetslöshetsförsäkringen med krav på avregistrering av firma och varaktigt avbrytande av verksamheten gör det svårt för företagare att behålla en rörelse vid arbetslöshet. Det måste vara möjligt att låta ett företag vara vilande vid fler än ett tillfälle. Reglerna bör utformas så att de möjliggör en större rörlighet mellan anställning och egenföretagande.

Ett annat grundläggande problem med den nuvarande regleringen vad gäller företagares ersättningsrätt är att det saknas vägledande förarbetsuttalanden i väsentliga delar. Detta har fått till följd att arbetslösa företagare bedöms olika beroende på vilken arbetslöshetskassa som beslutat i ärendet. Den rättsosäkerhet som råder för företagare är mycket allvarlig. Vi anser därför att reglerna måste göras tydligare.

Vi kan konstatera att det har tillsatts en analysgrupp inom Regeringskansliet som bl.a. skall se över de regler som gäller för företagares ersätt-

ningsrätt. Enligt vår uppfattning är detta inte tillräckligt. Vi förordar i stället att det snarast tillsätts en parlamentarisk utredning som ser över företagares ersättningsrätt. Översynen bör också omfatta ersättningsrätten för jordbrukare, delägare i kooperativ och familjehemsföräldrar.

Med hänsyn till det anförda anser vi att riksdagen med anledning av motionerna A211 yrkande 22 (kd), A212 yrkande 11 (c), A251 yrkandena 6 och 7 (kd) samt N314 yrkande 6 (kd) bör tillkännage för regeringen som sin mening vad vi har anfört om företagares ersättningsrätt.

44. Samernas ersättningsrätt (punkt 51) (mp)

av Barbro Feltzing (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 44. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:A213.

Ställningstagande

I Sverige finns ett fyrtiotal samebyar. I en sameby bor och verkar de samer som är renskötare till yrket. Varje same med familj utgör ett eget företag, men skattemässigt anses varje person ha ett eget företag.

Under vissa delar av året, speciellt i maj – juni och augusti – september, ligger arbetet med renskötelsen nere. Det innebär att vissa av de renskötande samerna periodvis är arbetslösa. Enligt nuvarande regler kan dessa samer, trots att de kan stå till arbetsmarknadens förfogande, inte erhålla arbetslöshetsersättning. Detta beror på kravet att den arbetslöses verksamhet måste ha upphört helt för att denne skall anses berättigad till arbetslöshetsersättning.

Denna ordning är otillfredsställande. Jag anser därför att man bör utreda möjligheterna för renskötande samer att kunna erhålla arbetslöshetsersättning. Detta bör ges regeringen till känna. Motion A213 (mp) bör därför bifallas.

45. Bemanningföretag (punkt 52) (m, kd)

av Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Patrik Norinder (m), Maria Larsson (kd) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 45. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:A251 yrkande 5 och 2001/02:A368 yrkandena 1–5 samt avslår motion 2001/02:A225.

Ställningstagande

De snabbt växande bemanningsföretagen är en ny aktiv part när det gäller rekrytering och matchning av arbetskraft. För närvarande sysselsätts ungefär 24 000 personer i bemanningsföretag, vilket motsvarar ca 0,6 % av den totala arbetskraften. Under 1999 uppgick den totala omsättningen i branschen till 5,7 miljarder kronor, vilket var en ökning med ca 70 % jämfört med tidigare år.

Det finns bland arbetsgivare ett uttalat behov av de tjänster som bemanningsföretagen har att erbjuda. De många sysselsatta, liksom den snabba ökningen av antalet sysselsatta, tyder dessutom på att det även bland arbetstagarerna finns en utbredd vilja att arbeta inom bemanningsbranschen.

För många personer är arbetet i ett bemanningsföretag vägen mot en fast anställning. Inte minst många invandrare har kommit in på arbetsmarknaden genom ett bemanningsföretag. Många personer som har fått fast anställning hos en kund till det bemanningsföretag som de arbetat hos söker sig tillbaka till bemanningsföretaget eftersom de uppskattar omväxlingen i arbetet.

Bemanningsföretagen är inte bara till nytta för individen utan även för samhället eftersom de bidrar till att öka flexibiliteten och lösa flaskhalsar i produktionen.

Bemanningsföretagen konkurrerar dock inte med andra aktörer på lika villkor. Olika offentliga aktörer sysslar med verksamhet som konkurrerar med bemanningsföretagens men under gynnsammare villkor. Som exempel kan nämnas arbetsförmedlingarnas "headhunting"-verksamhet och AMS pool-verksamhet.

Även reglerna om arbetslöshetsersättning diskriminerar anställda hos bemanningsföretag. De betraktas alltid som heltidsanställda och får inte någon arbetslöshetsersättning för de arbetslösa perioderna mellan olika uppdrag. Vidare får personer som är deltidsanställda hos ett bemanningsföretag inte någon arbetslöshetsersättning för den tid under vilken de är arbetslösa. Vi anser att reglerna skall vara lika för alla anställda, oavsett i vilket slags företag de arbetar.

Vi vill också avskaffa den s.k. karensregeln i lagen om privat arbetsförmedling och uthyrning av arbetskraft, enligt vilken en arbetstagare som sagt upp sig från en anställning och tagit anställning hos ett bemanningsföretag inte får hyras ut till sin förre arbetsgivare tidigare än sex månader efter det att anställningen hos denne upphörde. Regeln drabbar särskilt kvinnor i den offentliga sektorn.

Enligt vår mening är bemanningsföretagen en resurs på en stelbent och rigoröst reglerad arbetsmarknad. Riksdagen måste skyndsamt avskaffa sådana regler som snedvrider konkurrensen och försvårar bemanningsföretagens verksamhet.

Med hänsyn till det anförda anser vi att riksdagen med anledning av motionerna A251 yrkande 5 (kd) och A368 yrkandena 1–5 (m) bör tillkänna för regeringen som sin mening vad vi har anfört om bemanningsföretag. Motion A225 (s) bör avslås.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Lönebidrag (c)

av Margareta Andersson (c).

Enligt Centerpartiets uppfattning har lönebidragssystemet stor betydelse för arbetshandikappades möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden men också för ideella organisationers tillgång till arbetskraft. Den högsta bidragsgrundande lönekostnaden vid heltidsarbete, det s.k. lönebidragstaket, är 13 700 kr per månad. Beloppet har varit oförändrat under lång tid och motsvarar på intet sätt den löneutveckling som ägt rum i samhället i övrigt. Detta medför svårigheter för arbetsgivare att behålla eller anställa personer med arbetshandikapp. Vi anser därför att det är angeläget att höja lönebidragstaket till 15 000 kr per månad och att det införs ett mer flexibelt lönebidragssystem.

2. Arbetshandikappade (fp)

av Elver Jonsson (fp).

Enligt Folkpartiets uppfattning krävs det särskilda insatser för arbetshandikappade för att underlätta deras situation på arbetsmarknaden. Arbetslinjen måste gälla även för arbetshandikappade. Förtidspensioneringar måste undvikas i största möjliga utsträckning. För många i gruppen är anställning med lönebidrag eller skyddat arbete inom Samhall AB bra alternativ. Lönebidragstaket har varit oförändrat under många år. Detta har lett till allt större svårigheter för funktionshindrade med kvalificerade utbildningar att få lämpligt arbete. Enligt vår uppfattning är det viktigt att taket höjs.

3. Utformning av lönebidrag (mp)

av Barbro Feltzing (mp).

Enligt nuvarande regler kan en person få bidrag för anställning hos olika arbetsgivare. Maximalt är bidraget 80 % av lönenivån upp till 13 700 kr. Nivån avser heltid och har legat fast sedan 1992. Om en arbetsgivare vill betala högre lön får denne stå för den överskjutande delen.

För närvarande har många lönebidragsanställningar inom handikapporganisationer. Det resulterar i att många arbetshandikappade får leva på en mycket låg lönenivå. Till detta kommer att många av dem arbetar deltid. Detta är otillfredsställande eftersom lönebidragen i många fall är den enda möjligheten arbetshandikappade har att få arbete. Lönebidragen betyder också mycket för de funktionshindrades föreningars möjlighet att verka.

Jag har noterat att det har kommit starka signaler om att dessa organisationer har svårt att klara sig eftersom lönebidragets storlek har varit oförändrad sedan 1992. Detta leder till att många funktionshindrade riskerar att förlora sin lönebidragsanställning.

Jag anser därför att det är viktigt att det snarast utformas ett system där lönebidraget kopplas till lämplig nivå på prisbasbeloppet och därmed möjliggör en kontinuerlig uppräkningsnivå.

4. Diskriminering av äldre (kd)

av Stefan Attefall (kd) och Maria Larsson (kd).

Många äldre tvingas lämna arbetslivet tidigare än de själva önskar. Det är därför viktigt att skapa goda förutsättningar för att fler skall kunna stanna kvar längre i arbetslivet, först och främst därför att de själva så önskar, men också därför att det av demografiska skäl finns och kommer att finnas ett stort behov av deras kompetens och insatser.

De äldre är inte en homogen grupp utan måste betraktas som enskilda individer. Ålder är inte en avgörande faktor för människors kapacitet på arbetsplatsen. Äldres erfarenhet och förvärvade kompetens medför yrkesskicklighet. Lojaliteten och engagemanget skapar stabilitet på arbetsplatsen.

Den tendens till åldersdiskriminering som finns i dag måste brytas. Därför är det angeläget att diskrimineringslagstiftningen så snart som möjligt utökas till att omfatta förbud mot diskriminering av äldre. Denna fråga har nyligen behandlats av utskottet i betänkande 2001/02:AU3 varför vi i detta sammanhang inte reserverat oss.

5. Aktivitetsgaranti (c)

av Margareta Andersson (c).

Centerpartiet har redan tidigare påpekat att problemet på många håll i Sverige när det gäller arbetsmarknaden är den obefintliga efterfrågan, dvs. att inga nya jobb skapas. För att komma till rätta med detta krävs att större insatser riktas mot arbetsmarknadens efterfrågesida, dvs. hur man skall underlätta för företag att växa och skapa nya arbetstillfällen. Detta är i hög grad en uppgift för en förbättrad näringspolitik men även en väl utformad arbetsmarknadspolitik kan bidra.

Enligt vår uppfattning bör en politik för att stärka efterfrågan utgå från en friare regional användning av arbetsmarknadsmedel för att stödja anställningar och kontakt med den reguljära arbetsmarknaden. Den regionala verksamheten bör utgå från ett partnerskap mellan arbetsmarknadspolitikens regionala institutioner och regionala arbetsgivare. Partnerskapet skall syfta till att skapa ”övergångsarbetsmarknader”, där fler arbetslösa genom kontakter med arbetsgivare skall kunna få reguljära arbeten.

6. Särskilda grupper m.m. (v)

av Hans Andersson (v) och Camilla Sköld Jansson (v).

Vänsterpartiet har under mandatperioden deltagit i utformandet av sysselsättningspolitiken i samband med ställningstaganden till budgetpropositioner och propositioner om arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring. Även om stora framgångar uppnått återstår mycket att göra. I själva verket krävs djupgående förändringar av arbetsmarknads- och arbetslivspolitik för att möta pågående och framtida omställningskrav på arbetsmarknaden.

Vi kan notera en kraftig förstärkning av sysselsättningen samtidigt som den öppna arbetslösheten har halverats. Trots det är arbetet med att väsentligt höja arbetskraftsutbudet och sysselsättningsgraden en prioriterad uppgift om regional balans, integration och en förbättrad välfärd skall kunna uppnås. Många personer utestängs i dag från arbetslivet på grund av diskriminering, fördomar, dålig arbetsmiljö, arbetsvillkor och arbetstider som inte är anpassade till grundläggande mänskliga behov och lokala arbetsmarknader som inte förmår skapa efterfrågan.

Uppnåendet av sysselsättningsmålet år 2004 måste återspegla fler arbetade timmar och inte vara en effekt av ökad frånvaro. Det är också viktigt att det regionala arbetet blir framgångsrikt när det gäller att höja sysselsättningsgraden. I dag har ett hundratal kommuner redan nått målet medan många andra släpar långt efter. Regionala sysselsättningsmål skulle kunna styra resurserna så att de regionala klyftorna minskar.

På en arbetsmarknad som styrs av ”just-in-time”-filosofin och där arbetsorganisationen bantas maximalt lastas kostnaderna och ansvaret för omställningsprocessen över på individen, samhällets instanser och försäkringssystemet. När arbetsgivarna abdikerar från långsiktigt ansvar försätts myndigheterna i en omöjlig situation. Arbetsmarknadspolitik blir lätt överlastad och kan inte fullgöra sin uppgift på ett effektivt sätt. Denna situation ställer krav på en förändrad samhällspolitik och större lagstadgat finansiellt ansvar för arbetsgivarna.

Så länge den regionalt obalanserade utvecklingen kvarstår kommer vi att få se bestående brist- och arbetslöshetssituationer samtidigt i olika delar av landet. Så länge som det är billigt att säga upp anställda kommer omstruktureringsprocessen att ske oavsett samhällskonsekvenser. Så länge som den ekonomiska makten uttrycker aktieägarnas och företagets kortsiktiga intressen blir löntagarintresset och det långsiktiga samhällsintresset förbisett. Sårbara näringsstrukturer i olika regioner kommer att drabbas av nya arbetsmarknadschocker. I många fall är regionalt uthållig kompetens- och tillväxtpolitik och förstörade arbetsmarknadsregioner inom ramen för en stark kommunal ekonomi det effektiva svaret på djupgående sysselsättningsproblem – inte kortsiktiga arbetsmarknadsåtgärder.

Därför menar vi att lag- och avtalsreglerade omställningsförsäkringar och omstruktureringsfonder skulle bidra till en bättre arbetsmarknadsutveckling. Kompetensutvecklingssystem – såväl arbetsplatsbundna som individuella –, arbetstidsförkortning, systematiskt arbetsmiljöarbete och ohälsobekämpning,

anpassade arbetsplatser för äldre och funktionshindrade, obligatoriska praktikplatser och en effektiv tillämpning antidiskrimineringslagstiftning är exempel på viktiga åtgärder som kan höja arbetskraftsutbudet genom att ge människor möjlighet att delta i arbetslivet. Det finns meningsfulla arbetsuppgifter för dem som i dag är långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingarna. Den s.k. arbetslivspolitikerna måste integreras och ges en större roll inom ramen för arbetsmarknadspolitikerna.

Arbetsmarknadspolitikerna har svårt att i efterhand kompensera för misstag och strukturfel inom andra politikområden. Den könssegregerade arbetsmarknaden som delvis bygger på traditionella utbildningsval är ett exempel på detta. Omotiverade könsrelaterade löneskillnader mellan olika sektorer på arbetsmarknaden ett annat.

Den arbetsmarknadspolitiska uppgiften måste axlas av många parter. Det är orimligt att unga kvinnor och invandrare får bära kostnaden för strukturförändringar i form av låga löner och osäkra anställningsförhållanden och försäkringsmässig marginalisering – som skett under senare år.

Arbete åt alla kräver en samordnad politik som inkluderar såväl en regionalt fördelad kunskapsinriktad näringslivstillväxt som en utbyggd offentlig sektor. Skall vi klara rekryteringsbehovet inom olika yrkesområden samtidigt som vi inte skall acceptera att människor ställs vid sidan av utvecklingen krävs krafttag. Det lokala och regionala initiativet måste få stort spelrum utan att sektorsgränser eller revirkonflikter mellan olika huvudmän förhindrar utvecklingen. Det statliga ansvaret för en rättvist fördelad sysselsättningstillväxt är dock grundläggande inom ramen för en sund ekonomisk politik.

I Sverige finns många olika geografiska och yrkesmässiga arbetsmarknader vars efterfrågan skiftar snabbt. Det är nödvändigt att finna nya institutionella förutsättningar för att klara av service till medborgarna och omställningskraven på ett rättvist, rättssäkert och effektivt sätt. En förutsättning är en demokratisering av den ekonomiska makten. Det är viktigt att denna förändring också sätter individen i centrum. Det ställer stora krav på arbetsgivarna, försäkringssystemen och sysselsättningspolitiken i stort. Om nyföretagandet i en region släpar efter hjälper ingen arbetsmarknadspolitik i världen. Om den kommunala ekonomin visar underskott blir det inga välbehövliga nyrekryteringar inom vård och omsorg oavsett hur stora behoven är.

Det är inte olika grupper – hur de nu än definieras – som är problemet. Det är den offentliga sektorns resursbrister och arbetslivets dåliga anpassningsförmåga och framförhållning som är det grundläggande problemet. Samtidigt som vi vill försvara arbetsmarknadspolitikens roll och uppgift mot de marknadsfundamentalismens krafter som vill minska det statliga och fackliga inflytandet över regleringarna på arbetsmarknaden anser vi att arbetslivets nya villkor måste mötas med nya och mer dynamiska metoder än vad dagens arbetsmarknadspolitik och dess institutioner erbjuder. Vi menar att en ny politik måste föregås av en djupgående analys av den pågående förändringsprocessen som lämpligen får ske inom ramen för en parlamentarisk utredning.

7. Bemanningsföretag (fp)

av Elver Jonsson (fp).

Folkpartiet anser att den nuvarande arbetsmarknadspolitiken är alldeles för stelbent och byråkratisk. Enligt vår uppfattning måste den därför reformeras från grunden. Reformeringen skall syfta till att ge den enskilde individen och platsförmedlaren en större frihet att finna olika vägar till ett arbete. Som en viktig del i denna reformering anser vi att man i högre grad bör använda sig av privata aktörer inom arbetsförmedlingen. I detta sammanhang har bemanningsföretagen en viktig roll att fylla.

Flera försök har visat att bemanningsföretag i många fall kan förmedla arbeten där den offentliga arbetsförmedlingen har misslyckats. Detta gäller bl.a. i de fall när de arbetslösa har utländsk bakgrund. Vi anser därför att man bör underlätta för dessa företag att verka. Det är därför angeläget att undanröja de hinder som finns i olika lagstiftningar när det gäller bemanningsföretagens verksamhet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Förslag från Riksdagens revisorer 2000/01:RR12

Riksdagens revisorer föreslår:

2. tar initiativ till att se över prioriteringen av utomnordiska medborgare inom arbetsmarknadspolitiken i enlighet med vad som anförts i avsnitt 2.6
3. tar initiativ till en förändring vad avser arbetsmarknadspolitiska program och språkutbildning i enlighet med vad som anförts i avsnitt 2.7

Motioner väckta med anledning av Riksdagens revisorers förslag 2000/01:RR12

2000/01:Ub38 av Ana Maria Narti m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om en total revidering av arbetet med AMS statistik.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om nya statistiska grundläggande kategorier i studien av högt utbildade invandrare som saknar jobb inom sina arbetsområden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om aktivitetscentra drivna på entreprenad av invandragrupper.

2000/01:Ub39 av Erling Wälivaara m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kombinera språkundervisning med arbete eller arbetspraktik.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om rätten att stå till arbetsmarknadens förfogande.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om yrkesspecifik språkundervisning.

2000/01:Ub40 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en förändrad prioritering av utomnordiska medborgare i enlighet med vad som anförts i motionen.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till förändrade arbetsmarknadspolitiska program och språkutbildning i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2001

2001/02:K284 av Agne Hansson m.fl. (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma med förslag som förbättrar möjligheten att komma tillbaka till arbetslivet för personer som i unga år blivit förtidspensionerade.

2001/02:Sf255 av Agne Hansson m.fl. (c):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om snabbare validering av flyktingars kunskaper.

2001/02:Sf333 av Per Bill m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att snabbt möjliggöra för invandrare med utländsk utbildning att få relevant komplettering och komma ut på arbetsmarknaden.

2001/02:Sf334 av Margit Gennser m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen prövar möjligheterna att stärka det lokala ansvaret för de arbetslösas situation.

2001/02:Sf395 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om privata arbetsförmedlingar och bemanningsföretag.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jobbgaranti.

2001/02:Sf399 av Magda Ayoub m.fl. (kd):

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kombinera språkundervisning med arbete och arbetspraktik samt om rätten att stå till arbetsmarknadens förfogande.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om invandrarkvinnors ställning på arbetsmarknaden.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utvärdering bör göras av DO:s och Arbetsmarknadsverkets samarbete.

2001/02:Sf400 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om invandrare och företagande.

2001/02:So630 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om äldres rätt att jobba och en nationell handlingsplan mot diskriminering av äldre i arbetslivet.

2001/02:Kr227 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om arbetsmarknaden.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och arbetsmarknadsstödet.

2001/02:Kr419 av Ana Maria Narti m.fl. (fp):

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kultur och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

2001/02:Kr425 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformerad arbetslöshetsförsäkring.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärlings- och arbetsmarknadsutbildning.

2001/02:Ub429 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om införande av en lärlingsutbildning som arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

2001/02:Ub552 av Sofia Jonsson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring av 16 § lagen om arbetslöshetsförsäkring (1997:238) för att studenterna som annars uppfyller kraven för arbetslöshetsersättning också skall ha rätt till denna ersättning under ferier.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödja utvecklingen av Arbetslivscenter.

2001/02:MJ340 av Caroline Hagström m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en utredning om trädgårdsnäringens säsongsmässiga arbeidskraftsbehov.

2001/02:MJ341 av Gunnel Wallin (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppdra åt arbetsmarknadsverket att på samma sätt särskilt beakta de behov som råder inom jordbruksnäringen.

2001/02:N314 av Agne Hansson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förtydliga reglerna kring rätten att erhålla ersättning från arbetslöshetsförsäkringen samtidigt som den sökandes engagemang inom den sociala ekonomin kan fortsätta.

2001/02:N315 av Per Westerberg m.fl. (m):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att ta till vara invandrare och långtidsarbetslösa.

2001/02:N319 av Margareta Cederfelt m.fl. (m):

6. Riksdagen beslutar att av regeringen begära ett lagförslag om förändringar i lagstiftningen som underlättar integration genom tillträde till arbetsmarknaden.

2001/02:N365 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda vilka effekterna skulle vara om också arbetande gavs rätten att få starta-eget-bidrag.

2001/02:A202 av Magnus Jacobsson och Amanda Agestav (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om försöksverksamhet med ungdomsarbetsförmedlingar.

2001/02:A204 av Maria Larsson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en informationskampanj om vinsten av äldre i arbetslivet.

2001/02:A208 av Inger Lundberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en analys av ungdomars villkor på dagens arbetsmarknad.

2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att fosterföräldraskap bör betraktas som förvärvsarbete.

2001/02:A212 av Agne Hansson m.fl. (c):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ersättningen för trygghetssystemet även för företagare beräknas utifrån en normal årsarbetstid.

2001/02:A213 av Barbro Feltzing (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att utreda möjligheter för renskötande samer att kunna erhålla a-kassa.

2001/02:A214 av Christina Axelsson och Sylvia Lindgren (s):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av det arbetsmarknadspolitiska programmet med förstärkt aktivitetsgaranti.

2001/02:A219 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

6. Riksdagen beslutar att införa en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:A221 av Lars Björkman och Jeppe Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpta regler för a-kassa.

2001/02:A225 av Bengt Silfverstrand (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reglering av bemanningsföretagens verksamhet.

2001/02:A226 av Agne Hansson m.fl. (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökad samordning, samverkan och individualisering inom arbetsmarknadspolitiken på lokal nivå.

2001/02:A239 av Marianne Jönsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om de huvuduppgifter som översynen av Samhall måste ha.

2001/02:A240 av Catharina Hagen (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en översyn och ändring av regler som motverkar arbetslinjen för äldre.

2001/02:A250 av Ana Maria Narti (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en heltäckande arbetslöshetsstatistik som också redovisar grupper som under lång tid står helt utanför arbetskraften.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statistiska modeller och metoder i uppföljning och utvärdering av arbetsmarknadsåtgärder och arbetsmarknadsprogram.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statistik över långvarigt arbetslösa som blir långvarigt sjuk-skrivna.

2001/02:A251 av Maria Larsson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta inträde i arbetslöshetsförsäkringen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studier som överhoppningsbar tid i arbetslöshetsförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av enhetliga regelsystem i privata och offentliga bemanningsföretag vad gäller a-kasseregler.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av lagen beträffande företagares rätt till a-kassa.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om familjehemsförälders rätt till a-kassa.
8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att utreda kopplingen mellan fackliga organisationer och arbetslöshetskassorna i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:A257 av Barbro Feltzing och Kerstin-Maria Stalin (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidragets koppling till prisbasbeloppet.

2001/02:A258 av Barbro Feltzing (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att införa övergångsarbeten enligt motionens intention.

2001/02:A259 av Agne Hansson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslut om hur de medel som i dag fördelas genom stat, kommun, landsting och regioner i större utsträckning bör fattas lokalt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att tidsbegränsa aktivitetsgarantin till två år och i stället införa möjligheten för arbetslösa över 60 år att erhålla anställning med lönebidrag.

2001/02:A263 av Sonia Karlsson och Conny Öhman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vård av svårt sjukt barn skall räknas som överhoppningsbar tid.

2001/02:A268 av Christer Skoog (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av övergångsarbete

2001/02:A269 av Agneta Ringman och Margareta Sandgren (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om värdet av att Samhalls verksamhet inte minskar i omfång.

2001/02:A275 av Bengt Silfverstrand (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återinförande av den tidigare åttaveckorsregeln för inlämnande av kassakort.

2001/02:A277 av Alf Eriksson och Ann-Kristine Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om naturvårdsarbeten och reglerna inom arbetsmarknadspolitiken.

2001/02:A278 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att arbetshandikappade behandlas med respekt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade möjligheter till valfrihet också för arbetshandikappade.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tydligare regelverk och föreskrifter avseende stöden till arbetshandikappade.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka de arbetshandikappades möjligheter till rehabilitering och arbete på den reguljära arbetsmarknaden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att incitamenten ändras för rehabilitering och nyanställningar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stöden till arbetshandikappade kontinuerligt skall utvärderas och offentligt redovisas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de grundläggande riktlinjerna för stöden till arbetshandikappade.

2001/02:A282 av Marie Engström (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att lägga fram konkreta förslag som underlättar gränssamarbetet mellan Sverige och Norge samt att på försök inrätta ett "Norgekontor".

2001/02:A284 av Paavo Vallius och Nikos Papadopoulos (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadsutbildning för invandrare.

2001/02:A285 av Carina Ohlsson och Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetslöshetsersättningen.

2001/02:A289 av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att bevilja anställningsstöd till företag.

2001/02:A293 av Agneta Lundberg och Göran Norlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högre ersättning vid deltagande i åtgärder.

2001/02:A296 av Hans Stenberg och Susanne Eberstein (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kollektivavtal vid företagsetableringar.

2001/02:A299 av Marie Granlund och Britt-Marie Lindkvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen angående arbetsmarknadsutbildning.

2001/02:A300 av Birgitta Sellén och Åke Sandström (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av flyttningsbidragen.

2001/02:A308 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att kommuner, arbetsförmedling, socialtjänst, försäkringskassa och övriga myndigheter har ett regelverk och resurser som samverkar för att ge arbetslösa ungdomar bättre möjligheter.

2001/02:A312 av Lisbeth Staaf-Igelström och Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta tillvara äldre arbetskrafts erfarenheter och kunskaper.

2001/02:A313 av Cristina Husmark Pehrsson och Ewa Thalén Finné (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av arbetsförmedling i konkurrens.

2001/02:A314 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att effekterna av villkoren för att bli berättigad till arbetslöshetsersättning närmare kartläggs och att regeringen återkommer med förslag på hur inträdesvillkoren kan göras könsneutrala.

2001/02:A317 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höjning av sysselsättningsgraden bland invandrade personer måste vara en central del av arbetsmarknadspolitiken.

2. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som får i uppdrag att närmare utreda inträdeskraven i arbetslöshetsersättningen, dess konsekvenser för invandrade samt komma med förslag till förändring som undanröjer diskriminering av korttids- och deltidsanställda.
3. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att utarbeta ett samlat handlingsprogram för att öka möjligheterna för kvinnor med utländsk härkomst att komma in på arbetsmarknaden.

2001/02:A319 av Anna Åkerhielm och Karin Enström (m):

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en utredning med syfte att utreda hur invandrare bemöts av arbetsförmedlingen och föreslå förbättringar.

2001/02:A320 av Laila Bäck och Helena Zakariasén (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om överhoppningsbar tid för förtroendeuppdrag.

2001/02:A321 av Ann-Kristine Johansson och Helena Zakariasén (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning i företag.

2001/02:A322 av Tuve Skånberg och Holger Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att införa ett sabbatsår.

2001/02:A334 av Krister Örnfjäder m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser för att förbättra situationen för arbetslösa över 50 år.

2001/02:A344 av Lilian Virgin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försök med övergångsarbeten.

2001/02:A351 av Lars U Granberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om aktivitetsgarantin.

2001/02:A353 av Ana Maria Narti (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en undersökning angående bristen på samarbete mellan aktivitetsgarantin och invandrarnas organisationer.

2001/02:A356 av Birgitta Ahlqvist och Lars U Granberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de kommunala ungdomsprogrammen.

2001/02:A359 av Jan Björkman och Christer Skoog (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordnat utbetalningsansvar.

2001/02:A363 av Karin Jeppsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av anpassning av regelverket vad gäller studieuppehåll.

2001/02:A364 av Jan Björkman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regelverket inom arbetslöshetsförsäkringen vad avser försäkran om att inte återuppta studier.

2001/02:A367 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsförmedlingens resurser och roll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om långtidsarbetslösa och aktivitetsgarantin.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en s.k övergångsarbetsmarknad.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de äldres situation på arbetsmarknaden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktning och förenkling av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärlingsutbildning som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om datortek och datautbildning.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om starta-eget-bidraget.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att om det vid en omförhandling av nivån på lönebidrag föreligger risk för uppsägning skall en sänkning av lönebidraget inte genomföras.

2001/02:A368 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bemanningsföretagens betydelse för en flexibel arbetsmarknad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrens på lika villkor för bemanningsbranschen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs diskriminerande regler i arbetslöshetsförsäkringen.

4. Riksdagen beslutar att upphäva karensreglerna i lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling och uthyrning av arbetskraft.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa de regler som snedvrider konkurrensen för bemaningsföretagen.

2001/02:A370 av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Samhalls verksamhet.

2001/02:A380 av Torgny Danielsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Af Inre Skandinavia ges status som varande en nationell resurs.

2001/02:A384 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en individuell och effektiv arbetsförmedling.

2001/02:A386 av Ingegerd Saarinen (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en utredning av företagsanpassat arbetsmarknadsstöd.

2001/02:A387 av Laila Bäck (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om beslutanderätt i kommunala arbetsmarknadsnämnder.

2001/02:A389 av Elver Jonsson m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individens inflytande över åtgärdernas utformning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om platsförmedlingens uppgift.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadsutbildningen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en radikal reformering av aktivitetsgarantin.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den äldre arbetskraftens möjligheter på arbetsmarknaden.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ungdomars situation på arbetsmarknaden.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad egenmakt till invandrare på arbetsmarknaden.

2001/02:A390 av Ewa Thalén Finné m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hinder för rörlighet av arbetskraft i Öresundsregionen på grund av nuvarande utformning av a-kassesystemet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hinder för rörlighet av arbetskraft i Öresundsregionen på grund av nuvarande utformning av arbetsförmedlingssystemet.

2001/02:A391 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om yrkesutbildning för äldre arbetslösa.